

პრიტი

საქართველოს
ინფორმაციური
აგენტობა

№11 (174)

საზოგადოებრივ-ლიბერალური ჟურნალი

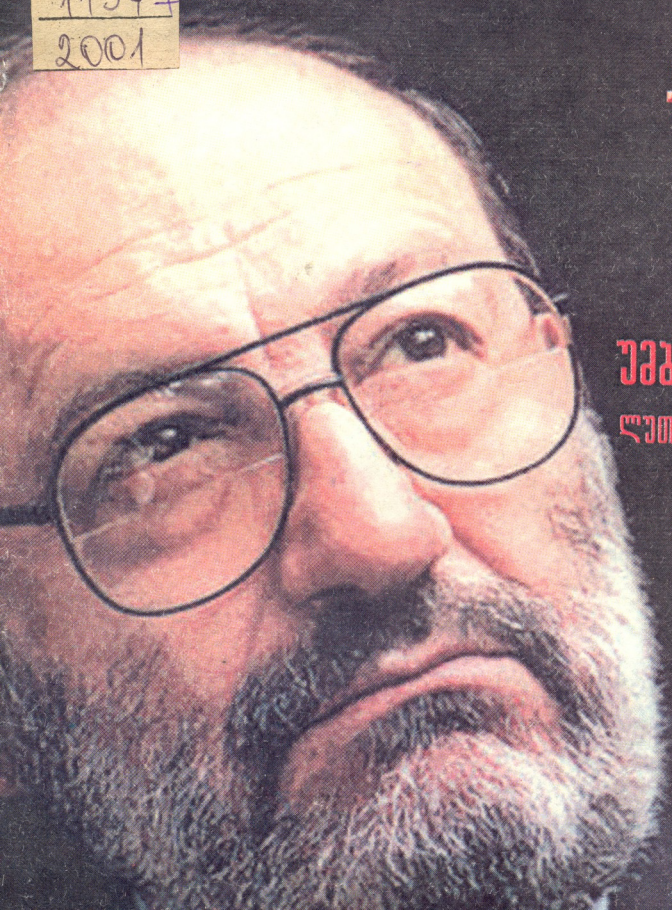
28 ივნისი

ფასი 80 თეთრი

1134+

2001

#11 2001

უგურო ეკო
ლუთარი ინფორმაციური

პრილი

საზოგადოებრივ-ლიბერალური
ასოციაცია "არილი" გამომევა

არილი - დასასვენებელი სიწმინდე(ნი)
სულხან-საბა

არილი - შხას შუქი, რამეზე დამდვარი
ძარბაზის ძეგლი
განმარტობისი ლეგისონი

მთავარი რედაქტორი შადიმან შამანაძე

სარედაქციო სბჭმო

მალხაზ ხარბედია
(მთრედაქტორის მოადგილე)
ლევან აბაშიძე
ია ანთაძე
ირმა არწუაშვილი
ანდრო ბუაჩიძე
ნოდარ ებრაღიძე
თამაზ ვასაძე
ეთერ ვიბლიანი
ნინო ზურიაშვილი
დათო თედორაძე
ზაზა თვარაძე
ზურაბ კვიციანი
ვახტანგ კომახიძე
ვასილ მაღლაფერიძე
დავით ნინიკაშვილი
(პასუხისმგებელი მდივანი)
ზვიად რატიანი
ირაკლი სამსონაძე
გულსუნდა სიხარულიძე
სოზარ სუბელიანი
ზაზა ფაჩუაშვილი
ზაზა ჭილაძე
ბესო ხვედელიძე

მინიფორი - მიხეილ ჩიტაძე
მოხარული დირექტორი -
გიორგი სუბარი

მოხიუბარული უზრუნველყოფა
თამაზ ჩხაიძე

ტელ: 93-40-35, 93-52-96;

ფაქსი: 98-67-90;

e-mail: kharbedia@yahoo.com

მისამართი: პ. ინგოროძის ქ. №5

ფურნალი იბეჭდება გავით
"კავსიონის" სარედაქციო ბაზაზე

გახსივდას აუხაგეთი!

№11 სუთხაპათი, 28 ივნისი, 2001
გამოდის ორ კვირაში ერთხელ

ლიბერალუა

ზვიად რატიანი

ნერილი საიდუმლო დედას.....	1
თამაზ ჯოლოგუა	
რამდენიმე ახალი ცნობა	
ნიკოლოზ ბარათაშვილის ბიოგრაფიისათვის.....	3
გიორგი ტატიშვილი	
მოგონება	4
თამარი ფხაკაძე	
მოთხრობები.....	8
აქვსანტი კვირტია	
მოთხრობები.....	11
ჯონ აადაიკი	
დამზადებულია ზეცაში	13
ნოდარ გუბაბანიძე	
მსოფლიოს მესამე თეატრალური ოლიმპიადა (ნერილი მეორე).....	18
ალექსანდრე გვახარია	
ნერილი რედაქციას.....	22

პერსონა

დავიდ კირავარტ ლორენსი	
ლექსები.....	22
ტომას სტარნზ ელიოტი	
"უცხო ღმერთების კვალდაკვალი"	25
ქეთი სუბარი	
შესავალი დ.კლორენსის "რჩული ლექსებისათვის"	27

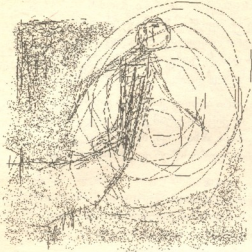
ინტერვიუ - იბალიური ნიფოვი

უმავარტო ეპო:	
"ჩვენ ქსელის ლუთერი გეჭირდება"	29
რანცო ოლივა	
გვისხნის თუ არა ინტერნეტი?.....	33

პუბლიცისტიკა

ია ანთაძე	
"არ გვინდა შენი მტვერსასრუტი, მოგვეცი, ღმერთო, მტვერსასრუტი!"	36
ზაზა ფაჩუაშვილი	
დასკენითი საკითხავი.....	39

ნერილი საიდუმლო დედას

*This is my letter to the World
That never wrote to Me,
The simple News...*

Emily Dickinson

ისევ იმ ძველ სიყვარულთა და იმ ძველივე
ერთგულებით გესალმები. წლების მანძილზე
არ გწერიდი, რადგან იყო ეჭვი, რომ ჩემს წერილებს
ვიღაც კითხულობს. ალბათ არც ისე
საფუძვლიანი იყო ეჭვი, ალბათ თვითონვე
გამოუცხვრევ იგი ჩემს თავს, ხედაობ, არამედ
რათა დროებით დაგმალვოდი. იმდენ ვიტოვებ,
რომ მათატიებ ამ სისუსტეს. ყველამ დამტოვა.

“ყველამ დამტოვა” ტყუილია და ეს ნათქვამი
მიიღე, როგორც ნიჟმეტიცაა ჩემი ბიძმური
უმაღლესობა - ერთადერთი, რაც მაიძულებს
წერო ლექსები. ყველა მათგანი
- გვულისხმობს ლექსებს - არ შეიცავს თუმცა ოცნებას
ან იმას, რასაც ანდა ზამი გულისხმობს ზავსი,
მე მაინც მიყვარს მათი წერა: როცა მოძებრება
გულდიან რაღაც, გარეგნულად ტკივილის მსგავსი,
ოღონდ ზაზს ვუსვამ, გარეგნულად! საერთოდ, არსი
დღეს უკვე არის არა სიღრმე, არამედ გარსი.

რაც ლამაზია, ყველაფერი არ იცოცნება.
შესაბამისად, მეც მჩრება შანსი

გაცხდე მორწმუნე. თუნდაც მხოლოდ ლექსის ფარგლებში.
და მე ამ შანსით ვისარგებლებ. ახლა ადრეა.
რწმუნა მოციდის, მიგრეწენია ფეხსი ათრევა.
თუ თელი, რომ მსგავსი მკრეხელობა არ შეკადრება,
მაშინ სხვაგანაც ცხოვრებაში უნდა გავცეშე.

მე ახლა ეზივარ სამსახურში და ჩემს გარშემო
არ აფეხი, თუ არ ჩავთვლით აპარტურას -
კომპიუტერებს, დანადგარებს. სწორედ საჩემო
არის გარემო, რასაც მხატვრულად
გაუცხოებას უწოდებენ. და ეს ბუნავი,
მათულებით და ნათურებით უხვად მორთული,
დღეს ჩემთვის არის უფრო უნაკლო,
უფრო მშვიდია და კომფორტული,
ვიდრე ბუნება, - სხვა რა გთმობა? - ვიდრე საწოლი,
ან ვიდრე მუქუ, თვინიერი, ჯერ-არ-ნაწოვი.

რაც მოთავრია, ამ კვლევებში არასდროს ვნანობ,

რომ, ვთქვით, წარსულში ვეღარაფერს ვეღარ გადავსული,
ანუ აქ მართლა მარტო ვარ, ანუ
“ყველამ დამტოვა” რჩება ძალიან.

ისევ იმ ძველ სიყვარულთა, როგორც ვითხარო,
და იმ ძველივე ერთგულებით, როგორც დავხინე,
გესალმები და იმედა - თუმცა ხიზარულს
არ მოგანიჭებებს ეს წერილი - არც დაგამძიმებს.
წლები მიდიან, და თანდათან გადავიხარე
იმ აზრისაკენ, რომ შენს გარდა ყველა მამცირებს.

ჩემი არ სჯერათ. თითქოს სჯერათ, მაგრამ არ სჯერათ.
მე ამას ვგრძობ და, შესაძლოა, არათუ ძველი
სიყვარულით და ერთგულებით, იქნებ ასევე რაც
მეტი სითბოთი გესალმები. არადა წერილს
ეს არ ეტყობა, და პირიქით - თითქმის არცერთი
გულწრფელი ფრაზა აქ არ არის, ანდა ითავსებს
რაღაც ხელოვნურს და უკადრისს, რადგან აქცენტები
გადატანილი არის რითმაზე.

შევეშათო რითმებს. კარგად იცი, მათი შეწყენით
ვინმეს მოხიბლვა დიდ გმირობად აღარ ითვლება.
მე არასოდეს - ესეც იცი - მათ არ ვუძებდი
(ეს შენც იცი და, მეორე, რითმებშიც),
რაც ალბათ კუჭის გავლენაა: მიყვარს კერძები,
რომელთაც დაჭრა არ სჭირდება და მიირთმევა
არა დანით და არა ჩანგლით, არამედ ხელით.
და თუ ამ შექმნას გადავიტანო ლექსებზე, მაშინ
მე მიყვარს ცივი პოეზია და არა ცხელი,
არა წენიანში ჩაღობილი, არამედ ხმელი,
რომელიც თითქმის ქვაგდება ზამში.

გიგზენი ლექსებს. ოღონდ ძველებს. ახლები არც მაქვს.
ბეკრი არ არის, ათიღე იქნება ერთად.
როგორც დედასთან არ მრცხუნვია, ვისავეც ხსცვალს
როცა მიუვადებ, ისევე შენთან
მე არ მრცხუნვია ამ ლექსების. და თუ მრცხუნვია,
მხოლოდ იმისი, რომ ბოლომდე ვერც მათ მივანდე
ყველა ტყუილი ჩემს შესახებ, შემგვა სიმართლევ,
ხოლო სიმართლე - მოსაწყვია.

ლექსი რა არის? არაფერი. მხოლოდ ნაწერი.
ვერ გადაარჩებს ტყუილ-მართალს, როგორც საცერი,
ისიც არ იცის - შენ ვინა ხარ, ვისი მამაველი,
ან მაგიდასთან მთელი დამე რისთვის გათელი.
ის ვერ იქნება ბრალდებელი, და ვერც დამცველი,
რადგან უბრალოდ ნაწერია - მხოლოდ ნაწერი,
სადღაც სივრცეში შეზღუდულ და დროში გაწვრილ
სევდას ათავსებ. რა თქმა უნდა, ჭეხას არც ელი.

საქართველოს
მედიის ცენტრი
საქართველოს
მედიის ცენტრი

21952

მისთვის არაფერ არ დავაგდამს დაფინს ვკვირვებებს;
 უფრო პირიქით - ამ სედასკ ვილც გვიგინებს,
 რაც, თავისთავად, საწყენია, მაგრამ გაძლი...
 რამდენჯერ მითქვამს, ვიშვებო ახლაც ივავც:
 დაე, ლუქებმა ჩემს შესხვებ მეტი იცნონ
 და მომაწერონ, რაც არა ვარ. ნება მათია.
 რაც არ მიქნია, დამბარადღონ. მე კი ვკისრულობ,
 რომ მათ არაფერს არ დავუშლი. ღმერთკრატია.

დღეს მშრალი ხიდი ვორინცოვზე გადავდილიდი.
 მზე ჩაღიდა და ღვლიდა მუქ-მოწითალოდ
 თუ მუყაისფროდ ვველაფერი - მტკვარი, მიდამოც;
 ავადმყოფური ფერი იყო, მგონი - იოდის.

ხილის მოაჯირს დავკვერდნი, წავიპოვეტე.
 ეუშუბით წვალს და ირბ მზეში გაიქვეფილ ქადრებს.
 თითქმის გულწრფელად გაიფიქრე: უკვე მოვედი,
 და მტკვარს ჩავხვდი (ასეთი რამ მომხდარა ადრეც,
 მოხდება მეორეც), და რაღაც მანიშნა მტკვარში...
 შენ ცვლს ნურაფერს გაიფიქრებ, მხოლოდ ვიამაშობ.
 და ვიცე ცურვაც! მართალია, მიილად თეხში არ ვარ,
 მაგრამ არც მტკვარი არის ლამაზნი.

გადავცურავდი. რა თქმა უნდა, საქმე აქამდე
 აღარ მისულა. გამოფხიზლიდი, ჩემ გზას ვაკვეცი
 და უკან დამრჩა მშრალი ხიდიც, მღეროდ ნაკადიც
 მთელი თავისი ანექსებით, და ბავაყობით.

მე გააძველი მოედანზე. იქ შემხვდა ქალი.
 ასაკით უფრო გოგო ვითქვამს, მაგრამ აბერებს
 მუქი თავშალი - მორწმუნეა, ანუ მხეგალი
 უფლისა ჩვენი. მუდამ მბებენე
 მსვავთს ქალები; არის მათში რაღაც უსულო...
 შემხვდა და რაღაც მომილიცა, მისურვა - მრავალს
 კიდევ დავეწერო ღვთის შეწვევით. და მეც უსურვე.
 რას მილოცავდა, აღარ მითხრა. ჩათვალა, არ ვარ
 ისეთი ბიჭი, არ ვიცილდე. ძალიან შეცდა.
 შობა-აღდგომა-გიორგობა, ამაზე მეტი
 მე სხვა თარიღი არც მცოდინია არასდროს; მეც და
 ალბათ თეთონაც სამი წლის წინ.

ეს ქალი ერთი
 თითქმის ლამაზი გოგო იყო სამი წლის წინაი;
 მე მას ვიხსენებ ჩვეულებრივს, მუდამ მიზარულს.
 რამ დააგროვა მის სიტყვებში ადრინ რკინა?
 ეუშუბიღობები; მიწვდის სანთელს, ნაკურთხიათ.

რატომ ვიფიქრებ ამ ვველაფერს? რატომ ჩავთვალე,
 რომ ის ხარ, ვისაც ვველაფერი უნდა გაეცნოდ?
 რაც უფრო ეტყუე, შენ მითუფრო რად ხარ მართალი?
 ან რატომ ვცდილობ, წარმოსხვა დავიკავალო
 შენით, რომელიც, თუ არსებობ, მისი არსებობა,
 ამ წარმოსახვით. ის ფოველდე გშლის და ხელახლა
 ხატავს შენს სახეს, შენს ბაგეებს, თვალებს, ასევე
 გიცვლის სახელებს, მაგრამ შენვანა
 არ შეუძლია შენი ხატის; და სულ იცვლები.
 და თუკი რამე არ იცვლება - მხოლოდ სიხნდე,
 რომელშიც ზიხარ და მიყურებ გაუცაცობით,
 და გვიამოვნებს, როცა ვიხნევი.

მე ახლა ვზივარ სამსახურში. ირავლივ - შკალები,
 დანადგარები, ექრანები, ტრავლე ნივთები,
 რომლებშიც თითქმის ვერ ვერკვევი; არც ვეკარები.
 დანადგარები ასხივებენ. და მე ვსიხივები.
 გარეთ ცდილობს და ვერ ღამდება. მე აქ ვარ მარტო.

ღამის დარავი. თუ მორიგე. რაღაც ასეთი.
 თურქ ტყუილად, სულ ტყუილად არ ვაფასებდი
 ასეთ საქმეებს: გამორთო, ჩართო,
 და არავფერზე არ იფიქრო. ჩემში მატკულის
 შექანიკური ორეული, რომელიც ათებს
 თვინთაკეთ ღამებს, რომლის ხელი ავტომატურად
 ვიბეში ეტებს სანთებელს... პოულობს სანთელს.

გადატეხილა; ორი თითით ესრეს და გამრთლებს.
 რისთვის - არ ვიცი, მაგრამ ვიცი - უნდა ავიანო.
 დანადგარები ასხივებენ, იცვის სანთელი.
 იწვის უმიხნილ. უფრო სწორად, უმისამართოდ.

იწვის სანთელი და ანათებს ფურცლის მართკუთხელს.
 ცდილობს შენს ჩაქობას; ეუშუბრები ჩემი თითებით.
 არ მაინებდეს ერთი სიტყვა, სიტყვა "ნაკურთხი",
 ეკვი არაა, შენ დაგინთებდი
 სანთელს, და იგი ჩემთვის უცხო, შენთვის კი ალბათ
 ნაცნო ენაზე გაამბობდა ამ საღამომდის
 ჩემს მხორებებში მომხდარ ყველა მოსაწყენ ამბავს,
 ოღონდ არც ისე მოსაწყენად, მე რომ გამობდის.

შენ იცი, ვინც ხარ. მე არ ვიცი. თუკი ერთიხმე
 ამჟღავნებ შენს თავს, მხოლოდ ერთით: ფურცლის სიღრმეში
 რამდენჯერ თითქმის ვასაკონად ამოიხვნეშე,
 რამდენჯერ თითქმის მომეჩვენა, როგორ ქვითინებ...

რამდენჯერ იყო, ვათხრებინე ფურცელი კალამს,
 ფურცლის ქათხათა ზედაპირი, რომელიც გმალავს,
 ზამთრის რამდენი უსინათლო ღამე გათენე
 და ტყუილია, რომ შეცდიდა რამეს გვასწავლის:
 ამოუხრნიდი და ვრწმუნებოდეს: ეს მერამდენედ
 სხვაში, ვერ კიდევ ხელუხლებში, გადამასწარი.

მე ახლა ვზივარ სამსახურში და მეყვინებთა;
 ვალებ ფანჯარას, რათა ვრილი ჰაერის ტალღამ
 გამომთავსიხლოს. სიხნდეცა, და მხოლოდ მაღლა
 უხმოდ მიფერინავს თეთიმორინავს: ქრება, იწობდა
 და ისევ ქრება აღისფერი ციცქნა ნათურა...
 რა იწებოდა - მომხდარიყო - და ამ ქვენიდან
 წაესვლიდაფივი სადმე სხვაგან, სადაც ქართული
 არვინ საუბრობს, არვინ მიცნობს, და იქ მეყვია
 სუვენირები, საწუქრები - მათთვის, ვინც დამჩნა
 საქართველოში; და მეწერა ხელის კარგალით
 ბოდიშნარევი წერილები - "მე თეთონ მტანჯავს
 ეს განსორება, და ახნა" - რაღაც ამგვარი.

შენ იცი, ვინც ხარ. მე არ ვიცი. მხოლოდ გივ ზავნი
 - ისიც სულ უფრო იმეფათია - მოზრდილ ბარათებს,
 სადაც გიმტკიცებს, რომ არასდროს არ გილაატებს,
 რაც ალბათ შენთვის სურვეთია, შენი მიზანი
 ალბათ არასდროს არ ყოფილა ჩემი ბავუვნი
 სიყვარული და ერთოვლები; არც ეს გადარღებს,
 თუ ევლარაფერს ვეღად დაწერ, - რაც, სხვათაშორის,
 მალე მომივლის, თუკი მანამდე
 რაღაც არ მოხდა ცსოვრებაში: თან უკვარი,
 და თან სწორედაც მოსახენი, ნალოდინები;
 თუ ისე დარჩა ვველაფერი, როგორც დღეს არი,
 ძველი წყლითა და სადინართი, ძველი დინებით.

ქარი წაიღებს ჩემს წერილებს. არ გამოირიცხავ,
 რომ ის წაიღებს არა მხოლოდ თავის მოტანისლს;
 კიდევ რაღაცას გაიფიქრებს... თუ არ მოირწყა,
 წალკოტიც ისე გადახმება, როგორც ბისტანი.

თაბაგ ჯოგოვა

რამდენიმე ახალი ცნობა ნიკოლოზ ბარათაშვილის ბიოგრაფიისათვის

გიორგი ლეონიძის სახელობის ქართული ლიტერატურის სახელმწიფო მუზეუმში (N19232-ხ, ფურც.2) დაცულია გიორგი ტატიშვილის (1870-1955) უსათაურო მონაწილეობა ნიკოლოზ ბარათაშვილის დებუხე; სოფიო სუმბათაშვილისა და ბარბარე ვეზირიშვილზე, მათ ოჯახებზე, აგრეთვე, ნიკოლოზ ბარათაშვილისა და დიმიტრი ყფიანის ურთიერთამოცილებულულებაზე. ვფიქრობთ, ეს მოგონება, რომელშიც რამდენიმე გამორეკეცილებული ცნობა მოიპოვება ჩვენი დიდი პოეტის ოჯახურ წრეზე, საინტერესო მასალაა ნ. ბარათაშვილის ბიოგრაფიის მკვლევართათვის.

ზომი რამ მოგონების ავტორმა...*

გიორგი ბეჟანის ძე ტატიშვილი დაიბადა 1870 წლის 10 მარტს, გორის მაზრის სოფ.ძეველში. მამა ადრე დაეღუბა (7 თვისას). დედა - ეკატერინე გიორგი (იანგორ) მირზაშვილის ას. ტატიშვილმა - გაიჭირვებაში შევიდა (სხვა ცნობით - ექვსი) შვილი გამოზარდა, რომელთაგან ზოგი მცირეწლოვანებაშივე გარდაეცვალა და საბოლოოდ სამი შვილი შერჩა: ნიკოლოზი (დაბ.1860), გიორგი (წინამდებარე მოგონების ავტორი) და ნინო - შემდგომში მწერალი, საზოგადო მოღვაწე, კორე ყფიანის მუღღლე.

გ. ტატიშვილი ჯერ გორის სემინარიასთან არსებულ პირველდარწევით სასწავლებელში სწავლობდა, ხოლო 1879 წელს დედამ თბილისის პირველ გიმნაზიაში შეიყვანა. გიმნაზიაში გიორგის ორი წელი გაუცდა ავადმყოფობის გამო, შემდეგ ექსტერნად სცადა გამოცდების ჩაბარება, მაგრამ ოჯახურმა ვითარებამ აიძულა, სოფელში (ძეველში) დაბრუნებულიყო, სადაც ოჯახს მოეკიდა (ცოლად შეირთო წრომიელი პელაგია წინამძღვრიშვილი) და შინამწურნობას მიჰყო ხელი, მაგრამ 1899 წელს სტიქიამ ყველაფერი გაუნადგურა და იძულებული გახდა სახელმ-

მე ახლა ვზივარ სამსახურში... მე ახლა ვწევიარ ოქრის ქვიშაზე, თიღ ქვიშაზე, ჩემი ტრეფები დროგამოშვებით ისუსხება გრილი შხეფებით მორიგი ტალღის, ცა ირწევა, და მისი რწევა მიღუნებს თვალებს, და მაძინებს, და მე ვეძინებები ბედნიერ სიზმარს, პირველზე... და ვიწეებ წერას.
მე ვიწეებ წერას... ვიწეებ წერას... ვიწეებ... ვიწეებ... ფურცლის სიღრმეში დასანგრული, შენ მითვალთვალე და ასო-ასო მითვლი სიტყვებს, როგორც მრიცხველი.
მე ვიწეებ წერას, ანუ ვამთავრებ ცხოვრებას, - უკვე მერამდნედე! - ანუ ვიშხრევი და ვეფინები დედამიწას, შოვარეს, პლანეტებს, და მათთან ერთად ვთვლიანლები... ანუ ვამტებ.

არა იმიტომ ვიწეებ წერას, რომ როცა ფარდა გადაიწია, ვართ რაღაც ლამაზი ჩანდა, უკეთი - ვახაფხული, ან ვეთიღი ვთიღების ფანტეკი, ან მოთამაშე მშვენიერი ბავშვები, ანდა ქალი, რომელსაც ველარაფრეს მორაგებ, გარდა დაიწეებხისა. ვიწეებ წერას, რაკანა ვებრები ჩემს თინაფილილ საირაფრეს, რომელსაც მუდამ ვგრძნობდი და ვგრძნობდა სისხლით, თვალთ, თუნდაც კანის ყოელი უჯრედით და ყოელი ბეწვით.

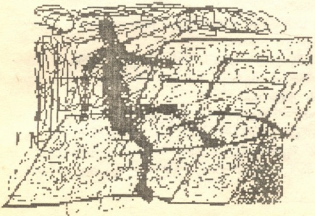
იხვე იმ ძველი სიყვარულით და იმ ძველივე ერთგულებით, თუ რაც არის (ამასთანავე გულიდან თითქმის უჩებილედ გამოცეკნილი სიტყვებითა და იმ ვეღაფრით, რასაც მალავენ ან ვერ ამბობენ ეს სიტყვები) და ძველი, ძველი გულბრევილობით გესალმება, ხოლო ქალაღდზე მორჩილად კაწრავს მორჩილ სიტყვებს მორჩილი ხელი არა იმიტომ, რა თქმა უნდა, რომ მე რაღაცით უხეღური ვარ, ან პირიქით, ან სხვას უკეთეს ვერაფრეს შეეძლება, ან მარტლებში უცებ მივთვლებს, სისხლის ერთერთი ურჩი წვეთი, ან, მითუმეტეს, რომ მაქვს უფლება სიტყვის (იხილე

კონსტიტუცია); ვიწეებ წერას, რომ იშვიათად და ისიც წაბით, მაგრამ მოვწედე - მიწას, იატაკს, ცხოვრებას, დამიღის - ამდენ სიზმრად, ცხადად, ეტაბად, სამსახურებად, ქალაქებად, მკვდრებად, სუფრებად, რომ მოვიპოვო ერთადერთი ტიხილი უფლება - უფლება სიბერის... ასაკისდა მიუხედავად.

პარილი, 2001

პარილი

* მასალა გ. ტატიშვილის ბიოგრაფიისათვის (შემუარისტის ავტობიოგრაფიული ჩანაწერები) მოგაწოდა მისმა შვილიშვილმა, პროფესორმა მეტყველებნაწერმა, გიორგი (ვოგი) ბეჟანის ძე ტატიშვილმა, რომელსაც მადლობას მოვახსენებთ.

ნივო სამსახურში შესულიყო - დანიშნეს სააქციოზო უწყების მოხელედ და გაგზავნეს ნუხის მაზრაში, საიდანაც სიღნაღში გადმოიყვანეს. სიღნაღ გ. ტატიშვილი აქტიური წევრი იყო იქ მცხოვრებ ქართველ მოღვათა მცირერიცხოვანი ჯგუფისა (ივანე და გიორგი კვალიაშვილები, კოლა ერთთავი, სანდრო დიასამიძე, ლევან ფაველინიშვილი), რომელიც ეწვერიულად იცავდა ადგილობრივ მოსახლეობას შოეინისტურად განწყობილი სომხური ბურჟუაზიის შემოტყეუებისგან და, რაც მთავარია, ამ მხარეში ააღორძინა საზოგადოებრივ ინიციატივაზე დაფუძნებული კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობა: ჯგუფის წევრები ხელს უწყობდნენ ახალი სასწავლებლების გახსნას, მართავდნენ წარმოდგენებს, დააარსეს ნიგნ-საცავ-სამკითხველო და სხვ. ამის შემდეგ გ. ტატიშვილი ქართლში განაწესეს სამსახურში - სადაგურ გომის "სარაიონო აქციზად" და იქაური არეის ქარხნის ზედამხედველად. ცოტა ხანში გ. ტატიშვილმა სამსახურს თავი დაანება და დასახლდა ცოლის მამულში - სოფელ წრომში, სადაც გახსნა სკოლა, კოოპერატივი, საფეიქრო, გაიყვანა წყარო, გააშენა სანიშნუში ვაზის სანერგე, ასწავლიდა სოფლის ბავშვებს ვაზის მოვლა-პატრონობას, მეფუტკრეობას, მებოსტნეობას, შეუდგა მტკვრიდან სარწყავი არხის გამოყვანას, აბანოს მშენებლობას (ინჟინერ ლეო დიასამიძის პროექტით), მაგრამ ამასობაში რევოლუციამ მოუხსნო, ქვეყანა აიწუნა, წრომის მამული სოფელს უსასყიდლოდ დაუტოვა, ერთხანს გორში იმსახურა, მაგრამ იქ ფეხი ვერ მოიკიდა და საბოლოოდ თბილისში გადმოსახლდა შვილებთან.

გიორგი ტატიშვილის პატრიოტული და მოქალაქეობრივი თვითშეგნება კარგად ჩანს მისსავე სიტყვებში: "მე მუდამ უპარტიო ჯგუფში ვიყავი. მამადა მხოლოდ ის, რომ ჩემი სამშობლოს საკეთილდღეოდ საქმიო იყო ხალხში შემეტანა სწავლა-განათლების შეგნება და ეკონომიკურად ხალხის ააღორძინება."

გ. ტატიშვილს ზედმა მწარე სიბერე არგუნა - ჰყავდა ოთხი ვაჟიშვილი, რომელთაგან სამი 1920-1930-იანი წლების ბოლშევიკურ რევოლუციებს შეენირა, მათ შორის ბებარ ტატიშვილი (1897-1937), გამომჩნილი საოპერო მომღერლისა და მუსიკალური მოღვაწის, სახალხო არტისტის ცისანა ტატიშვილის მამა.

გ. ტატიშვილი გარდაიცვალა 1955 წელს, დაკრძალულია გორში.

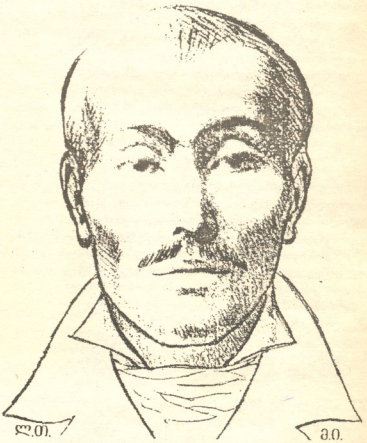
როგორ მოხდა გიორგი ტატიშვილი ქვეშეთში, სადაც წინამდებარე მოგონების მიხედვით, მან გაიციო სოფლი სუმბათაშვილის ოჯახში? საქმე ისაა, რომ, როგორც ეს ზემოთ აღინიშნა, გიორგი იყო მძა კოტე დიმიტრის ძე ყიფიანის ცოლის ნინო ტატიშვილ-ყიფიანისა (1867-1937) და ძალზე აბლო ურთიერთობა ჰქონდა დიმიტრის ოჯახთან. ამის შესახებ გ. ტატიშვილს აღნიშნული აქტის თავის ვრცელ და მეტად საინტერესო მოგონებაში დიმიტრი ყიფიანი, რომელსაც, სხვათა შორის, ვამზადებთ გამოსაქვეყნებლად: "დიმიტრი ყიფიანს ვიცნობდი 8 წლის ყმანელობიდან. ჯერ ჩემი და - ნინო - მის შვილს კოტეს არ შეერთო, რომ სწორად დავედიოთ თვეობით (ქვეშეთში - თ.ჯ.) დეიდაზე მონიკოსთან, რომელიც იყო ცოლი დიმიტრის ძმისწულის ვასლისა და, - შემდეგ ჩემი დის შერთვისა, - ხომ თითქმის ერთად ვცხოვრობდით" (ლიტ.მუხ., N13502-ბ, ფურც. 5-6).

გიორგი ტატიშვილი, ჩანს, არ იყო წერაში განაწეული. ამიტომ მის ტექსტში საქმიო გახდა რედაქციული ხასიათის ჩარევა (გრაზმატიკულ-ორთოგრაფიული, ალაგალაგ სინტაქსური). ამასთანავე, ხაზგასმით უნდა ითქვას, რომ წინამდებარე პუბლიკაციაში სრულადაა დატყული თხზულების შინაარსობრივი მწარე და, ძირითადად, ავტორისეული თხრობის მანერაც.

დასასრულ, უნდა დავიწინოთ, რომ გ. ტატიშვილის თხზულებას ჩვენამდე გასცნობია მკვლევარი მუდამ თავთაქიშვილი, რომელსაც თავის მრავალმხრივ საყურადღებო წერილში - "ნიკოლოზ ბარათაშვილის პორტრეტები: მითი და სინამდვილე" (გაზ. "კალხასობა", 1997, N13) ციტირებული აქვს მცირე ფრაგმენტი ჩვენთვის ამგამად საინტერესო მოგონებისა.

გიორგი ბაიშვილი

მოგონება * *

ნიკოლოზ ბარათაშვილის და - სოფლიო (!) - იყო მეუღლე სოფელ ქვეშეთში მცხოვრები თავადის, ვასალ სუმბათაშვილის ქეი.

სოფლიო მუდამ ამყობდა მარტო თავისი ძმით კი არა, არამედ თავისი ჩამომავლობითაც; ბუნებრივად ისეიი ამაყად და ამატყატყარი იყო, რომ დიდად განათლებულ-კულტურულ დიმიტრი ყიფიანის ოჯახთანაც კი არ ჰქონდა მეზობლობური კავშირი, მიუხედავად იმისა, რომ მისი ძმა - ნიკოლოზი - დიდი მეგობარი იყო დიმიტრი ყიფიანის ოჯახისა.

სოფლიო საშუალო ტანის ქალი იყო - პატარა თვალეზით, მოზრდილი სახით.

სუმბათაშვილის ოჯახში მას დახვდა გერი - ნიკოლოზი, რომელიც ჰყავდა ვასლის პირველი ცოლისგან, ციციშვილის ქალისგან.

ეს კოლა, - როგორც ჩვენ ვეძახებით, - ცოტა არ იყოს საწყალი და უწყინარი კაცი იყო. ამისგან რისამე ცუდის ჩაწენა შეუძლებელი იყო, მაგრამ დედინაცვალს - სოფლიო - მინც ეფეავრებოდა გერი კოლა და დაწავრუ-

** დასათურება ჩვენია - თ.ჯ.

ლი ჰყავდა მუდამ, რის გამოც კოლასაც თავისი დესპოტი დედინაცვლით დიდად ეგავრებოდა.

საერთოდ, სოფლის თავის თავზე დიდი წარმოდგენა ჰქონდა: ამყობდა თავისი ძმითა და თავადური ჩამომავლობით, რის გამოც არათავდა უზრუნველად თავს არ გაუფრებდა. ქვეშეთის საზოგადოებასთან საერთოდ და, კერძოდ, ქვეშეთის ინტელიგენციასთანაც კი საერთო არა ჰქონდარა. არ მასსოვს, რომ რამე საზოგადოებრივი მნიშვნელობის კრებაზე ამ კულტურულ-განმანათლებელ საქმიანობაში მის მონაწილეობა შეიძლოს, ანდა მის შვილებს, - რომლებსაც არავის აკარებდა, - მივლით მონაწილეობა. თავისი თვითმპყრობელი ხასიათით მთელი ოჯახი მოსამსახურეებითური მაგრად ხელში ეჭირა და ხშირად საგარეო (მამულის) საქმეებშიც ერეოდა. ასე რომ, უფიქროდ რამე ვისმე გაეცეთებინა, არ შეძლო. კოლა გერს, - თავიდან რომ მოეგონებინა, - მალე ცოლი შერთო და პატარა მამულის გამოყოფით ცალკე დაასახლა; მიუხედავად იმისა, რომ ოჯახში ყველაფერი ბლომდა ჰქონდა, არაფერი გაატანა, გარდა ნარჩხურისა.

სოფლის საკუთარი ორი შვილი ჰყავდა: ქალი - კატუმა და ვაჟი - გიორგი. ორივე ზეგნობა საშუალო სწავლა მიიღო: ვაჟი - გიორგი - ნიუგვარის დრაგუნთა პოლკის ოფიცერი იყო, ქალი კი მუდამ თავის გვერდით შინა ჰყავდა და არავის აკარებდა; უფადოდ რომ რამე საზოგადოებაში გარეუფიყო, ყოვლად შეუძლებელი იყო, რის გამოც დაეკტილ გალიაში ქალს არავითარი განვიტარება არა ჰქონდა. უკანასკნელ დროს მათთან ოჯახში სიარული დაიწყო ერთმა პოლიციის თანამდებობის ლეკმა, რომელსაც კატუმა ფარულად ცოლად გაჰყვა.

ჩვენ, თანატოლინი, ამხანაგი ყმანვილები კოლას ხშირად ვატივებდით ჩვენთან და, - ვიცოდით არა დედინაცვლის დამოკიდებულება მისდამი, - გვეცოდებოდა და მუდამ ყურადღებით ვეპყრობოდით; სწუხდა, რომ არ შეეძლო თათის ოჯახში გადახდა ჩვენი პატივისცემისა, რის გამოც ხშირად თავს გვარიდებდა.

სოფლის ერთი დაც - ბარბარე (3) - გათხოვილი იყო ჩვენს მეზობელ სოფ. ოსიაურში. იგი ცოლად ჰყავდა გენერალ დიმიტრი ვენიროვილს.(4) სიზორის გამო მათ ოჯახთან ისე დაახლოებულა არა ვყოფილვარ, როგორც სუმბათაშვილის ოჯახთან, მაგრამ ცინზინად ყველას ამ ოჯახის წევრებს და გამოგონია ბევრი რამ მეზობელ-ნათესაობისგან ამ ოჯახზე პირველ გიმნაზიაში ვაჭიშვილი ვენიროვილისა - გიორგი(5) - ჩემთან სწავლობდა: მე - უმცროსი კლასებში, ის - უფროსი კლასებში და მასსოვს, როგორ მრისხანედ პროტესტი გამოუცხადა გიმნაზიის ადმინისტრაციას, როცა არ შეინწყარეს ქართველი მოწაფეების თხოვნა, ბატონიშვილ ირაკლი ალექსანდრეს ძის(6) დასაფლავება ქართველებისთვის სამკლოვიაროდ დიდდ გამოეცხადებინათ და გიმნაზიის ქართველი მოწაფეებისთვის მთელი შემადგენლობით დაკარსლავებ დასწრების უფლება მიეცათ. მე მასსოვს(ჩვენ, პატარა მონაფეებს, როგორ გვეწერგავდა სამშობლოსადმი სიყვარულს.

ამ ვაჟის გარდა ჰყავდათ ორი ქალი: ერთი იყო მეუღლე ვასილ მაჩაბლისა(7) და მეორე იოსებ ფალავანდიშვილისა. მაჩაბლის შვილებმ აღზარდა საუკეთესო მწიგნობ(8), რომელთაც სიყმნვილებში დედისგანაც ჰქონდათ ჩანერგილი კეთილშობილური მისწრაფებანი.

ვენიროვილის მეუღლეს მე ვიცნობდი უფრო კულტურულს, შედარებით თავის დასთან და გამიგონია სხვაენისგანაც ეს აზრი, რომ ის ბევრად მაღლა იდგა სუმბათაშვილის ცოლზე.

დიმიტრი ყვიანიის ოჯახში ხშირად იყო ხოლმე ლაპარაკი ნიკოლოზ ბარათაშვილის შესახებ. ამ ხშირი მოგონებები ჩანდა, რომ დიმიტრის ოჯახის უპირველესი, საყვარელი მეგობარი იყო(9). ხშირად მოიგონებდნენ მის ოსუნჯობას, მის ცეკვასა და მზიარუნებას; ხშირად ჰქონდათ სჯაბაისი მის დიდ პოეტურ ნიჭზე(10), სამშობლოს სიყვარულზე, მის უმსიველო პატიოსნებასა და თავმოყვარობაზე; ხშირად შესწავლა: როგორც და არის სოფო ტატარის - ხასიათითა და აღზრდით სრულიად არა ჰგავს; ტატო სრულიად უზრალი კაცი იყო, თავმდაბალი და გულკეთილი, სოფო კი - ამაყი და ამპარტაყანი. გამოგონია, რომ ნიკოლოზ ბარათაშვილი სუფრაზეც კი ისეთი მზიარული იყო, რომ ბადალი არა ჰყავდა; ლოთობა არ უყვარდაო და ამისთანებს კიდევაც ციხავდაო, ქვიფში კარგი სიმღერითა და კარგი, შეგნებული საზოგადოების შეკრებით, მუდამ მზად იყო მონაწილეობა მიეღო. ამ დროს ხშირად თავის უფის დავითარში რაღაცას ჩასწერდა ხოლმეო. ამბობდნენ: თუ ტატო ჩვენთან შინაურულად სადილის დროს ამ ვახშაზე არ მოვიდოდაო, ჩვენ ყველანი ნანყენი ვრჩებოდითო და ვინც კი ზარს დარეკავდა, ჩვენ გული ფანქცალს დაგვიწყებდა ტატოს მოლოდინშიო. ხშირად იგონებდნენ დიმიტრის ოჯახში, თუ რა თავზარი დამეცა მთელს დიმიტრის ოჯახს, როცა ტატოს ავადმყოფობა და მერმე სიკვდილი შეიტყვეს... დიმიტრის ოჯახს ისე უფლოვია, როგორც სხვა მის უახლოეს ნათესაობას. დიდხანს მათი სახლი გლოვის ოჯახად ყოფილა გამოცხადებულა.

ვახშაზე რომ დაიწყებდნენ ტატოზე ლაპარაკს, ისე გაერთიონდნენ ხოლმე, რომ მამულების ყოველ გაახსენდებოდათ ძილის დრო. თვითონ დიმიტრი ტატოს მოგონებაზე უსათუოდ იტყოდა: სამშობლომ დაკარგა დიდი კაცი და მე მეგობარი. ამას იტყოდა უსათუოდ ფერწასული და ამოიხორბდა.

იმ დროს, როცა ტატო ყოფილა დიდი მეგობარი და საყვარელი დიმიტრის ოჯახისა, მისი და სოფო მათ ოჯახში მყოფი ერთხელაც არ მასსოვს.

ყველაფერი, რაც აქ ჩამოთვლილია ჩემ მიერ, ბევრი მე თვითონ მიწახავს და მოვსწრებივარ და ზოგიც გაგონილი მაქვს.

დიმიტრის მეცურად მოკვლის დროს(11) მე უკვე 17 წლისა ვიყავი და ეს ხომ ის ხანაა დადამინის ცხოვრებაში, როცა მას გაგონილისა და ნანახისადმი დიდი ინტერესი აქვს აღმოულო.

5/ X, 1945 წ.

შენიშვნები

(1) სოფო მელიტონ ბარათაშვილის ას. სუმბათაშვილი (1842-1916) - ნიკოლოზ ბარათაშვილის და, გენერალ ვასილ სუმბათაშვილზე გათხოვილი. ცხოვრობდა ქვიშეთში. 6. ბარათაშვილის მიერ გრიგოლ ორბელიანისადმი მიწერილი ერთ-ერთ ბარათში სოფო "აღლაპუტილას" მეტსახელთაა ნახსენები (იხ. 6. ბარათაშვილი, თხზულებანი, ა. გაქვეყნდა და ი. ლოლაშვილის რედაქციით, თბ., 1972, გვ.122, 226).

(2) ვასილ სუმბათაშვილი - ნიკოლოზ ბარათაშვილის სიძე; გენერალი, რომელიც სამხაზურადან გასვლის შემდეგ თავის მშობლიურ ქვიშეთში ცხოვრობდა. "ცნობის უწყვეტში" გამოქვეყნებულ ერთ პუბლიცისტურ თხზულებაში ნახსენებია ქვიშეთში "შემამეულ ვასილ", რომელიც "მდიდარი მებატონეა, ახალ-ახალ წინაშობებს ეტანება, გულუკაცებს აწუხებს, მკარამ მამინე დიდი გავლენა აქვს ხალხზე", თუმცა ახალგაზრდობის სწავლა-განათლებლის ზელშეუწყობაზე სულაც არ ფიქ-

რობსო (დ.ე. ივანი , ორი შერბა, "ცნობის ფურცელი", 1903, N2171). ცნობილი ბიბლიოგრაფის თამარ მაჭავარიანის აზრით, ეს "შემამულე ვაიხილი" ნიკოლოზ ბარათაშვილის სიძე - ვასილ სუბიათაშვილი უნდა იყოს (იხ. ქართული გაზეთების ანალიტიკური ბიბლიოგრაფია, ტ.VI, ნაწ.II,თბ.,1975, გვ.522, N8023).

(3) ბარბარე მელიტონ ბარათაშვილის ა. ვეზირიშვილი (1835-1919) - ნიკოლოზ ბარათაშვილის და, გათხოვილი გენერალ-მაიორ დიმიტრი ვეზირიშვილზე (იქორწინეს 1852 წელს). ბარბარე ვეზირიშვილის ნაქონია ნ.ბარათაშვილის ავტორგრაფული ხელნაწერები: ა) ლექსთა კრებული; ბ) ბუდი ქართული იხ.უ.თავაშვილი, ნ.ბარათაშვილის ავტორგრაფები, წიგნში: ნ.ბარათაშვილი, ლექსები. ბუდი ქართული. წყაროები, ს. ფორცხაღაძის რედაქციით, ტფ., 1922, გვ.128; ამჟამად პოეტის ეს ავტორგრაფები დაცულია საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის კაქკელიძის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტში - H-2033, 2034. მათი აღწერა ნიკოლოზ ა. ხელნაწერთა აღწერაში, ტ.V, შუდგენილია და დასაბუთებლად მომზადებული დ. მეფარიშვილის დ.ე. ვირსალაძის მიერ აღ.ბარამიძის რედაქციით, თბ., 1949, გვ.25; უნდა აღინიშნოს, რომ სწორად ეს ხელნაწერი ადვილ საფუძვლად პოეტის თხზულებათა ავტორგრაფულ გამოცემას - იხ. ნ. ბარათაშვილი, ლექსები. ბუდი ქართული (ავტორგრაფები), ს. ინგოროვას წინასიტყვითა და შენიშვნებით, თბ., 1968, გვ.9 . ბარბარე დ.ტოვა საინტერესო მოგონება თავის ძმაზე (იხ.ნ.ბარათაშვილის თხზულებათა ზემოდასახელებული 1922 წლის გამოცემა, გვ.241-242).

ბარბარე ვეზირიშვილი გარდაიცვალა თბილისში და აქვე, ვერის ირანე ღვთისმეტყველის კლესიის ვალაგანში დაკრძალეს (იხ. ე. ბარბაქაძე, "შელოტინი... ტფილისისთვის ხომ არ ოხრაგა?", გაზ. "სიტყვა", 1998, N3).

უნდა ითქვას, რომ თანამედროვეთა აზრი ბარბარე ვეზირიშვილზე არა ფიჭოლა ერთგვაროვანი. კერძოდ, დავით კლდიაშვილი, რომელიც პირადად იცნობდა ბარბარეს, მასზე წერს: "არაფრემ ეტყობოდა დიდებული მძის ნათესაობა" (დ. კლდიაშვილი, ჩემი ცხოვრების გზაზე, წიგნში: მოთხრობები და პიესები, თბ., 1947, გვ.643).

(4) დიმიტრი გიორგის ძე ვეზირიშვილი (გერდ.1898) - ნიკოლოზ ბარათაშვილის სიძე, რუსეთის არმიის ექვანდო-მაიორი. ერთხანს ბათუმში მსახურობდა და მისი იქ ცხოვრება-საქმიანობის შესახებ უწერია დავით კლდიაშვილს: "ვეზირიშვილი ახიზრებული ადამიანი იყო; თავის ნაწილს ისე უყურებდა, თითქოს მისი ყმები იყვნენ. საშხაურის შესახებ არა იცოდა რა. უყვარდა პარადობა და რადგან ბათუმში არაფერი გასართობი იყო, ყმაწვილი ქალბები ჩააცვიდებოდნენ ხოლმე ვეზირიშვილის გამოცეკვან ბატალიონი საკარჯიშოთ-საპარადოდ. ვეზირიშვილიც უხრულებდა მათ თხოვნას - გამოეყოფა როგორც და ამით წინაშე ცერემონიალით არიზნობდა წინ და უკან" (დ. კლდიაშვილი, ჩემი ცხოვრების გზაზე, წიგნში: მოთხრობები და პიესები, თბ., 1947, გვ.643).

დიმიტრი ვეზირიშვილი გარდაიცვალა 1898 წლის აპრილში, თბილისში, საიდანაც მის შობილიურ ოსიაურში წაასვენეს და იქ საგვარეულო სამარხში დაკრძალეს ("ივერია", 1898, N83). სხვათა შორის, იქვეა დაკრძალული მელიტონ ბარათაშვილიც (ამ საითხზე იხ. ე. ბარბაქაძე, "შელოტინი... ტფილისისთვის ხომ არ ოხრაგა?", გაზ. "სიტყვა", 1998, N3).

(5) გიორგი დიმიტრის ძე ვეზირიშვილი - ნიკოლოზ ბარათაშვილის დისწული. დამთავრებული ჰქონდა თბილისის პირველი გიმნაზია. 1880-იან წლებში ც. ვეზირიშვილი პარაზში სწავლობდა და იქ მოსწავლედ ქართველ ახალგაზრდათა ერთ ჯგუფთან ერთად 1884 წ. ივნისში წერტილობით სიბოხის საერთოებრივ გამოძავალი პრესის რედაქტორებს - "წვეწეური ჟურნალ-გაზეთები" გამოეგვიგზავნეთო (წერილი რედაქტორთან, "დროება",

1884, N133).

(6) ირაკლი (ერეკლე) ალექსანდრეს ძე ბატონიშვილი (ბავარტონ-გურუზისცი) (1827-1882) - ალექსანდრე ერეკლე II-ის ძე ბატონიშვილის ერთადერთი ვაჟი. დაიბადა შარსლოში (საღმასტში - იხ. დიდიერი, "დროება", 1882, N90), სადაც იმ დროს ალექსანდრე ბატონიშვილი იყო გადასხვეწილი. ერთხანს ერეკლეს იზრდებოდა დედისთან - მარიათ საკისის ა. აღამალოვსთან (გარდ. 1882; ხელნაწერთა ინსტიტუტში, პაპავა წერტილის ფოტოკოლექციამი (NN884,885,1111) დაცულია მარიამის რამდენიმე ფოტოსურათი. იქვეა დაცული (NN874,880) თვითონ ირაკლი ბატონიშვილის ფოტოებში. შეიდი წლისა, ირაკლი ბატონიშვილი დედისთან ერთად პეტერბურგზე გაგზავნეს, სადაც იმპერატორ ნიკოლოზ II-ის მფარველობის ქვეშ იმყოფებოდა - ჯერ ცარსკოე-ხელოს სასწავლებელში მიიბარეს, შემდეგ კი სახვეწრო სასწავლებელში გადაიყვანეს პეტერბურგში, მაგრამ ირაკლიმ რუსეთში სწავლა (საერთოდ იქ ყოფნა) არ იბოძრა და დატოვა სასწავლებელი. 1840-იან წწ. იგი თბილისში და მეფისწავალ მიხ. კორინცივის მურადილობითა გარემოსილი. 1860-იანი წწ. დასაბრუნო ირაკლი ბატონიშვილი სამკურნალოდ გაემგზავრა საფრანგეთში, სადაც დაუახლოვდა იმპერატორ ნაპოლეონ III-ს. საფრანგეთშივე (პარიზში) გაიცნო აღ. ჰვაკვაბაძის შვილი დიმიტრი - თამარ დაკითის ას. ჰვაკვაბაძე (1852-1933) და იქვე დაქორწინდა მასზე; ცოტა ხანში დაუბრუნდა თბილისს და აქ გარდაიცვალა ზანგეროვლის ავადმყოფობის შემდეგ.

ირაკლი ბატონიშვილი ერეკლე კულტურულ-საგანმანათლებლო და საქველმოქმედო საქმიანობას: მისი ინიციატივით მოაწმინდას და ავლბარმეო ორი ქართული სკოლა გაიხსნა (1860-იანი წწ.), ეკუთვნოდა თბილისის გუბერლიდანი აბანოების ნაწილი, რომლის შემოსავალსაც ძირითადად საქველმოქმედო საქმეებს ახმარდა.

ირაკლი ბატონიშვილის დაკრძალვა განდობილულ სამკლავო მსგელობაში გადაიხარდა (გამოსაქვენეს თბილისის სიონიდან და დაკრძალეს მცხეთის სვეტიცხოვლის ტაძარში). "ბატონიშვილი ერეკლე გარდაიცვალა 63 წლისა (უნდა იყოს: 55 წლისა - თ.ჯ.), დარჩა ორი პატარა ქალი და მამობითი სქესი ალექსანდრე ბატონიშვილის მოსო. სხვა ბატონიშვილები ერეკლეს გარდა არავინა სცხვობის ამჟამად ტფილისში. ისინი მოსკოვსა და პეტერბურგში სასლობენი" - აღნიშნულია "დროებაში" (1882, N88) გამოქვეყნებულ ნეკროლოგში. სხვათა შორის, "დროებაშიცა" გამოქვეყნებული ერთი საკვლისხმო ცნობაც, რომელიც მეტყველებს, ერთი შვირი, თბილისელი საზოგადოების დაბლო ფენების პატრიარქისა და სივერდულნი ორკალისხამ და, ამისთანავე, ამ ფენების მაღალ მოქალაქეობრივ თეთურებებაზე: "როცა ამქებმა შიტიგმა, რომ ბატონიშვილის უფურცელვაგლის ქვერივ იმთხვის ქალაქში კლდის ამზადდეს, ამით საერთო სურვილი გამოაცხადეს, რომ ქელეს ჩვენ ჩვენის ხარჯით გაახლებითო და თუ ბატონიშვილის ამისთვის რამე ფული ჰქონდა დანიშნული, იმ ფულით სასწავლებელში იმის სახელით დარბობ ხაზოხის შილებზე გაიზარდინო" (ბატონიშვილის ერეკლე დასაფლავება, "დროება", 1882, N90).

ერეკლე არქიმანდრიტის (ლიდაისის) შესანიშნავი სიტყვა - "ირაკლი ბატონიშვილის გარდაცვლამაზე" იხ. "დროება", 1882, N91; ხელნაწერთა ინსტიტუტში დაცულია ვასილ კარგალაშვილის საწვავა - წართიქული სვეტიცხოვლის ტაძარში, ირაკლი ბატონიშვილის დაკრძალვაზე (ე. კარგალაშვილის არქ., საქ.N241, გვ.4).

ირაკლი ბატონიშვილი გარეგნულად მდიდრე ჰვავდა თავის სასიქადულო პაპას - ერეკლე II-ს (იხ. "დროება", 1882, N88) და ეროვნული დრისებაც გამახვლებული ჰქონდა - დემონსტრაციულად ატარებდა ჩიხა-ხალსებს, ხოლო ერთხელ ბორჯომის პარკში "დიდად ამავად თავაწეულ" დიდ მთავარს, ნიკოლოზ მიხეილის ძეს (რომანოვს) ზედაც არ შეხედა და ეს ამბავი მამივე

განზარდა საზოგადოებაში (იხ. ი. უფროსი, თეკლა ბაგრატიონი, თბ., 1991, გვ.98).

უნდა აღინიშნოს, რომ გიორგი ტატიშვილი თავის მემუარებში, რომელიც ინახება მისი შვილიშვილის გიორგი (ჯვრი) ტატიშვილის ოჯახში, აკეთებს წინამდებარე მორენტაჟს გამომოცემულ ამბავს. დაკავშირებულს ირაკლი ბატონიშვილის დაკრძალვასთან: "გარდაიცვალა 1882 წლის აპრილში ირაკლი ალექსანდრეს ძე, შვილიშვილი მეფე ირაკლი მეორისა. უფროსი კლასების მოწაფეთა ჩაგონებით, ვითხოვეთ დასაფლავების დღეს ქართველი მოწაფენი სწავლისგან გაეთავისუფლებინათ, რათა ბატონისციხეში გამოსთხოვებინათ უკანასკნელ ბატონიშვილს, რაზედაც გიმნაზიის ადმინისტრაციამ დიდი უარი გამოვიცხადა. მიუხედავად ამ უარისა, ქართველი მოწაფენი იყვნენ საიდუმლოდ დარაზმულნი და რომ ვაივს მიცვალებულს სირინიდან გამოხვეწება და სასაზღის (ფეულისხმება "ნამესტნიკის" სასაზღე, ამჟამად - მოსწავლე ახალგაზრდობის რესპუბლიკური სასაზღე რუსთაველის პრისიპექტზე - თ.ჯ.) აქეთ უკვე გამოცილება, ერთხმად ზოგი ვალაგანზე გადახტა და ზოგმაც კარებიდან გასვლა მოასწორა და შეერივნენ პროცესიანში და გაიყვნენ მოწაფენი ვერის დადმართის ჯერამდე (ამჟამად - შერაბ კოსტავის ქუჩა, გმირთა მოედანთან ახლოს, სად: დღეს აბრეშუმის ფაბრიკა დგას - თ.ჯ.). ბევრი მოწაფე, შეტარებულ უფროსი კლასიანი, თვალცრემლიანი მსდევდნენ უკანასკნელ სამეფო საგვარეულოს წევრს. ბევრმა უფროსკლასელმა მცხთამდე გააკეთა და უმცროსკლასელები კი დავებარებენ პასიონში".

(7) ვასილ გიორგის ძე მანაბლე (გარდ. 1918) - ორისტი (ნაფიცი ვეკელი), საზოგადო მოღვაწე, ივანე მანაბლის უფროსი ძმა. დიხანს ცხოვრობდა პეტერბურგში, სადაც დაამთავრა იქაური უნივერსიტეტის ოურიდიული ფაკულტეტი და იქვე - პეტერბურგშივე - 1873-1894 წწ. იყო საპეტროლის უკანასკნელი მთავრის ნიკოლოზ (ნიკო) დადიან-მინერელისკის (1847-1903) თურისკონსულტი; ახლო მეგობარს აკავშირებდა ილია ჭავჭავაძესთან, თუმცა ილიასა და ივანე მანაბელს შორის ატეხილმა ცნობილმა კონფლიქტმა ვასილ მანაბლისა და ი. ჭავჭავაძის ურთიერთობაც გააფუჭა.

ვასილ მანაბელი გარდაიცვალა თბილისში, 1918 წლის 22 თებერვალს. დაკრძალულია ვერის წმ.ნიკოლოზის ეკლესიის ვალაგანში (იხ.სამგლოვიარო განცხადება "საქართველო", 1918, N42).

ვასილ მანაბელზე იხ.: ზ.ჭ. იჭინაძე, ვასილ გიორგის ძე მანაბლე, "საქართველო", 1918, N44; ვ. თაყაიშვილი, მორიგებანი ქართველ მწერლებზე, წიგნი: დაბრუნება. ქართული ემიგრანტული ლიტერატურა, გ. შარაძის საერთო რედაქციით, ტ.1, თბ., 1991, გვ.391-393; ვასილ და გიორგი მანაბლები (პუბლიკაცია მოამზადა ს. ნუცუბიძემ), გაზ. "დრონი", 1992, N34; ვასილ მანაბლის სიტყვა - წარმოთქმული გაბრიელ იმერეთის ვასილავის დაკრძალვაზე იხ. "კალი", 1896, N12, გვ.195; ი. ჭავჭავაძის წერილები ვ. მანაბლისადმი იხ. ი. ჭავჭავაძე, თხზულებათა სრული კრებული (ათ ტომად), პ. ინგოროყვას რედაქტირებით, ტ. X, თბ., 1961, გვ.49-60.

(8) "საუკეთესო შეილებიდან" ერთ-ერთი იყო გიორგი ვასილის ძე მანაბელი (1885-1935) - ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის თვალსაჩინო წევრი და სახელგანთქმული საპარტიო-მე-

რით ფირმის დამაარსებელი. გარდაიცვალა ნიუ-იორკში და იქვე დაკრძალულია.

გიორგი მანაბელზე იხ.: გ. შარაძე, უცხოეთის ცის ქვეშ, წგნ. III, თბ., 1993, გვ. 119-131; რ. გაბაშვილი, რაც მასსოს, წიგნი: დაბრუნება. ქართული ემიგრანტული ლიტერატურა, გ. შარაძის საერთო რედაქციით, ტ.3, თბ., 1992, გვ.148-149, 157-164, 171-175, 192; ქართველები გერმანული დროშის ქვეშ მეორე მსოფლიო ომში, მასალები გამოსაცემად მოამზადა, წინასიტყვაობა და შენიშვნები დაუთოო ვ. რცხილაძემ, თბ., 1994, გვ.53-56; ი. ჯანელიძე, საქართველოს შესახლო გერმანული მეფე ჰოლოდო, გაზ. "კავკასიონი", 1995, N95; ვინ იყო პირიცი მაჩაბელი?, პუბლიკაცია მოამზადა ლ. ცომაია, "ლიტერატურის მატანი", 1998, გვ.191-194.

(9) ნიკოლოზ ბარათაშვილის და დიმიტრი ყიფიანის ახლო მეგობრული ურთიერთობა სხვა წყაროებითაც დამტკიცდება. ეკრძოდ, დიმიტრის მეუღლის ნინო ჭიალაშვილის (1827-1902) თქმით: "ნიკო ბარათაშვილი დიდი მეგობარი იყო დიმიტრისა და დიდიდან საღამომდე ჩვენიან რჩებოდა: აქ სადილობდა, აქ ვახშობდა, ეგაა მხოლოდ, დამეს არ ათევა ჩვენსას" (ნ. ბარათაშვილი, ლექსები. ბედი ქართლისა. წერილები, ს. ფირცხალავას რედაქციით, ტფ., 1922, გვ.244). ამას გარდა, ნ. ბარათაშვილი დამუშუდებული წვერი იყო დ. ყიფიანის ინიციატივითა და ხელმძღვანელობით 1842 წელს დაარსებულ "ტფილისის კერძო ბიბლიოთეკისა" (ამ საკითხზე იხ. ჩვენი ბროშურა: "ტფილისის კერძო ბიბლიოთეკა", თბ., 1997, გვ.13-14). დ. ყიფიანის მეტად საინტერესო მოვონება ნიკოლოზ ბარათაშვილზე, სადაც დიმიტრისა და ჩვენი დიდი პოეტის მეგობრულ ურთიერთობაზეცაა საუბარი, იხ. ვ. ლუნიძე, ნიკოლოზ ბარათაშვილის გარშემო, "ლიტერატურის მატანი", N1-2, 1940, გვ.406-411.

(10) დიმიტრი ყიფიანი ნიკოლოზ ბარათაშვილის პოეტურ ნიჭზე მაღალი აზრისა რომ იყო, ეს შემდეგი გარემოებებითაც დასტურდება:

ა) დ. ყიფიანს მის მიერვე შედგენილ ერთ-ერთ ხელნაწერ კრებულში 1847 წელს შეტანილი აქვს ნ. ბარათაშვილის "ბედი ქართლისა" (H-1430, ფურც.24-28).

ბ) დ. ყიფიანი თავის ნაშრომში "Несколько мыслей о материалах для историй Грузии" (Тფ., 1854, გვ.27) ნ. ბარათაშვილის ასახელებს წარსული და მისი თანამედროვე ქართველი მწერლობის უფავასანიძის წარმომადგენელთა (რუსთველი, ჩახრუხაძე, ბუციკი, ალ. ჭავჭავაძე, გრ. ორბელიანი და სხვ.) შორის.

გ) თავის "მემუარებში" (თბ., 1990, გვ.122) დიმიტრი ნიკოლოზ ბარათაშვილს უწოდებს "ქართველ დიდებულ პოეტს".

(11) სტაერპოლოში გადასახლებული დიმიტრი ყიფიანი მოკლედ 1887 წლის 24-25 ოქტომბრის დამეს (ცრცელი მასალა დ. ყიფიანის გადასახლებისა და მისი მკვლელობის მიზეზებისა და შედეგებზე იხ. ჩვენი მიერ შედგენილი წიგნი: საშვილიშვილო მოკავშირე - დიმიტრი ყიფიანი, I, თბ., 1997).

ნიკოლოზ

თავი უსაკაპი

ვენერა და ბოტიჩელი

სადმონს ქარი ამოიჭრა, მოყარა ღრუბელი და მალე კოცისიპრულმა წვიმამაც დაუშვა. ვერ იტყვის კაცი, პრესტიჟულ უბანში პრესტიჟულად წვიმა და არაპრესტიჟულში - არაპრესტიჟულად.

ორივეგან ერთნაირად უოქფუნებდა. ერთნაირად რეცხავდა თქმა ბჭი ელიტარული რესტორის, იქით კი მამა-პაპური სახინკლის მინებს. ერთნაირად უშხაუნებდა სასურავებს, რაფებს, კიბეებს, ასფალტს... ერთნაირად ლუმპავდა ჭადრებსა და ბზის ბუჩქებს.

პრესტიჟულ უბანში სოლიდური მამაკაცი სოლიდურ სავარძელში ჩაიშლილი და ამ უეცარ, ნაჩქარევ თქმულზე ფიქრობდა. ფიქრობდა და საგანებო სესიას ამსვავსებდა. ქარის დაბერვა... ღრუბლებს უცებ შერკა... თქმა... კენჭისყრა... კონსტიტუცია... მუხლები...

ახლა სხვა მუხლებზე წამოვიყვრა. წაცურდა ოცნებებში ბრახით... ბატერფლაი... მაყაყური. მერე სულაც, ძალიან ღრმად ჩაყვით... ჩაიბინა...

ტელეფონის სატრფოს ხელივით ნახად დასწვდა და პრესტიჟულ უბნიდან არაპრესტიჟულში ზარმა გაიწკრიალა.

- ალო!
- ირმა... მე ვარ, სიცოცხლე...
- დაახ. კი.
- წვიმს მანდაც?
- კი... დაახ.
- არ მოგემატრე? არ შეეხვედი?
- რატო ჩურჩულეები?
- კარგი, კარგი პაატა. შევეხმანები ცოტა ხანში. სასახლა, ძმაო. წვიმა კოცისპირულად. პირდაპირ და მაკიბი-მოკიბის გარეშე. ცოტა ხანში:
- ალო. ირმა, მე ვარ ისევ...
- რას ამბობდი, რა პაატაო?
- რა ბავშვი ხარ, ვეიფედი! ჩემი ცოლი შემოვიდა.
- აა. მერე რა?
- კმ. მერე რა... შენი ნახვა მინდა, ირმუშვი. ვინდა რესტორანში დავაპატროვ?

- რესტორანში?
- პი. იცი, ამ წვიმაში რა კარგი იქნება?
- რა ვიცი.
- წაიდე!
- რა ვიცი. ნამცხვარს ვაცხობ ეხლა და...
- მაგ ნამცხვრების ცხობა-გაყვდა შენი საჭმე არაა, ჩემო სიცოცხლე.

- აბა?
- აბა და კარგ რესტორანში უნდა იყდე და იქით უნდა უყუთოდე ნაირ-ნაირ ნამცხვარს. გამორანჭული. ფეხი-ფეხზე შემოდებული. ფეხი გაკლია, თუ...
- ხელი! გაგლახავ იცოდე!
- რაო?
- ჩემ ძმას ვეუბნები... თქვენ არა. კარგს ჭამდა და...

- თქვენობით რატომ მელაპარაკები, ირმა, გულს მტკენ... დაიკოც გვაუს, პატარა, ხო?
- კი, თორა.
- მოკლედ, ჩაიცი ახლა და ნახევარ საათში მანდ ვარ.

- ვერ დატოვებ... ნამცხვარს?
- ბავშვებს. ნამცხვარს კი მოყვრები უკვე...
- მშმ... დაუტოვე ვინმეს... მე ხობელს...
- არ დარჩებიან ესენი სხვასთან. ჩემზე არიან მოწიპებული.
- მაგას არც მე დავიწუნებ და...

- გვემ, იცოდე, შაკი! მაცადე ლაპარაკი! მოშორდი მაგას!
- ალო!
- ალო. დაახ.
- მოკლედ, უთხარი შაკოს, წააღე ახლა და მაგარ კომპიუტერს მოგიტან-თქო...
- არ უყვარს ამას მაგი...
- არა? შერც, რაც უყვარს, იმას დაპირდი. ორივეს. ბიჭსაც და გოგოსაც.

- მართლა?
- აბა?! რა უყვართ, მითხარი...
- ეთუნას უყვარს...
- პი. თქვი, რე გურილებს.
- თბილი პალტო...
- ჰოდა, შეკვიარო და... შაკოს რა უყვარს?
- შაკოს... თბილი ბათინკი...
- თქვი, მერე ჩემო სიცოცხლე! შენ თქვი და! ჩემი ტყველი კაცს არ უნახავს ჯერ! მე რომ კაცს დავიბრუნებ... მით უფრო, - ქალს...

წვიმა. უტურად, ავალმართლად და ვეიფეცარილებული. მერე რა! აგერ, მიხი მიხიხსევირა, 80-იანი წლების "ფრული", ზედ ტაქსის ნიშნით. წავა. გაუყვებს ნელ-ნელა გალმუშულ ქუჩებს. ტაქსია რა! ჩაგდება ვინმე. ძმაო, ერთი იქით წამიფეცა... და განჩნდება ორი კაბიკი! იქნება რა, რაზე იქნება!

წამოიწია ქუროთკის საყვლი, მიიბრინა მანქანასთან, ჩაგდა და გაუყვდა დანიაღვრებო ასფალტს. ო, რას წვიმდა!

პრესტიჟულ უბანში სოლიდური მამაკაცი ცოლს სოლიდურად დაეიხვო, პაატას ვითომგამოსიბობ და არაპრესტიჟულსკენ გაასრიალა ვერცხლისფერი "შერსედესი". იქით, საღაც გოგომ წინაფარი ლურსმანს მიაკიდა, გადააცვა რაც უკეთესი ეხავა, აიკრა თმა და ფანჯარასთან დღედა.

- მართლა მომიტან თბილ პალტოს?
- მართლა, პი.
- მეც? მართლა მომიტან ბატინკებს?
- პი. პი. ესე თქვა და...
- ვინ?
- ვინც. არაა შენი საჭმე.
- კამფეტო უთხარი.
- და ბარბი!
- ცოლად მოვიყვან... - ეკითხება შაკი.
- ხო, აბა?! კარი არავის გაუღო.
- აუ, რა ზედნიერი ხაარი! - ლოყას ხელისვულზე ჩამოდებს ბიჭი.

- რატო, ვითომ?
- მანქანით რო იკატაეებს...
- წვიმა...
- წვიმდა...
- სიგნალის შემპარაკი ხმა გაისმა. გოგო კიბეზე ჩარბოდა. თან რაღაც არ სამიწუნებდა. ეუცხუვებოდა რაღაც.
- კამფეტები უთხარი!
- ხო, კარგი, კარგი. ჩაკეტე კარი.
- და ბარბი!

- ნამცხვარი არ შევჭამო! ჩასაბარებელია დღით...
 - არ შევჭამო...
 წვიმს.
 წვიმს.
 მინდისფერი ტაქსი ელიტარულ რესტორანთან შეჩერდა. რა იცი, რა ხდება ასეთ თქვეში... ვინ სად მიდის... ვის რა უნდა, მდიდარი ხალხია. ფული არ ენანება.
 ცხელი სახინკლის საიშვს ჯერ არ გაველო. აღარ ციოდა. ახლა რამე ლამაზ თავდასავალზე ოცნებაც შეიძებოდა...
 გვერდით ვერცხლისფერი მერსედესი შემოუჩინა. წვიმით ჩამონარეცხ მინებს იქით გოგო დაინახა. იქით - ფრიალ სოლიდური მამაკაცი. საუბრობენ. "ნეტა რაზე?... პრინციპში, რა ჩემი საქმეა..."
 წვიმაღა.
 წვიმაღა.

ვერცხლისფერ მერსედესში:
 - ამ რესტორანში მივიდარო? - გოგო ონდვ აბუზული, ონდვ შემინებული გასცქერის აბრკვევალეზულ მინებს.
 - არა, აქ არა. აქ ეხლდა, მე უნდა ავიდე ცოტა ხნით. ალიბისათვის.
 - რისთვის?
 - ალი-ბისთვის. აქ ეხლდა პატა ქვიფობს. ჩემი ძმაცაიცი. აველ ცოტა ხნით. გამიგებ? გამიგებ ნიციუსზე? ალიბი იცი რა არის? არ იცი. შენ იცი ის... ნაპალინი... ჩიტის რბე...
 - მალე მოხვალთ?.. მოხვალ?
 - სულ მალე. რამე ორი იფოს, პაატა იტყვის, ჩემთან იყო, რა!
 - მეუ რა?
 - მოკლდ, აი შენ, მაგნიტრომს ჩავიერთავ. აბა, შენ ფრანღელუბი... გამოვალ და წავალთ. ამაზე უკეთეს რესტორანში.
 - პალტო და ბათ... - წამოცდა გოგოს, გაწითლდა.
 - რაზე ლაპარაკი? ეველადფერი იქნება...
 წვიმაღა...
 წვიმაღა...

რცხვად ტყეილს და მართალს...
 ხინკლის საიშვ ნელ-ნელა ქრებოდა. არც ლამაზი თავდასავალი ჩანდა.
 ტაქსისტი, - იგივე სანდრო, - იგივე ერთ დროს მსატყარი, - საზურგეს გადააწვა და სივარეუტი გააბოლა.
 წინ რესტორანი ბრკვევალეზა, როგორც ხომლიდ ღამულ ზღვაში.
 - "თითქის მიცურავს" - გაიფიქრა...
 ამ დროს მანქანის კარის რბილი ჯახუნე მოესმა. მოიხედა. ვერცხლისფერი "მერსედესში" გოგო მარტო დარჩა. კაცი რესტორანში შევიდა. სოლიდურად.
 გოგოს ლამაზი პროფილი და აკვეილი ბულულა თმა აკვარელის ადარეცი ხილი ნახატებით მოჩანდა წვიმიან მინებს იქით.
 წვიმაღა.
 იქ, განახინახებულ რესტორანში კი:
 - ვაა, ვინც მოსულა, გაუმარტოს! ვერ მოვალო, და...
 - მე და, ჩემს პაატასთან ვერ მივიდე?!
 - ავაშენა ღმერთმა! ბატონებო, ბატონი მალხაზი შემოვიფიქროდა და...
 - ცოტა ხნით, პაატას ვენაცავლე... ცოტა ხნით, სამწუხაროდ გადუღეული საქმე მაქვს. შელოდებთან.
 ევკეთებში გამოცდილი პაატა დაბალ ხმაზე ეუბნება:
 - ვინ გელოდებდა, შე გთოვერანო...
 - ერთია...
 - რატო მეზე? ორი ყოფილიყო შე კაცო. გეფიქრა, ძმარ ძმაცაიცი. გეგეკეთებთან პრეზენტ! კარგი, დაჯე, დაჯე, მოიცდის ვილატა. აბა, ბატონეო... და ა.შ.
 წვიმაღა...
 წვიმაღა.

"ერთი საათი მაინც იქნება, რაც მარტო ზის ეს ტუკი..." - ფიქრობდა მსატყაროფილი ტაქსისტი მშ-იანი წვიმის "ფოკუსში".
 "ცოდაო ეს კაცი გოგო. ძანაც აზრზე ვარ ეხლა, მანდ რა პონტიცაა...
 "პრინციპში, რა ჩემი საქმეა, ტო..."
 "ამ! როგორ ზის?... გამოშკვევული ჩიტებით".

"ვეე. გაფრინდი, ჩიტო, სანამ ლამაზი ხარ. შენ ამითი გაციოს არა ხარ".
 "რას ვაზრებ, ეხლა. პრინციპში, მე რა! იცის რაა ბიბამ, რა და როგორ..."
 "აუ, რას წვიმს?"
 "ისე, ბიბამ კი იცის თავისი საქმე, მაგრამ ამან?! ნახე, ნახე, როგორ ზის... ნეტა რა ფიქრები მოუღის ეხლა ამ ჩურჩულთა თაგში?"
 "ჯერ, ეტყობა, არაფერია... არაფერი არა აქვთ ვერ, რამე ორი იფოს, გამაზმანავდა უკვე. ჯერ ვერ უფიდა ბიბამ..."
 "აუ, დახეობა, რადაც..."
 მინა ჩამოსწია. ერთმანე მინაში უკეთ დაინახა გოგო. მერსედესში მორჩილად, უთავმოვარებოდ მომლოდინე.
 "შაკვილია!... ეხლა ადგები და... გაველიებ, როცა მოიხვლავს..."
 და გაუღმა. გოგო დაინახა და იქით მიიხედა.
 "მა! შერხე!... ისე, გეგეკეთება კარგი გქონია, ბიბამეო. ბოტიჩელოს ვერნერა გინდა დათირი? ბოტიჩელოს ვერნერა გინდა იყოლო, გვიგარო? მაგრამ, ეგ რა შეუფასებელია, ჩემი ძმა? რო არ იყიდავს..."
 საიდანაც, ცელიფანფარებული დედაკაცი განიდა.
 - დამეხმარე, შეელო...
 რას დავხმარებოდა. ხაზინკლემი ამოიტრიალა ვიბე.
 დედაკაცი ახლა მერსედესს მიაფდა. მიუჯაკუნა.
 - დამეხმარე, გენაცავლე...
 გოგომ რის ვაივაგასხით მიაგნო და მინა ჩამოსწია. დედაკაცს ხელისგულზე ხურდა დაულო. ისიც ბურტყუნ-ბურტყუნით წაფრატუნდა.

ახლა მხოლოდ წვიმაღა ედგათ შუაში. ორივე მინა ჩამოწეული იყო.
 ადგა და, ისევე გაუღმა გოგოს.
 - შე თქვე რა გიცნობთ... - მოესმა წვიმის იქიდან.
 - იმას ხო იცნობ, იმას... - თავი რესტორანისკენ აუქნა ვაჟმა.
 "უნდა მოეტეხო აქედან. უნდა მოეტეხო... ვერნერა - ბოტიჩელოს. მერსედესი - ბიბის. მაგის..."
 გოგო ამდენი ლინდინსკან საკამოდ დიდლილი ჩანდა.
 - ტაქსი ხომ არ გჭირდება? - გასამხა ვაჟმა მინდისფერი "ფოკუსი" და.
 - მე?! - გაუვირდა გოგოს.
 - შენ, შენ! შენ გჭირდება, თუ გჭირდება! სახლში წასვლა არ გინდა?
 - სახლში?! - გოგოს სახე გამოცოცხლდა. ამ თამაშის ენა თითქოს, უცებ გაივო.
 - მინა! მინა სახლში!
 - მეზე? ავერ, ბატონო, ტაქსი!
 "უნდა მოეტეხო აქედან. უნდა მოეტეხო... ვერ არაა, ბიბამეო, ვერნერები ვერ დათავოთ... სივარელის ქალღმერთია ეგ... ზოზობის და ახვრობის კი არა..."
 გოგო აწრიალდა. აფორიაქდა. გასაფრანდ მზად იყო.
 მინ! თავის სუფთა, მყუდრო ბუღისკენ... მაგრამ ონდვ ფეხს თორედა.

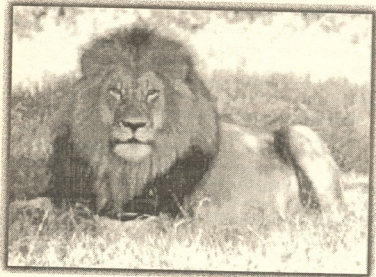
"მანქანის ფიქრი აქვს" - მიხედა ვაჟი.
 - გაძლიდი და ევრე დატოვე! მიხედავენ, შენ ნუ გეშინია.
 - მართლა?
 - მართლა, მართლა! პა, დროზე ეხლა! მოხიე მანდლან!
 და გოგოც "მოხია". გადმოფრთხილდა ვერცხლისფრად მოვლევარე გალიიდან და...
 რამდენიმე წამში მინდარედ ქვეულ ქუჩაზე მიშრიალიდნენ...
 - შენ... თქვენ...
 - მე ვარ სანდრო ბოტიჩელო.
 - ბოტ... ვინ?
 - ვაჟს ვაეცინა.
 - არა, სანდრო კი ვარ, მაგრამ ბოტიჩელო არა, რათქმუნდა, შენ რა ეველადფერი ვეგვრა, ტო...
 - რატო...
 - შენი სახელი შეგიძლია არ მითხრა. ისედაც ვიცი. ვერნერა გქვია.
 - ვერნერა?! არა. ვერნერა დედაჩემს ერქვა... მე ირმა მქვია...

- ირმა არა, ის... ვერნერა ხარ შენ, გაივ? ვერნერა...
 წვიმა...
 წვიმა...
 - აქ გააჩერე, - თქვა გოგომ.
 მანქანის გაჩერების ხმაზე ფანჯარას ბუშუბები მოაწვდნენ.
 - ეგე, ჩემი და და მძა!.. მე მგლოვდებიან.
 - გინდა, მანქანით ვაგრილოთ?
 - მართ... მართლა?!
 - მართლა, პო... ადი, ჩამოიყვანე ბენზინი ბლომად მისხა...
 გოგო კიბეზე აბრბდა. ფრთამუსხმული.
 "არ მინდა იმისი არაფერი...
 არც პალტო... არც ბათინკი..."
 წვიმა და არცერთი წვეთი არ ერია ტყეული.
 ნაღდად წვიმა... ძალიან ნაღდად..."

2001 წ.

აქ

XX საუკუნის მიწურულს და XXI-ის დამდეგს სერიოზულმა ფორიაქმა აძიტანა.
 მეგონა, რომ ვერასდროს მოვახერხებ ათას ცხრას რაღაცის მაგვირად ორიათას რაღაცის თქმას... მეგონა, რომ ვერც მთავარს ექამდე იმტომ, რომ შეუძლებელია, შეუძლებელია ჩემი ერთი, პატარა სიცოცხლე ორ საუკუნეზე გადანაწილდეს... მეგონა, რომ ყველა და ყველგვარი შეიკვლება. სხვანაირად ამოვა სხვანაირი მზე, სხვანაირად ისეშემებს სხვანაირი წვიმა... მეგონა, რომ, მოკლედ, რაღა არ მეგონა...
 ჩემს ამ ფორიაქს ხელი იმან შეუწყო, რომ XX ს-ის მიწურულს და XXI-ის დამდეგს ძალზედ მარტო დავჩინი. უშეგობროდ, ჩვენი "სადაქლო" სერიოზულად დაიშალა. ერთი - შტატებში გათხოვდა. მეორე - სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკაში. მესამე - ხარავიულში და მთითუც კი - მონაზუნად აღიკვეცა დღითა მონასტერში.
 მე თბილისს ვერ მოეშორდი. ვერ მოეშორდი ისეთს, როგორც იყო... უღრესს, უწყლოს, უსამართლოს და ზოგჯერ უხინდისოს... მაგრამ მაინც თბილისს. ერთხელ და საბუდამოდ გამეშობილა იღვა, რომ სხვაგან არასადა ქალაქი მთავრდებოდა... რომ არაა სხვაგან ახალი ვარსი... და... კაცმა რომ თქვას, არცაა, არა?
 გული არასათი მიმოწვედა. მითუშებტეს, - სამუდამოდ გადასახვეწად...
 ჩვენი "სადაქლოდან" სამი უკვე აქეთ-იქით გაფანტულიყო. მეოთხე რომ სამხრეთ აფრიკაში წასახველავდა ჩემოდან ალაგებდა, ჩვენს შორის ასეთი საუბარი წარიმართა:
 - ესე იგი, მიდიხარ!
 - აბა, აქ რას ველოდი? გოგონის გვემას? თუ რას!
 - წაიდა, ბატონო, წაიდა! მიბრძანდი!

- დარჩი, სიცოცხლე. დარჩი აქ! განხი! გაატარე ცხოვრება გუკვილი ლოგებში!
 - ზანგს რა მივაყოლებს, ქალი, რა?!
 - მივარს, ვა?
 - ეგ შაი კაცი გიყვარს და ეს... აქ... ყველაფერი...
 - წუ, რა გველოფერი?! ნათესი ღამაშა?! თუ ცრუებტელა არჩეხები?! თუ რა?! დახეული კალგოტკა! ცარიელი მაცივარი! ქალი ვარ, გაივ? ახალგაზრდა ქალი! ესლა მინდა ყველაფერი!
 - შენ არ იცი, იქ... როგორ ცხელა!
 შენ... ვერ ხვდები ეგ რას ნიშნავს - ვერადან - სამხრეთ აფრიკაში!.. ელემენტარულად, - ვერ გაუძლებ!
 - კერასინკასთან მუხებებს ხომ უძლებს, რაა...
 - ეგ სულ ასე არ იქნება, დამიჯერე...
 - ახლა შენ დავიჯერო! ახლა შენ დამიბრიდი კიდევ...
 - ასე არ იქნება სულ.
 - იცი რაა? თავს უშველე, დაო. წაიდი, მოხიე აქედან. ქალი ხარ - სუპერი. შენს ადგილას, პოლიუელში გათვითობოდი, შტერეცა!
 - გველებს რომ გეშინა? იქ, ხო იცი... ყველა მოსახვედმა... აი... ესე... აი, სხსს... სხს...
 - კარგი რაა... აქ რო გველებია...
 გინდა, ეს ვინისი გარეკო? ამა! შენი იფისს.
 - რამე რო იფის და, ვერ გაბოლო... დაბრუნდები?
 - ააქ?!?
 - კარგი, პა. თვალები არ გადმოგცივებდეს. ისე, იცოდე, მე აქ ვარ. რამე თუ გავიჭირდება...
 - გაიძე, ჩემო ში-ჩი-ჩხლედე! უღვაშის დერი გამატანე! არა, თბის, თბის...
 - წავედი, წავედი... ხვალ გავაცილებო...
 ჩემოდანში ცხვირნარგული ხარხარებს.
 კიბეზე ჩამავალს მისი ორმეტრანი ზანგი მხედება. ეხლა, ეს რო ავა, ერთად იცინებენ. გადმოიყრის ეს შაი კაცი თეთრი კბილები. მოხეხს პირს ყურებამდე. ახარხარდება ზანგურად...
 და ესე გაატარებენ სიცოცხლეს...
 საოცარმა სკედად შემბარო. ვარსხს ხეხს ფეხით ჩამოუღვყვი. გააფხვული, ჩვენი მთავარიოსავან განსხვავებით, ენერგოულად ატარებდა თავის რეფორმებს...
 მიწიდან ძლეკამოხილად მოიწვედა თოთო სიმწვანე. ხეხს დაბერილი კვირტები ასკვებოდა და ზედ ფერქვედა ფოთლად თუ ცვა-ყოვალა.
 მანქანების მტვრინა გუგუნში კი რაკაკა ლელესათი მიიკვლევდა გზას ფრინველთა გალობა და ჭიჭიკი...
 ზოლარკში შეუხვებო. ჩაუვარე გალოებიდან ნაღვიდანად მზირალ მხეცებს და ლიმის გალისი წინ, რკინის ზღუდეზე ჩამოვყვები. ეს ჩემი ლობია. "ლეო". ხმირად ვარ აქ.
 ინგვლოვ არავინ ჭკანებდა.
 ლეო თავის საფერულ მეფერ ზოზმა იფდა, წინა თათებზე წამორეზინბილი და ოდნავ თამბორუბული შემომიქცერიდა.
 - იცი, სულ მარტო ვერჩები, ლეო - ვთხოვარი მე.
 მის თვალებში ჩაგებებულ მეფერი სეფდა და ტუსალური მორჩილება თბილიან სიცარიელედ ძქველყოფი. მიფერებდა სეფიქის იღუგამლობით.
 - ყველა სადაც მიდის, ლეო.
 გასოსებს, შენ რომ დავხატა? ისიც მიდის ხვალ. სხვათაშორის, აფრიკაში... სამხრეთში.
 მე არა. მე ძალიან სერიოზულად აქ ვერჩები... ეტყობა, უბრალოდ, იდიოტა ვარ. იცი, მე რომ წაივდე - სადმე... ვთქვათ, სამხრეთ აფრიკაში... ზუსტად ვგრე ვიქნები იქ... აი, შენ რო ხარ... იმიტომ, რომ...
 მაიმუნების მხრიდან მომუქელი ქალი გამოვიდა და ურიკის გორებით ჩვენსკენ გამოუფცა გზა.
 ერთმანეთს გაულობით.
 - მოკლეთ, მან გიყვარს შენ ეგ ლობი, პა...
 - კი, მივარს, - მიუვუგ უაზროდ.
 თვალს რომ მიფერდა, ჩემს დაილოვ-მორილოვს დაეუბრუნდი...
 - ვიცი, რომ ტანგები, ლეო, იმიტომ, რომ იქ გინდა. იმ შენს აფრიკაში. ჯუფგლები... რამე... ნივერია... კონგო... არა, ლეო? გალიამი

რომ არ იფიქრო, მაინც იქ გეწოდებოდა... მაინც გალიაში იქნებოდა, არაა, ლეი?..

და შეც, იქ ეგეთი თვალები შექნებოდა... და მოსახვედში ახალგაზრდების მოხიზრხეც ვეგუფი გამოინდა და ლეოს გამოვიფიქრე...

მეორე საღამოს ზანგების პატარმალნი გაფრინდა თავისი ახალი, ტროიკული ბუღისკენ...

XX საუკუნის მიწურულს, საშობაოდ ოთხი წერილი მივიღე. ერთი - შტატებიდან. იგი მწერდა, რომ ნიუ-ორლეანის მახლობლად მშენიერი ვილა იყოფს. რომ ძალიან უცნაო ენდრო. რომ ენდროუ 31 წლის ასაკიდან ვეგეტარიანელია, რომ ვეგეტარიანელთა ძალიან კარგი რამეა, რომ ინტერნეტში გაიგო, აქ რომ თვის, რომ ძალიან ენატრება აქაურობა, აქაურები, მაგრამ, რომ ელემენტარული პირობებიც თურმე ბევრს ნიშნავს და სულ ბოლოს, "არასდროს დამავიწყდება, ერთხელ ლექციებიდან რომ გავიპარე და კუს ტბაზე ბალახი ვთიბეთ. რა კარგი იყო, არა?"

მეორე წერილი ხარაგოულიდან ჩამოვიდა პატარა ამნათთან ერთად.

ესერა, რომ: კარგია, იცი, აქ? სულიერათ ვწინაღობი. ვცხოვრობი, როგორც ფერმერები. მე ვწველი ძირსას, ვცავ კვერცხებზე კრუსს, ვუღლი სკას, ვაცხო მჭადებს და ხაჭაპურებს... ომარი ძალიან შრომობლია და ძალიან კეთილიც. თუ ჩამოხვალ ზაფხულში ჩვენიან, გაგეჯნარდება. მინდა, ჩვენი შვილი მონადილი. გეგ ხაზნი საშობაოდ რაღაც-რაღაცეებს. ეკოლოგიური სუფთა. თავილი ჩემი სკასა, ზანდახან ძალიან შენატრება თბილისი.

გასოსტ, ერთხელ ბარათაშვილის ხიდზე, იმ ვიწრო მოავიჯრზე რომ ვისხდით და ვცინილით? არც უნდა ვიცილით ცურვა და არც მეორე...

მესამე წერილი სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკიდან მივიღე. მომწერდა, რომ ქალაქი ზურდა და ცახცახებდა შზის თავიან აღიშვან...

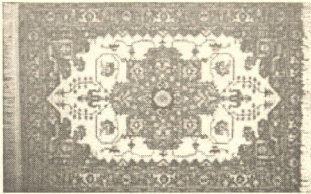
და შვიც ვწერა, რომ კონდიციონერით არა უშავს რა, ასატანია... რომ გველებს აღარ ეშინია, რომ გრანათანი სუჭერკაცია, რომ ბანანი თუ გინდა, პაღმოს რამე უნდა ესრიოდ და იქიდან მიამენი ბანანებს დადიმე... რომ არ მივატოვო ლეი, რომ ქიფოთაუნში ქვიფი კარგია, მაგრამ ძველიბილისში - უსურავს... და ბოლოს, "გასოსტ, ზედანის ტყეში აჩის მანქანით ასკლე ზე რეწავილი სუივი? ვიღას ასხლდა ასკლეი. რა გადმოსახელი იყო ზემოდან, არა?"

მეოთხე წერილი ბრძვევალა, ქათქათა ფიჭქებნარემა ნაეგა მოიხდის. როგორც საკმეკლის იდგუალი სურენილა... როგორც ჩურჩულით ნათქვამი ლოცვა... "ღმერთმა დაგლოცოს"... "უფალი იფის შენი შემწე..."

და...
დავგა ახალი წელი. ახალი საუკუნე.
და ჩემი ბიოგრაფიაც მეორე საუკუნეში გადავიდა...
და სურლიად უბრალოდ ვთქვი... ორიათასი...
და ისევ ისე ამოვიდა ისევ ისეთი მზე...
და ისევ ისევ გაწვიმდა...
და მტკვარიც ისევ ისე მოედინებოდა, როგორც სტრაბონის დროს... ან უფრო ადრე...
და შეც ვთვით ისევ მე...

პეპსუნგი კვირბია

სპარსული
ხალიჩა

- რა მჭირს ხელებზე?! რატომ მაქვს ამხელა ხელები?!

- ნუ გეშინია. არ გეტკინება. აი, სად არის ჩემი ხელები? მომაჭრეს! მერე რა, ხომ ვარ ცოცხალი? ხომ არ მოგმკვდარავარ? მოდი, მოვაჭრა...

- არა, არა! იქნებ დაპატარავდეს. არ მომაჭრა, გეხვეწები!

- მოვაჭრი მოგ ვეება ხელებს და შენც უხელო იქნები!

- არ მინდა უხელობა მოგვეცილი გეხვეწები! უხელომ არ მომაჭრა ხელები. მე ოფლში ვიწურები და ცხელი, მყარია სინნელე მახრჩობს. ის ოფლი ჩემი ოფლი არაა. ეს უხელია. უხელი გაბრუნდა, ოფლად იქცა და მე შემომესხა. უხელოს დიდი საათი აქვს. სად არის საათი? ხმა ისმის და საათი არ ჩანს. ზემოდან შურის ნამცეცხე მიმერება და ტვინს მიდნობს. ოთხკუთხედი ყვავებიდან მოფრინდნენ შვანე ქაობები და ცხვირი მომაჭრეს. მე მახსოვს იმ ქიშკრის გირლანდები, მაგრამ ოდდაცხრამეტი იყო თუ ორმოცი? არა. ოდდაცხრამეტი და რვა პატარა. თუ ორმოცი და ერთი პატარა. კეფაზე საცობი მომჭერა და მთელი ტვინი კისერში ჩამეღვარა. სანალი მაღალი სართლის აივანზეა გადმოკიდებული და იქ მე ვწვიარ. ყველა მე მიყურებს. როგორ შეიძლება? ვიცი, რომ არ შეიძლება და ვნანობ, მაგრამ მაინც ვწვიარ. არადა რა ვწნა, სად ნაფიქრ? ხომ არ ჩავედრები? რა სირცხვილია? სირცხვილია, - მუუხნება ვილაც.

- ეს ლამაზი ბალი ვისია?
- არსად ნახვები, თორემ დაიკარგები!
არადა რა ლამაზი ბალი! კოსტად შეკრეჭილი ბუქები, ბუბები. ლამაზად მოპირკეთებული ბილიკები. ბზის, ნანერხის და მისაკების სუნი მცემს. ის ვინ იყო ნეტავ - აქედან ფეხი არ მოიცივლო, რომ მითხრა? აგერ ჩემი სახლი. უნდა გავიცე, თორემ ისევ სანოლში ჩამანვენენ და ქაობს მაქმევენ. მვეღარი რომ დიდ კარავში ესენა, ვე როგორ შეიძლება? არ ვიცი. გაასვენეს მვეღარი. რა ფერმკრთალები იყვნენ მუნსუბუელი, ჩაფიქრებულ სახეები ჰქონდათ. ეს სხვისი სახლია. რა ბოროტად დგას განზრანა მიხაკების სუნი მცემს. პირდაპირ აივანი და გადვივარ. მოავიჯრე დიდი სპარსული ხალიჩაა გადადენილი. აი თურმე, რას ახდის მიხაკების სუნი! ის ხომ მვეღრის ხალიჩაა ღმერთი, ჩემი! აივინ-

2001 წ.

Advertisement for "The Straight Hair House" featuring a logo with a woman's face, contact information for Albany, NY, and a circular seal with the text "18 SEP 2003 ALBANY, NY 12207".

დან რომ გადავძვრე, მკვდრის ხალიჩა დამეცემა თავზე და დამხრჩობს. უკან, ოთახში ვერ შევალ! სად წავიდე?!

- უკაცრავად, ეს თქვენი ენაა?
- დიახ.
- ამოსწიეთ ზეგით, თორემ ძირს ეთრევა!
- ისევ სანოლზე ვნებარ?

ვეკითხები ფერდაკარგულ კაცს, რომელიც ჩემს საწოლთან დგას.

- სანოლზე ხარ, სანოლზე. არსადაც არ წასულხარ. მასსუბობს და სხვებს ეძახის. მოდიან სხვები. ყველა ფერმკრთალია. ეს სანოლი რომ იცით სად არის? ვიცითო, - მასსუბობენ. შაერში როგორღა დგებართ? შაერში რა გვიანდა, იატაკს ვერ ხედავო? - ეცილებათ. მე ქვევით ვინებდი და ზოგჯერ მჩვენებდა, რომ მართლა იატაკია. მაგრამ არა. მაინც შაერში ვარ, სანოლიანად.
- ნამოავრენით! წყალი დააღვრეთ, ენა ამოსწიეთ, ხომ ხედავთ, ძირს ეთრევა! - მერძანებლობს პირველი ფერმკრთალი.

- ხალიჩა მოიტანეთ და გადააფარეთ! ხომ ხედავთ, სცევა!
- არა, ხალიჩა არა! გეჩვენებთ, ხალიჩას ნუ დამაფარებთ! მცევა კი არა ვიხრჩობი უხელო შემეხსა! უხელო ოფლად შემეხსა აი, ხელები მომაჭყრით ხელები, ოღონდ ხალიჩას ნუ დამაფარებთ!

ხალიჩა მაინც დამაფარეს. საშინელი ტკივილი ვიგრძენი.

- ნემსია! ნემსია ხალიჩაში! ნემსი მოძებნეთ!

ფერმკრთალები ხელებს აფათურებენ ხალიჩაში, ნემსს ეძებენ. მე ვგრძნობ მათ ცივ ხელებს და მსიამოვნებს, რადგან ვინც, ვფლავარ. თან შიშით აღარ ვარ. ეს ხომ ის მკვდრები არიან! ეს ქალი საიდან გაჩნდა? მკვდრები კაცები არ იყვნენ?

- ნემსი! ნემსი ვიპოვე!

დაიხვერა ქალმა და მალა ამახედა. ნემსი ჭერზე ეკიდდა და ბოლოში თეთრი ბუშტი ჭკონდა გამობოლო. უცებ ბუშტი გასადა და ანთებული ნათურა გამოჩნდა. ნათურას მივღე ძალით ასავერდოდნენ ღამის პუბლები. მე უხელოსაბან დასველებული პერანგი გამახდა ფერმკრთალმა ქეთანამ და ექმს მიანოლა. მერე მშრალი, სუფთა მისურჩი ჩამაცვა და წყალი დამალცივინა.

- სანოლი ოთახში შემოიტანეთ?

ვეკითხები და ჯერ კიდევ შეშლილივით ვატრიალებ თვალს.

- კი, გენაცვალე. ახლა ოთახში წვეხარ.

ექიმი მიღმის და მეზობელ ავადმყოფს თვალს უკრავს. მეზობელს, ეტყობა არ ეტყურება და გულმოსული მიმტყუებია პუბლების ტანჯვას.

- ერთი წამით არ დანევეთ, ბალიშს გადაგიბრუნებთ, - მუხუნება ექთანს.
- რა მეშველებოდა უთქვენიოდ...
- შეგიძლიათ დანევეთ.
- ენა?
- რა ენა?
- არაფერი, არაფერი...
- დაისვენეთ, დამშვიდდით.

ენები. ბალიშის გრილი მხარე მამშვიდებს. მეზობელი ისევ იმ პოზაში წევს. გულმოსულია. ექმს უყურებს.

- აბა, ძილი ნებისა. მალე წამალი იმოქმედებს და სიცხე დაგინევეთ. არ შემინდეთ. ექთანს თქვენთან იქნება. ექიმი შუქს აქრობს და პალატინად გადის.
- ხომ არ გცივთ? საბანს დაგიმბიტეთ.
- არა, გამდლობთ.
- კარგი, გენაცვალე, დაიძინეთ. მე აქვე ვიქნები.
- გამდლობთ.

ექთანი შუბლს მიმონშებს. მერე სავარძელში მოკალათდება და საბანს წაიხურავს. მე გაუძნირებლად ვნებარ. ბული ჯერ კიდევ ყელში მიცემს.

- უკაცრავად...

- ჰო, გენაცვალე...

მაშინვე მესასუბება ექთანს.

- ხალიჩა სად არის?
- ხალიჩა მე მაფარია...

მასსუბს აწნებს მეზობელი და მისი სანოლი ბრანხანად წერილობს.

- ბოდიშო...

წურწურებულ მე.

- დაიძინეთ...

ჩაურწულებს ექთანს.

მეზობელი უკვე ფშინავს. სანყალი. ნეტავ დილითაც გულმოსული იქნება? დიდი მუღო ყოფილა. არადა, გუშინ მეგობრებმა რომ სადღილი მომიტანეს, პირი არ დამიკარებია. სულ ამან ჩახეთქა. უმაღური, მუღო. ეს ქეთანაც კარგი ვინმეა. დაიძინეთ. - ავცილი სათქმელი!

ზაფხულის საღამო

სოფელი. ხებლით სასვე ეზო. მისი ხილრმეში პატარა, ერთსართულიანი სახლი დგას, მონიდან ნახევარ მეტრზე ნამოშდარი. სახლის კარი ღიაა. ფარდა ხის ჩარჩოზე, მოკაუჭებულ ლურსმანზეა გამოდებული. ღია კარში არაფერი ჩანს. უკვე საღამოა. ოთახიდან ჭრელი კარტა გამოდის და წინა თათებით იზმორება. ჩიტების დანახავზე თვალები უფართოვდება და უღუდაშები ეპრისება. სუსტი ქარი ხეებს აბრიალებს. მწიფე ტყეშალი სახლის სახურავზე ცვივა და თუნუქს რაკარუკი გაუცნის. ჩიტების გამოჭებული მსხალს ტყაპანს ადგენს მინაზე. კატა სმენადაა ქვეული - გადიდებული თვალებით და ცხირი ყურებით. ცახე თვითმფრინავი გადაიფრენს და ცრხა ხნით იპერობს, აუბრალოდებს აქურობას. სახლის პატარა ოთახში ყბაახვეული და ხელფეხშეკრული მოხუცი ქალი ასვენია. ქალი ერთი საათის წინ გარდაიცვალა. მისი მუულე ეზოშია, მსხლის ხეებქვეშ ბორბალივით და თუღის ქველ ქვაბში მწიფე მსხალს აგრვობს. იცის, რომ ახლა ამის დრო არ არის, მაგრამ რა ქნას? მსხალი ეცოდება - დალმება... ქალი კი მოუკვდა, მაგრამ, კაცია, რა ქნას, კარში ხომ არ გაეაგრძელებს და შეიცხადებს? მსხალს აგროვებს, გულისყური ჭიჭურისკენ აქვს. საათია, არავის შემოუღია ჭიჭურა, საათია ძაღლს არ დაუყვავს. "ზვალამდე რომ არავინ შემოვიდებო? - გაიფიქრებს და ძალღლიც აყუფდება. მეზობელია, ეძახის. ბერიკავი არ ეპასუხება. ქვაბს ხელს დააღლებს და ჩუხად ნაკუნსუღდება სახლისკენ.

ყბა ისე აუჩივს, ხელ-ფეხი ისე შეუკრა მიცვალბულს, რომ წვეთი ცრცხელი არ ჩამოვარდნია. ახლა გული ყელში აქვს. მესამე დაძახილზე კი ქეთანინი წასკდება. ქვაბს სახლის კიბეზე დგამს, ჯობინდ ცხვირსახოცს ამოიღებს და ჭიჭურისკენ გაეპარება.

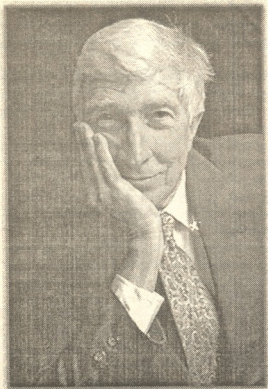
მინაზე დატყუებულ, ჩიტების გამოჭმულ მსხალს ჭიანჭველები და კრაზანები დასცივია.

საჩილი

დამზადებულია ზეცაში

უფრო მნიშვნელოვანი", - სწრაფად განაცხადო მან.
 "კათოლიკე ხართ?" - ჰკითხა ბრედმა.
 ეს კითხვა ართურის ხუმრობას არ ჰგავდა. ჯენეტს სახე დაუშვინდა და მდინის ოფიციალური, მტკიცე ხმაც დაუბრუნდა. "რა თქმა უნდა, არა. მეთოდისტი ვარ".
 ბრედს გულზე მოეშვა. შექმლო ეს გოგო ყვარებოდა. ბოსტონში კათოლიკეები არ უყვარდათ.

როცა ართური ახალი ყვულისა და პატარა გოგოს საძებნელად წავიდა, ჯენეტმა ბრედს ჰკითხა: "სულელურად ვლამპირაკობდი?"

"უცნაურად, მაგრამ სულელურად - არა". გულის სიღრმეში ბრედს არ სჯეროდა, რომ კამპეტალიზმი მომავალ ათწლეულშიც გაგრძელდებოდა და ფიქრობდა, მასთან ერთად დარჩენილი ეკლესიებიც გაქრებოდა. რელიგია მისთვის ისეთივე მკვდარი იყო, როგორც ამას მარქსი და მენზენი აცხადებდნენ. დეკემბრის ქუჩებში წყვილი იდგა და იმ ტატატატიკასთან, ყოველდღიურად ოფისში რომ მოდიოდა, ეს საშობაო შეძახილები და შიარღობა ნამდვილ შეუსაბამობას ქმნიდა. ბოსტონის რუქურთმებითა და ჭედურებით მორთული, გათოერი სამოცხველების მსგავსი ბიზესცენტრების სარკმლებიდან მშვიტი ხალხი მოჩანდა, ისე გათოილი და დამუზგებული, რომ მათხფრობაც აღარ შექმლოთ. ყოველ დღილით გვაგებინთვის საერთო საფლავებს თხრიდნენ.

"მე მწამს..." - ჯენეტმა ისე თქვა, თითქოს ბოდიშს იხდიდა. მის ლურჯ თვალებსა და ვარდისფერ, კრიალა კანს შორის კონტრასტი უკვე თვალისმომჭერი გახდარიყო. "რაც თავი მასსოხს, სულ მწამდა. მანამდეც კი, ვიდრე რამეს ამისინდნენ. ჩემთვის ეს ისე ბუნებრივი და აუცილებელია. შენ თვლი, რომ ეს უცნაურია?"

"მე ვთვლი, რომ ეს მშვენიერია", - უპასუხა ბრედმა.

დიდმარხვის დღეებში ისინი ერთად დადიოდნენ ეკლესიაში. ბრედმა თვითონ მოისურვა ჯენეტს წაყოლოდა; უყვარდა - ახალ-ახალ სამოსელში, ახლებურად გაბრწყინებული რომ შეჰყურებდა. სამსახურში ჯენეტს ერთი გამრჯე და უდიდამო თანამშრომელი იყო. სხვა გოგოებისგან როგორღაც გარიყოლებითი ჩანდა. ტუჩები მუდამ მშრალიდ კოჟუჭვიდა და თავის ასაცხე უფროსს ჰგავდა. ფრამინგემში, თავის მამა-პაპურ სახლში, მშობლებთან და ძმებთან კი, ისევ პატარა გოგოს ენსაცხებოდა; ოჯახური ატმოსფერო ათრობდა. ბრედსაც ხარბად ისუნთქვდა და სახლის სიძვლის, ტყვასა და ჭითი განყობილი აღმოსავლური ავეჯის სურნელს, რადგან ეს ჯენეტის ბავშვობის სურნელი იყო. ქუჩაში და რესტორანში ჯენეტს სრულქმნილ ლეღის ჰგავდა. თითქოს ქალაქი - სცენა იყო და ის კი პერსონაჟი ქალაქი, რომელიც ბრედს, სცენის მყოფრ ანონიმურ გმირს ჯენეტმანდა, მცველიდა, კავთერად აქცევდა. მისი მომღმირი სახე, მატყლის ქუთუთვის ატასითი განყობილი სახელები, პრიალა შავი ფეხსაცმლის ნეცტები - ყველაფერი ბრწყინავდა. ბრედმა, თავისდაუნებურად, ქუჩის კუთხეში ჯენეტს მხარზე ხელი მოხვია და მაშინაც ვეღარ შეძლო ხელის მოცილება, როცა ქუჩა მშვიდობიანად გადაკვეთეს. ჯენეტის ყოველი მოძრაობა, მაგალითად - თათბინის ნელ-ნელა გახდა - იმდენად დახვეწილი იყო, რომ ბრედი ზოგჯერ ხუმრობას ინყებდა; ან განცხე, რაიმე ტლანქი ფესტილი ცდილობდა დაერღვია მისი სიმშვიდე, რომ ჯენეტს სახე წამოინთობდა, ან ონდავ მაინც შეცვლიდა მიმიკა. თითქოს ბრედს ემზინდა, წინააღმდეგ

რედ შევერი ჯენეტ ჰენდერსონის რწმენით მოიხიბლა; 30-იანი წლების ბოსტონში, ოფისის საშობაო წვეულებაზე, მხიარულების ნაკადში ჩახვეული სიწუმის დროს ბრედს ბროლივით წვრიალა ხმა მოესმა: "რა და - ჩემი სულის გადარჩენა!"

მიიხედა. გოგონა დაწვარასთან იდგა, რადიატორსა და ოფისის რომეოს, ართურ გლუბს შორის მომწყვედულა. გარეთ, მუჭ მინებს მიღმა თოვა დაინყო და მილქსორითის გასწვრივ, ოფისის განათებალი საკრძობელი ერთიანად ინისლოდნენ და ფარეგებდნენ. ჯენეტს მკალებრების ფირმაში იმ შემოდგომით მივიდა. მდინად მუშაობდა. მომერო ტანის იყო, ხასხასა პიჯაკსა და მომდგარ პერანგში გამოწყობილი. ამ საღამოსათვის თითებამოჭორილი ფეხსაცმელი და იისფერი გაბარდინის დაბლისული, ლენტებით განყობილი კაბა შეერჩია. ოთახის მხურვალებას მისი ლოყები და მალაღი ყელი აღისდრად წამოწეითო და ბრედს დღეს პირველად გაუჩნდა გრმობა, რომ ეს პატარა სხეული, თმის უფრიდან დაწყებული, პანია ფეხსაცმელში მბრწყინავი ლეღის თითებით დამთავრებული - მთლიანად უხალო ქმნილება იყო. ჯენეტის სწორი პროციული ართურის შემცბარ სახეს დაპირისპირებოდა. ბრედი მათკენ, რადიატორს ზემოთ მოლივივიე სიციხისკენ გაეშურა. თოვა ძლიერდებოდა; ქუჩის გასწვრივ ოქროსფერი სარკმლები კარაქის ალვევბელი ნაჭერბივით დნებოდნენ.

ჯენეტმა სახე მსხენლისაკენ მიაბრუნა. ონდავ გაოფლიოყო. დღეისგან დღეებზე აღმური მოსდებოდა და ამ ფონზე ცისფერი თვალები ყინულებს მიუჯავდა. "ართური ამბობდა", - დაინყო მან, - "რომ მისთვის ფული - ყველაფერია".

"მერე ამ პატარა ტუტეც გოგოს ვკითხე - აბა, შენთვის რა არის ყველაზე მნიშვნელოვანი-მეთიქი", - გააგრძელა ართურმა და სიციხისგან შავი სარკის პერანგი შეიხსნა. საყელისთან ფითრის გაცრეცილი, გამჟმარი ყლორტი მიგინა.

"და მე დაფუსახელე პირველივე, რაც აზრად მომივიდა", - თქვა ჯენეტმა. მისი მოკლე, ხვეული, ღია ნაწლისფერი თმა ამ საღამოსათვის საგანგებოდ აფუებულიყო. "რა თქმა უნდა, ჩემთვის ძალიან ბევრი რამეა ფულზე

წილკა პრაპანია

“...ჯერ ჩამოიხრცოს და მერა გამოტყდეს...”

მსოფლიოს მისამე თეატრალური ოლიმპიადა (21 აპრილი - 29 ივნისი, 2001)

II

დასაწყისი იხ. "არილი" N10

დი შტოკოდა, სიცილია ტუჩებამდე ვერ ამოაღწია. ბრედმა თვალები დახარა; ეს მას დასცინეს. მისი ხელები, მოხუცი კაცის ტლანტი, დაძარღვული თათები მუხლებზე ერთად მოკუმბა. "შენ გულისმობ, რომ არ გნაბს?" - ბრედმა იატაკვეშ მიმალული სივრცის მთელი სიმაღლე იგრძნო.

"ძვირფასო, - უთხრა ქალმა, - ნუთუ ეს ასე მნიშვნელოვანია?"

"მნიშვნელოვანია", - დაიყინა ბრედმა. ჯენეტმა ამოიხრცა და არაფერი აღარ უპასუხა. "რამდენი ხანია?"

"არ ვიცი. თუმცა, - წარმოთქვა ქალმა, - ეს სიმართლე არ არის. დროა, ერთმანეთთან მართლები ვიყოთ. ეს მას შემდეგ მოხდა, რაც რწმენა ჩემგან შენ წაიღე. შენ ჩემს რწმენაში შემოიჭერი. საჭირო აღარ იყო, ორივეს ასე გაგვეგრძელებინა."

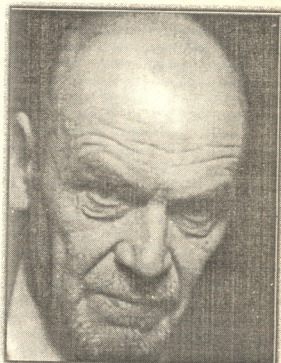
"მაგრამ..." - ბრედს არ შეეძლო ამდენი წლის შემდეგ გაეზიოდა, რომ სწორედ ეს სურდა ყველაზე მეტად, - მის რწმენაში შეღწევა და მის გვერდით ყოფნა.

ჯენეტმა შერიგება სცადა: "ამას ხომ მნიშვნელობა არა აქვს"; ბრედმა არ უპასუხა. მხოლოდ სიბნელეს გრძნობდა, სიშვეს ხედავდა ჰორიზონტის ყველა წერტილში, როგორც ოდესღაც, წყნარი ოკეანის ლაქებში. ჯენეტმა ხმას გამაღვიზიანებლად აუწია: "ძვირფასო, ამას რა მნიშვნელობა აქვს?"

ჯენეტმა იცოდა, - ამას მნიშვნელობა ჰქონდა, იმიტომ, რომ ბრედის აღსასრულიც ახლოს იყო. კაცმა თვალები ასწია და დაინახა, რომ ასეთი შურისძიების შემდეგ ქალი შესასურად მშვიდად იწვა. კართან მომვლელი ქალის ფეხის ხმა გაისმა; ალუმინის ლანგარზე ჰპრიცი წკარუნობდა და სარკმელს მიღმა, გაზაფხულის ლურჯ ბინდში სინათლეები, ოქროსფერი მართკუთხედები ანთებულყო. თოვლი, რამდენიმე მშრალი ფიჭვი ციდან წამოცვივდა.

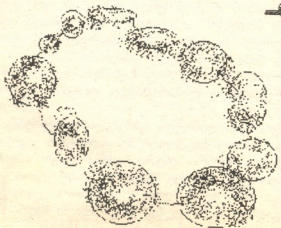
მიუხედავად იმისა, რომ ჯენეტმა სთხოვა, რელიგიური რიტუალი ნუ იქნებოდა, ბრედმა და ახალგაზრდა მღვდელმა ის მაინც ძველებური ყაიდის სამელოვიარო პროცესით გააცილეს. ჯენეტმა მისში სამოცდათერთმეტი წლის უნდა გამხდარიყო.

ბრედი განაგრძობდა დილის წირვაზე დასწრებას; მისი გონება უკვე აღარსაით მიჰქროდა; მის გვერდით სუსტი, წკრილა ხმა აღარ გაისმოდა. აღარაფერი იყო, სულ არაფერი. ბრედი ცდილობდა, სხვანაირად ეფიქრა, მაგრამ მთელი ამ წლების მანძილზე მას ჯენეტის ისე ღრმად სწამდა, რომ ამ რწმენას ვეღვარაფერს მოუხერხებდა... ამას ახლაც ვერაფერს უხერხებდა.

მოდელს ინაწიროვია

მეგლისორიდან თარგმანა
ლალა საბინაშვილი

“**წ**რდილოეთის პირქუში გენიოსის” ნიაკრომი-უსის “ოტელო” შოკის მომგვრელია თავისი ძალმოსილებით, უცნაურობით და ვიტყვოდი, ერთგვარი მისტიკურობითაც, რაც განსაკუთრებით საცნაურია მის წინა ორ სექტაკლში - “ჰამლეტი” და “მაკბეტი”.

ამ წუში, უსიტყვო და თავის თავში ჩაღრმავებული რეჟისორის მრავალი სექტაკლი მინახავს თბილისსა და მოსკოვში. ასე რომ, “ვატაფების” ის კასკადი, სცენური მეტაფორების (შეზრდა ჩემთვის ამოუსწნელი მეტაფორების) სიჭარბე და ჩვეულებრივი მოვლენის მისტიკურ სამოსელში გახვევა მოულოდნელი არ ყოფილა.

ეს არის სექტაკლი-მეტაფორა შექსპირის “ოტელოს” თემებზე (ისევე როგორც მისივე “სამი და” და “ძია ვანო”).

ნებისმიერი ლიტერატურა ნიაკრომიუსისათვის მხოლოდ საბაზია თავისი უაღრესად ორიგინალური მედიტაციებისთვის. ის თავის განუყოფებელ მეტაფორულ სამყაროს ქმნის, სადაც უზრალო საგნებიც კი სიმბოლურ აზრს იძენენ, თუმცა მათი ფორმა უცვლელი რჩება (მაგ. გიშას-ტიკური ჯორ-ცხენები და ტაიქები “სამ დაში”) სექსუალური ამბივალენტობის საგანად არიან ქვეულნი, ხე - ფალოსის სიმბოლოა, პროვინციის პა-

ტარა ქალაქში მომხდარი ხანძარი - პლანეტარული "წარღვნა" - ცეცხლით და ა.შ.)

რეჟისორი ყველაფერს სახეს უცვლის, "სხვად" აქცევს, თითქოს პერსონაჟის სულიდან ამოზრდის ქვევების ისეთ იმპულსს, რაც აქამდე შეუცნობადი იყო, თვით ამ პერსონაჟისთვის ანუ რეჟისორი ქვევებობერების სიღრმეებში აძიწრება ვნებებს ხილულ, საგნობრივ-ხატოვან სახეს აძლევს. თუ მის "მაკეტში" და "პამლეტში" ბნელი, იმქვეყნიური მოვლენების თავისუფალი ინტერპრეტაციის დიდი ასპარეზია გაშლილი (პიესების ინტელვიან ამის შესაძლებლობებს), თუ ამ ტრაგედიითა გმირების სულის სიღრმეებში დემონები იძვრიან და მიცვალებულთა სულებს იხმობენ, "ოტელოში", თითქოს მისტიკა ნაკლებია, მაგრამ ნიარკოშეუსი მაინც პოულობს მოულოდნელ რაკურსს, საიდანაც ოტელო სულ სხვაგვარად მოჩანს.

ოტელო, რასაკვირველია, თეთრი კანიანი (sic). სპექტაკლი იწყება როიალზე "თიხი ხელის კონცერტით". სცენის კიდემი მდგარი როიალზე ნაერისფერი ვეჯოსი გრძელ სამოსში ჩაცმული ოტელო ნაფრთხილად ურწყამს ხელებს კლავიშებზე მის ვეგრდით, პირდაპირ იატაკზე მუდარი ჯარისკაცც, ასევე გახლებული უკრავს. როიალზე შიშველი ხმალია მიყუდებული (მთელი სპექტაკლის მანძილზე ოტელო არ იშორებს ამ ხმალს, რომელსაც ფუნქცია აქვს შევსებული - იგი საბრძოლო იარაღი კი არაა, არამედ უპირველესად ხელჯოხია. ამ ხმალმა თავი უნდა დააღწიოს დამამცირებელ ფუნქციას და თავისი პირვანდელი მოვალეობა შეასრულოს). თავმოკლუპილი, ტლანჩი და მოუხეშავი, კარგად შებერებული "მავრი" (ამ როლის შემსრულებელ ნოდანისს ჩვენი მაყურებელი ამ მყოფიხედი საუფროსი ნონ გავენი, სპექტაკლში "ფირნოხანი, ფირნოხანი", სადაც მან განსაკვირვებელი სახე შექმნა იდუმალებით მოსილი, განდევნილი თუ განდევნილი შტატფორმა).

ამ მუსიკალური ოპუსის შესრულებისას ოტელო მთელი ხმით ყვირის, ხან გაწინორულით ამოირალივებს, ხან კი გამარჯვლის ყიფიას სცემს. უნდა ვიფიქროთ, რომ სიყვარულის ტალღების (შემთხვევით არ ვახსენებ აქ "ხალდეებს") ზვირთები მიდი-მოდიან მის არსებში. მთელი მისი მშფოთვარება როიალისთვის (რომლის უფერადობა ზოგჯერ თავზარდამცემია) დანერღო "კონცერტშია" გადატანალი (სხვათაშორის, ოტელოს ფრაკში გამოწყობილი პიანისტი დახდევს თან, მიუჯდება როიალს და ძალიან ხმადაბლა და შენელებულად, დიდი პაუზებით უკრავს). სცენა მოფენილია დიდი და მცირე ზომის ხის ვარცლებით, რომლებშიც ზოგჯერ წყალსაც ასხამენ (დეზემონაზე უიქმოდლ შეყვარებული როდრიგი ეუბნება იაგოს, "ესლავე უნდა წაივიდე და წყალში თავი დავიწარხო" - გამოიქცევა და გამოშვლებულ ცალ ფეხს წყლით სავე ვარცლში ჩაწყოფს). მოქმედების თანდათანობით განვითარებასთან ერთად გამოჩნდება, რომ წყლის, ზღვის, ტალღების სტიქია სპექტაკლის უმთავრესი მეტაფორაა.

ამ ზღვას გაურბის იაგო - წყლით სავე ვარცლს გადაეცლება ხოლმე. როგორც შემდეგ ენახავთ ზღვა - ოტელოს სულის ემანაციაა. ხალხმრავალი ტრაგედია (კენეციის დოჟების სასახლე, კვიპროსზე მაცხოვრებელი, ვენეციელ დიდებულითა სტუმრობა ოტელოსთან) გადაქცეულია მიკროკოსმოსად, რეჟისორის საერთოდ არ აინტერესებს მასობრივი სცენები (როგორც ვგზისტენცილისტ დრამატურგებს, სადაც ხალხმრავალ ქორის ერთი კაცი ცვლის), ეფექტური მიზანსცენები, არც სხვა მოქმედებთა განცდები - ვთქვათ, იაგოს მოქმედების მოტივაცია, კასოს შეჭირვება, ემილიას აღმშობელი. მისი ყურადღებაა კონცენტრირებულია მხოლოდ ორი მოქმედი პირის

სულის მოძრაობაზე, მათ სიყვარულზე, იმედგაცრუებაზე და, რაც მთავარია, სიკვდილზე, რომლის სისახლოვე მივლი სპექტაკლის მანძილზე იგრძნობა ("პამლეტში" რეჟისორის ყურადღების ცენტრშია თავად პამლეტი და მამამისის აჩრდილი, "მაკეტში" - ლედი მაკეტე და მისი მეუღლე).

ოტელო, თავის პირველ, სახელგანთქმულ მონოლოგს "სიადრბასილით, ძლიერებით სახელგანთქმულნი, კვილი-შობილინი და სულდიდნი უფალნი ჩემნი" ვენციის მთავრის სასახლემი კი არ წარმოთქვამს, არამედ სანახევროდ ჩაბნელებულ, მრუშე სცენაზე ხმადაბლა უკრავენ როიალზე, სცენის სიღრმეში განათდება შავი მაგიდა, რომელზედაც მდგარი ერთი სათოფრა ანათებს შვად მოსილ კაცს. ოტელო დაიჩქებს შორეული უცნობის შინაშე, ხმალს ვეგრდებ დაიჩქებს და ხმადაბლა წარმოიქვამს ამ ცნობილი მონოლოგის ძალიან პატარა ფრაგმენტს. შორს მდგომარე, შავისანი მამაკაცი, ვგონებ, დეზემონას მამად, ბრბანაციოდ გამოგვეცხადება. დეზემონაც მალე გამოჩნდება სცენაზე - სასებით ახალგაზრდა, ახალა შეღვრებული ქალიშვილი, თითქოსდა ნახევრად ყმწანილი, სექსუალური ცხოვრებისათვის ვეგრ სასებით მოუწინიებული (ავი ამბობს კიდევ ბრბანაციო "როგორ მოხდა, რომ ამ მიხედა არც წლივანებას, არც თვის ბუნებას..."). დეზემონას ზურგზე კარები აქვს ამოკიდებული (როგორც რასკოლინიკოს - სისხლიანი კარები - ილუმიოვის სპექტაკლში "დანაშაული და სასჯელი"). ვალიარებ, მთლად კარგად ვერ მიხვდვი ამ კარების მეტაფორულ აზრს (ნიაკროშოუსი არ არის იმ რანგის რეჟისორი, რომ ილუმიოვის, თავის მხრივ გენიალურ რეჟისორს, ასე პირდაპირ დუბისხოს). კარებზე ამოჭარბილია პატარა სარკმელი, რომელსაც ზემოდან შავი ნაჭერი გადმოჰფენია. ამ კარს სცენაზე დიდამენ ვერტიკალურად - იქიდან, ვგონებ, ბრბანაციო, აქიდან კი, ნამდვილად დეზემონა. კარების ეს სარკმელი კათოლიკური ტაძრების აღსარების კუთხის მოვავონებს შორეულად. დეზემონას ხტის, ცდილობს კარს უკან მოგდოს, კარს ჩაქედებული მამაკაცის ხელის მტევენების დაკოცნას. ხანდახან სარკმლიდან ელაპარაკება კაცს და თან განწყვეტულე ხტვანობს. შემდეგ, კარს უკან ოტელო დადგება, იქიდან შემოხვევს ხელს, ვალერსება, ხან მივჯინდება, ხან მარცხნიდან სახმელს ანდის. შესაძლოა ვიფიქროთ, რომ ეს სცენა არის გამობატულება დეზემონას სიტყვებისა:

“შობილო ჩემო, დიდებულო, მე ამას ვგრძნობ, რომ შუა არის გაყოფილი აწ ვალი ჩემი”.

ანდა: “მაგრამ აქა დგას ჩემი ქარი”. სცენა იმით მთავრდება, რომ საკმაოდ მშობიარალი დეზდემონა და ოტელი, ამ კარს მიყრდნობილი, მზურვალედ ეალერსებინან ერთმანეთს. ამ სანეტარო წუთებშიაც კი, მე მომეჩვენება, რომ ოტელი რაღაც დაუოკებელი ძალების ტყვეა, მისგან ყველაფერია მოსალოდნელი, შეიძლება ქალი აღერსითაც კი დაახრჩოს. მისი სიყვარული გატყუობიერებელია, რაღაც ველური სტიქია იქნის მასში, თითქმის თვითვე გრძნობს, რომ ეს სიყვარული მისი ბედისწერაა, რომ ეს ბედნიერების წუთები ორივესთვის უკანასკნელია. ეს ტლანქი, ველური აღერსი, უცებ სინაზეში გადასული, შემდეგ ისევ ტლანქი და მოუზომელი მშფოთვარების, ავი წინათგრძნობის შვარძნებებს იწვევს. ამ სიყვარულს ვერ გააუმღებს ოტელი - უნაპირო გრძნობამ შეიძლება ამბივალენტური გამოხატულება შპოვოს. გულთმისანია ტიუტჩევი:

“О, как убийственно мы любим
Как в буйной слепоте страстей
Мы то всего вернее губим
Что сердцу нашему милей”.

გამოფხიზლებული ოტელი მხარზე გადაიდგმებს თოკების ბოლოებს, რომელზედაც ხის ვარცლებია გამოხმული და სცენაზე წრეს ორგზის შემოუღლის. უკან რახრახით მისთრევენ ეს ხის ვარცლები - ზღვაზე, ვიპროსისაკენ დაძრული გემების ფლოტის ეს მეტაფორა.

ამ წუთიდან მოქმედება გადაინაცვლებს გემბანზე თუ ზღვის ნაპირზე და აქვე მთავრდება კიდევ.

ნიაკროშოუსის ამ სპექტაკლისათვის სულ არ არის საჭირო არც საბედისწერო ცხვირსახოცი და არც იაგოს ვერაგობა.

ოტელის თათისთავად, სხვის დაუმხარებლად გაუწნადა ეჭვი. “ცივილიზებული ველურის” სიყვარული ავიღილად მოწყვლილია. დეზდემონა ვერ ბავშვია, ცუქტია, სულ თამაშისა და გართობისაკენ მიუწევს გული. სცენის წრეზე ხელნაჭიდეტულინი დარბიან ახალგაზრდა ოფიერები და ფეხშიშველა დეზდემონა, ემილია და ბიანკა. შემდეგ კასიო მზრებზე შესვლამ დეზდემონას, რომელსაც ყვავილედით მიწნული გვირგვინი ზურავს. ბედნიერი, სიცოცხლით სავსე დეზდემონა, გატაცკონებული სახით დაჯიკრითებს თავის კავალერს. ოტელი გააჩერებს ყმანვილებს, ეალერსება დეზდემონას, მაგრამ დეზდემონას იქით, მიწარული და ლამაზი ახალგაზრდებისაკენ, კასიოსაკენ მიუწევს გული, იქით ექმანება. გაოცებული და გულნაკეკნი ოტელი სწორედ ამ წუთიდან იწყებს ეჭვიანობას. არსად არა ჩანს, რამ ან საღდაფონს ნაზი და მგრობიარები გული აქვს. ანგარიშმოუცვლად, სტიქიურად უყვარს დეზდემონა და სულ მცირე წყნა მისგან გატარებარ დანაშაულად მიიჩნია. ამის შემდეგ შემოდის მთელი ძალით სპექტაკლში ზღვის მეტაფორა, მღელვარე, ხმაურიანი, ძლიერი ტალღების ზათქის ცემა, თოლიების სულიწამელით კვილი. სცენის სიღრმეში ოთხი კაცი სპექტაკლის ბოლომდე აქეთ-იქით რტმულად იწევს და ანჯღრევს წყლით სავსე, თეთრ, ოთხკუთხა კასრებს. ოტელი იწყებს სირბილს სცენის სიღრმეში რამბისაკენ, რამბიდან - სცენის სიღრმისაკენ და ეს მრავალგზის მეორდება. ოტელის ამ სირბილს თან სდევს ზღვის ტალღების საშინელი ღრიალი, რომელიც ხან იკლებს, ხან უმაღლეს მწვერვალზე ადის. ტალღების ხმაურისა და თოლიების კვილის მიხედვით უნდა მივხედეთ, რომ ოტელი ზღვასა და ხმელთა შორის დარბის, იმ სასონარკვეთილი კაცის განწარებით, რომელსაც რაღაც საშინელი სატანა, ანუ “გმწვანეთვალა საზარელი ქწილიება” ჩასახლება და უკ-

დურესი ფიზიკური ძალისხმევით სურს მისგან გაათავისუფლება.

საბედისწერო აღსასრულამდე ოტელი, ფაქტიურად, ორგზის იმეტებს სასიკვდილოდ დეზდემონას, მაგრამ ბოლო მომენტში გადაიფიქრებს. აღერსის დროს, წელზე მაგრად შემოხვევს ხელს და შაერში ბრუნეთი ავანსკინსაკენ მორბის, ზღვის დაბური ძლიერდება, სცენის კედელზე მოსული ოტელი დაბლა იყურება - ტალღების ხმაური გამაყრუებელი ხდება, საღდაც ქვევით ჯოჯოხეთი მქინვარებს, იგრძნობა დიდი სიმაღლე. დეზდემონას ვერ გაუტყა - რა არის ეს, თავდავიწყება შაერისა თუ თამაში ბედისწერასთან. ბედნიერების ღიმილი ტრაგეული გრიმსები ცვლის. “ჯოჯოხეთისა ქვესწელიდამ ამოდი შაეო შურისძიებდა”.

...კიდევ ერთი მეთაფორა: სცენაზე ერთმანეთის პირსპირი თეთრი და შავი სკამი დგას. დეზდემონა ამ სკამებზე აქეთ-იქით ტუნაობს, მისი მორაობა მოტოროლია, მისი შექრება შეუმღებელია. ემილია და ბიანკა შორს განზიდვეენ სკამებს. ახლა დეზდემონა ამ სკამებს შორის დარბის, შტქება ერთზე, გამოიკვეცა უკან, ახლა მეორეზე შტქება და ასე დაუსრულებლივ.

ძალზე ორიგინალურად და ახლებურადაა გადაწყვეტილი იაგოს სახე. როგორც ვთქვით, იაგოს ვერაგობა არცაა საჭირო ამ სპექტაკლში. იგი უბრალოდ კატალიზატორია ოტელის ეჭვიანობისა. ასევე, თითქმის, უშინშენილოა ცხვირსახოცთან დაკავშირებული ისტორია. ოტელი ორგზის მოსკრის ამ ცხვირსახოცს, რომელსაც ემილია შემოსვვით იამწინს სილამო თამაშისას. იცნობს ვისიც არის, ერთ ნაშს შეყოვნდება: - დაუბრუნოს თუ არა დეზდემონას, მაგრამ სული ნასძლევს და უბრე შინახახას. იაგო აღერსის დროს ცოლს ანგარიშმოუცვლად წართმევს ამ ცხვირსახოცს. იაგო წამოწვება და იწყებს ამ ცხვირსახოცით თამაშს, ხან ხმლის წვერზე წამოაცვამს, ხან შაერში შეაბურთავებს და ამ თამაშში სპონტანურად

წერილი რედაქციას

ლევო პეკაპე ლოკინი

კიდევ ერთხელ მსურს დაგიდასტუროთ ჩემი სიყვარული და ალტაცება იმ ოსტატობის გამო, რომლითაც აკინძულია და გაჭლენთილი თქვენი მშვენიერი ჟურნალის ყოველი ნომერი. ამჯერად მსურს ვახსენო (მხოლოდ ვახსენო, რადგან უფრო ვრცლად შეჩერება შორს ნაგვიყვანს) ამა წლის მეორე ნომერი, რომელიც, სხვა საინტერესო მასალასთან ერთად, ეძღვნება ჩვენი დროის უდიდეს ხელოვანს სერგო ფარაჯანოვს, რომელსაც, ვფიქრობ, მოხერხებული ქვესათაური მოუძებნეთ - "წიქი და სითამამე". მისი უჩვეულო პიროვნებისა და ხელოვნებაში მიძღვნილი ყოველი წერილი (დ. ანდრიაძისა, რ. რობაქიძისა, რ. კვესელავის, ზ. კვერცხიშვილისა) გამოირჩევა სიახლითა და სინრაფლით, ამ რთული ფენომენის გაგებისა და მკითხველისათვის გაგებინების სურვილით. მეც მქონდა ბედნიერება მისი შორეული ნაცნობობისა და მისი ხელოვნებით ალტაცებისა "აჩრდილებიდან" "აშიყ ყარიბამდე"...

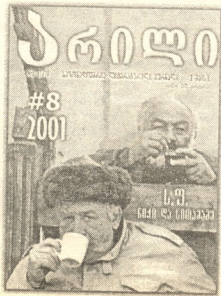
ამჯერად მხოლოდ ერთი შენიშვნისა თუ დამატების გამოთქმა მსურს. კარგად მახსოვს ის ვინებთაღლევა, რაც "სურამის ციხემ" გამოიწვია, ის "ლაშქრობა", რომელიც გ. პეტრიაშვილის წინამძღოლობით ამ "გადამთიელის" (?წაღდი თბილისელის, საქართველოზე უზომოდ შეყვარებულის, რაც მისი ამ ნომერშივე ციტირებული შესანიშნავი წერილებიდან ჩანს), "გამაგლებლის" და ა.შ. წინააღმდეგ მოეწყო. ერთადერთი, ვინც ხმა აღიძალა ამ უსამართლობის წინააღმდეგ, იყო ნოდარ კაკაბაძე, რომლის ორი წერილი გამოქვეყნდა ამასთან დაკავშირებით: 1) თანამედროვე ხელოვნების ზოგიერთი სადავო საკითხის გამო (ყ. "საბჭოთა ხელოვნება", N8, 1987) და 2) ნეტარ არიან მორჩმუნენი ანუ არცოდნა არცოდნა, მაგრამ არცოდნა არგუმენტად მაინც არ გამოდგება ("საბჭოთა ხელოვნება", N4, 1989). აქ იყო ნარმოდგენილი სერგო ფარაჯანოვის, ჩემი აზრით, ამ ბრწყინვალე ფილმის როგორც საერთო შეფასება, ისე სიმბოლიკის ახსნის პირველი დამაჯერებელი ცდა.

ვფიქრობ, ამ წერილების გახსენება და მით უფრო დამონშება საკითხის ისტორიას უთუოდ წაადგება. იმასაც ვფიქრობ, ეს წერილები, სამწუხაროდ, იმ დროს "ზმად მღალადებლისად" რომ არ დარჩენილიყვნენ, სერგო ფარაჯანოვს არ აუკრძალავდნენ "შუშანიკის ნამების" გადაღებას, რაც მასავით და მის გარდა, ვეჭვობ, ვინმეს განეხორციელებინა.

ულრმესი პატივისცემით,
ახალი ნომრების მომლოდინე
ალექსანდრე გვახსარია
14.06.01.

წერილი

სიკვდილის ხომალდი

1
შემოდგომა - ნაყოფოტყვენის და
დავიწყებაში ხანგრძლივი მგზავრობის ჟამი.

ცეკვიან ვაშლები, ნამის დიდრონი წვეთბევით
და ხსენილიან გასასვლელის ძიებაში - იბეგებანი.

გაქცევის დროა,
დროა უკვე საკუთართავს დაემშვიდობო,
გათავისუფლდე ფუტურო "მე"-სგან.

2
აგებული გაქვს სიკვდილის ხომალდი, მზადა ხარ?
ააგე იგი, ნუ დააყოვნებ!

მკაცრი ზამთარი ახლოვდება და ძალე ყინვით
დაძვრად მიწაზე დამცივდება
ფუკე ვაშლები.

ო, ნუთუ ვერ გრძნობ?
ირგვლიე სიკვდილი ზრწნის სუნივით მიმობენულა.

დაჩქქელი ზორცში შეკუჭულა შემკრთალი სული
და წკლულებიდან მობერილი სიცივისგან კანკალეხს.

3
შუქულია კი ადამიანს მოიპოვოს სიმშვიდე
ხანჯლის ჩაცემით?

ხმლით, ხანჯლით, ტყვიით ჩვენ შეგვიძლია
სხუელის ხერტება,
რათა იქიდან სიცოცხლე გადმოიღვაროს;
მაგრამ არის ეს დასასრული,
მითხართ, ეს დასასრულია?

არა!
ვანა მკვლელი ან თვითმკვლელი
შეძლებს სიმშვიდე გადაარჩინოს?

4
ჰო, ვისაუბროთ სიმშვიდეზე, ასე რომ ვგრძნობილი
და ასე ვგსურდა;
ჩვენი მშვიდობით აღსაყვ გულის
ღრმა და საამო მყუდროებაზე.

ჩვენი სიმშვიდის ხსნაზე ვიზრუნით!

5
ჰოდა, ააგე სიკვდილის ზომადლი, შენი ხვედრია მომქანცველი მოგზაურობა დავიწყებაში.

იქ ნახავ სიკვდილს, ფუტუროსა და ახალ "მე"-ს შორის მტკივნეულად გაშლილი სიკვდილს.

შენი სხეული უეარგისია, დამჩქეილია შენი ზორცი და სულიც ბლანტიად გაედინება მისი მტკივანი იარებიდან.

და დასასრულის უშუქარი და უნაპირო ოქანენც უკვე მოჟონავს წყლულების ბნელი ნაპარლებიდან და აზლოვდება მოქცევა.

ჰოდა, ააგე სიკვდილის ზომადლი, შენი პატარა კიღობანი. ააგე იგი ხანოვაგით, პურით და ღვინით და დავიწყებას შეაფარე თავი ღრობებით.

6
ნელ-ნელა კვდება სხეული და უმწეო სული ფეხსითებით ეხება მოქცევის ბნელ წყალს.

ჩვენ ვკვდებით, ვკვდებით, ვვლანი ვკვდებით, წინ ვერაფერი აღუდგება ჩვენში სიკვდილის წყალდიდობას და ის დატბორავს მთელს ჩვენს გარემო მყოფ სამყაროს.

ჩვენ ვკვდებით, ვკვდებით, ნაწილ-ნაწილ კვდება სხეული, მას ტოვებს ძალა

და სული საშისშემოხეული დაბინდულ წყაღზე მოტივიტივე სიცოცხლის ხის უკანასკნელ ტოტს ებლაუჭება.

7
ჩვენ ვკვდებით, ვკვდებით, და ერთადერთი, რაც შეგვიძლია არის: ვისურვით სიკვდილი და პატარა გემი სულის ხანგრძლივი მგზავრობისათვის.

პატარა ნავი - ნიბებით და პურის მარაგით და მიმავალი სულისათვის საჭირო უამრავი წვრილმანი სახეს.

ჩაუშე წყალში შენი ზომადლი, სხეული ხომ უკვე მკვდარია და სიცოცხლე შორდება ნაპირს.

გაამგზავრე დავიწყებაში მყოფე სული რწმენის კიღობნით. ააგე შენი მყოფე ზომადლი

ტანსაცმლით, ხშიადითა და ათასნაირი სასუსხავით. დაე იცუროს, საჭის გარეშე ბედს მინდობილმა, მრუმე ტალღების უდაბნოსაკენ, დასასრულის დაბინდულ წყლებში, სიკვდილის ზღვისკენ, სადაც არავის შეხვედრია ნავსაყუდელი.

ნავსაყუდელი არ არის და არც მიზანი გაქვებს, რისთვის ეიჭქაროთ.

რაც შორს შევდევართ ზღვის სიღრმეში, სიბნელე უფრო სქელდება და

სიჩუმე უფრო იწყება და მთელ სივრცეზე საკუთარ თავს ერწმნის წყვდიადი და ამ უკუნში გამოსავალი აღარა ჩანს.

იქ სიბნელეში ზომადლია, რომელიც გაქრა. გაუჩინარდა და ვეღარავინ იხილავს, რადგან ის გაქრა! გაქრა!

მაგრამ გამქრალი მაინც არსებობს

სადაც და არსად!

8
აღარ არის აღარაფერი, სხეული გაქრა, წყლის სიღრმეში გაუჩინარდა. სქელი წყვდიადი მიძიდე ეშვება ფსკერისაკენ, სადაც პატარა ზომადლია; იქნებ არც არის.

ეს დასასრულია, ეს დავიწყება.

9
და მაინც, შორს ჰორიზონტთან მარადისობის მკრთალი ძაფით გახლენილია ღუსკუმი ღამე და წყვდიადს ნისლად ეფინება ოდნავი შუქი.

ეს მირაჟია? თუ მკრთალი ნისლი გვიანლოვდება? შეხედე, ეს ხომ რიჟრაჟია, დავიწყებიდან დაბრუნებული მკაცრი რიჟრაჟი.

შეხედე, შეხედე, პატარა გემი დავიწყებიდან გადმოღვრული აღიონის მკრთალ-ფერფლისფერ ზოლზე მოცურავს.

შეხედე, შეხედე, ყვითლად ელავს და სასწაულიც - ვარდისფერი ნათობა. ჩემო გათოშილო და დაღლილო სულო,

ეს ვარდისფერი ნათობა და ყველაფერი იწყება თავიდან.

10
ზღვა უკან იხევს და სხეული გაცრეცილი ნიჟარასავით უცხო და ნაზი გეჩვენება და აღიონის ვარდისფერ წყალზე მოთამაშე პატარა გემი ბრუნდება შინ.

უმწეო სული კიდევ ერთხელ შედის ძეულ სახლში და მშვიდობით იფება გულში,

ის ზომადლივით იცვლის სვლაგზს სიმშვიდისაკენ და დავიწყება აღარ აშინებს.

ააგე შენი სიკვდილის ზომადლი, დროზე ააგე! იგი სულ მალე გამოვადგება, შენ ხომ მგზავრობა გელოდება დავიწყებაში.

ახლგაზრდა ცოლი

შენი მტკივანი სიყვარული ბოლოს მომიღებს ადრე თუ გვიან, მაშინაც შენი სიყვარული, შენს სხეულში აქვს სათავე წყვდიადს და თვალბეზე გაქვს მიხატული ღამე, როდესაც მიყურებ მე.

ო, არასოდეს მიზნავს მზე ჩრდილებით ასე დასახლებული! და ახლა ყველა მძალაო ხე, ზურგიით რომ არის შებრუნებული მზისკენ, დაჰყურებს მიწას და ჩრდილს, რომელსაც თავად ფენს.

წყვლიადი არის ჩასაფრებული ყველა ნათელი არსების უკან.

და თუმცა მინდა ცეკვა და ბუქნა, უცხო სინებელემ ისე მოზიზია ჩემი თვალები - ვერ ვწყვიტო უკუნს, თასის გარშემო გუბებად რომ მიმოღვრილა.

მაგრამ, უსმინე! ამას რა ჰქვია? მინდვრად ოდნავი ლივილივი ზნათა ჰკავს ცარიელი ნიჟარის შრიასლ და ეს სიკვდილი ქომინებს, სადაც ტყის ყვავილები გვირგვინებს ზრან და ცაზე ტოროლაა მიხატული - შენი მტკიცეანი სიყვარული ბოლოს მომიღებს ადრე თუ გვიან.

გაგარიული გენციანები

სექტემბრის ნელთობლ, სვედით გაჟღერითლ ჩვენს ოთახებს ყოველთვის როდი ამშვენებენ ბავარიული გენციანები, ლუსკუმი ღამის ჩირაღდნებით მაღალი და ბინდით მოცული, პლუტონური შავი სხივებით ნათელი ღღის დაბნელებელი წითოვანი გრძელი ალები, ანთებული ჯანღიანი, ბნელი ლაჟვარდით და თეთრი შუქის მიმემ სუნთქვით წამახულები.

ლურჯად მბოლავი ჩირაღდნები, პლუტონის მრუმე ლამაზინები მიწისქვეშეთის შეღებებული შუქი ლურჯი ცეცხლის ენები, ლურჯ შუქს რომ ჰქვენ ღემეტრეს წვითელ საფელობელებს. ვისთვის მოსულხართ აქ, შეთეთრებულ ღღის სამეფოში?

მიბოძეთ მე გენციანი, ეს მკრთალი ღერო სამი ყვავილით და ამ სამღერამ ლურჯი ცეცხლით ნაბიჯ-ნაბიჯ გზას
გავიკვლიე

უშუქარი უფსკრულისაკენ, იქ მხედველობა უძღურია და წყვლიადი ერწყმის წვდიანლს და პერსონაჟი სწორედ ახლა, სექტემბერში მიემზავრება ამ კუნაპეტი მიმართულებით, მისი სხეული მხოლოდ ექოა მარადიულ უკუნ ღამეში, ჩახვეულია ძველ საქმროსთან პატარაძალი კიდევ ერთხელ მოტაცებული.

გამსჭვალულია პლუტონის ენებით, დაიბრულია ღამის წიაღში და მრუმე ლურჯი ლამაზინები წყვლიადს ჰქვენ
სქარწინო სარეკელს.

მიბოძეთ მე ეს ყვავილი, ეს სამი ბნელი ლამაზინი, რადგან ქარწილში მატყუებენ, სტუმრად მიხმობენ, მიემეზავრები სულდამულ ღამეში.

ტვიროსელი მამაკაცი

მიუყვებოდა ტვიროსელი მამაკაცი ზღვის სანაპიროს ჩაფიქრებული მარადიულ და ერთიან ღმერთზე.

ამ დროს კი იქვე, კბოლოვან ყურეში, სადაც ანკარა ნაკადული პლაჟის ქვიშაში გუბდება და ერთვის ზღვის ტალღებს უცხო ქალმა დაასრულა სარეცხის რეცხვა და თეთრეული სანაპიროს თეთრ ლოდებზე გადააფინა,

სამოსი ფრთხილად გაიხადა და აუქჩარებლად გასწია ზღვის მობობინე მეჩენისაკენ მლაშე წყალში საცუჭმალაოდ და ახლა ნელი ნაბიჯებით ბრუნდებოდა მწურის ცისკენ
ზურგშეკვეული.

ო, როგორ, როგორ უხდება კეფასთან ოდნავ აწეული შავი თმა,

როცა ტალღებში ბანაობით გულნაჯერები თათხელზე მშვიდად მიაბიჯებს და წეროსავით მთარხებს სავესე თემობეს, როცა საღამოს მღუმარე ცით შუქნაფენი მისი მხრები და იღუმალებს მკრთალ ბინდუნდში გახვეული მუხუები და ხელუხლებელი შავი ლაქა მუცლის ქვეშ შუქნაფერით უხმობს მამაკაცს.

მამაკაცი კი ამ ღვითური სიღამაზით აღტაცებული ლელანში შემალულიყო, სიამისავან ხელისგულებს ატყუებდა და ჩურჩულებდა: ღმერთო ჩემო! ღმერთი ერთია! მაგრამ აგერ, ზღვის ქაფივად ახლადმოხილი ღვთისნიერი და თვალწარმტაცი აფროდიტე მიახლოვდება!

ბრ არსაპოზონ ღმერთები

არ არსებობენ ღმერთები და შეგიძლია თავი ჩოგბურთით შეიქცხო, ან მანქანით გაისეირნო, ან საციოდებზე დაჯდეს და დიდხანს ილაპარაკო, ილაპარაკო, ილაპარაკო.

არ არსებობენ ღმერთები და შეგიძლია თავი გაიერთო - ჰოდა წადი და თავი გაიერთო -

ოღონდ შემეშვი, საკუთარ თავთან დამტოვე მარტო! ვისი უმანკო სუნთქვითაა გამობარი ჩემი ოთახი, ან მკერდზე ფრთხილად ვინ მეხება, ვინ მიფერება გულზე ნახად, ისე ნახად, რომ გული მშვიდდება, მშვიდდება და ძვერს არხეინად და უშფოთველად?

ვინ აუთოხებს თეთრეულივით, გლეჯ და სუსხიან ოკიანეს, სადაც სიმბრემში დაიბრული თევზები თვლიშენ?

ან ვინ მიზილავს ფეხსგულებს ტკივილების გაყწებამდე, მათ გაფურჩქნამდე, აყვავებამდე! ფეხსგულების თეთრ ლოტოსებს

გვიასუხებთ: ეს არაა არც ქალი და არც მამაკაცი, მე ხომ მარტო ვარ და ყოველ ღამე ვიძინებ ღმერთებთან ერთად, არარსებულ ღმერთებთან ერთად, რომლებიც ჩვენთვის არსებობენ იმ სურვილივით ცისფერ ტბას რომ ჰკავეს, ტბას, რომელშიც ზოგი ყვინთავს, ზოგი კი ვერა.

მრგობოზინიანი თარგმანი შარლზ ბაბუროპშიშ

საილი

შოთა შავაშვილი

“უცხო ღმერთების კვალდაკვალ”

ნაწყვეტი ნიშნული

მე უკვე მქონდა შესაძლებლობა მესაუბრა იმ ადამიანის აზროვნების არაჯანსაღი ხასიათის შესახებ, ვინც თომას ჰარდიზე უფრო დიდ გენიოსად თუ არა, უფრო დიდ შემოქმედად მაინც მიმაჩნია: ესაა დ.კლორენსი. ლორენსის სამი მნიშვნელოვანი ასპექტი აქვს და ძალზე ძნელია სამართლიანად მოეპყრო თითოეულ მათგანს. მე სულაც არა მაქვს იმედი იმისა, რომ ამას შევძლებ. პირველი უფერულ-და და სასაცილო მომენტია: იგი მოკლებულია იუმორის გრძნობას, ერთგვარი სწიბრიანობა დაავადებული, ავლია არა იმდენად ცოდნა, რამდენადაც კრიტიკული განსჯის ის უნარი, რომელიც ჩვეულებრივ განათლებას მოაქვს რასაც ჩვენ აზროვნებას ვუნოდებთ, მის შესაძლებლობებს აღემატება. ლორენსის ეს მხარე ზუსტადაა გაანალიზებული მისტერ ჟონდემ ლუისის კრიტიკულ ტექსტში “შერთალსახანი”. მეორე მხრივ, ლორენსს არაჩვეულებრივად ზუსტი ალლო აქვს და უტყუარი ინტუიციაც ახასიათებს - ინტუიცი, რომლიდანაც მას როგორც წესი, მცდარი დასკვნები გამოაქვს. შესაბამე მომენტი - ესაა სექსუალური აშკარად არაჯანსაღი დამოკიდებულება. საუბედუროდ, ამ სამი ასპექტის გათვალისწინება ამ ავტორის სამართლიანი კვლევის აუცილებელ ნინაპირობად გვევლინება. მე უფრო მეტად გაგამახვილებ ყურადღების მესამეზე, თუმცა, უნდა ითქვას, რომ ეს სწორედ ის ასპექტია ამ სამიდან, რომელზეც კრიტიკამ ყველაზე ქარბად და ყველაზე ნარეზანტულად იმუშავა.

ლორენსის ლტოლვა აზროვნების დამოუკიდებლობისაკენ გამოიწვია იმ სავალალო რელიგიურმა აღზრდამ, რომელიც მან გამოიარა: მას სძულდა ორთოდოქსია, რადგანაც არ იცოდა, თუ რა იყო ეს. მე არ შეეცები უფრო კერძო მიზეზებს, როგორცაა გარემოცვა და მეშვიდობა. ამას უკვე საკმაოდ მეტი განსჯა დაეთმო. რაც შეეხება ლორენსის სრულ გულგრილობას საზოგადოებრივი მორალის მიმართ, იგი ჩემთვის იმდენად უცხო და თავზარდამცემია, რომ მე მას ყოვლად საზარელ უმსგავსობად აღვიქვამ. საემე იხაა, რომ ლორენსს მისი ცხოვრების დასაწყისში არ განუტყდია არავითარი შეზღუდვა ტრადიციის თუ ოფიციალური სფეროს მხრიდან, ერთადერთი მგზაურად შინაგანი ნათელი მოეწონა, ეს კი ყველაზე არასაიმედო ავტორიტეტია, რაც კი კაცობრიობას შესუდვრია თავისი უსასრულო ხეტიალისას. ეს განსაკუთრებით მართებულია ლორენსის შემთხვევაში. მას არ აღმოაჩნდა თვითკრიტიკის

უნარი: თუ არ ჩავთვლით ნამიერ გამობრწყინებებს, მან ყოველდღიურ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში აუცილებელ შორსმჭვრეტელობასაც კი ვერ მიაღწია. შესაძლოა, ღვათებრივი გასხვივების ნუთებში ადამიანმა ზუსტად იცის, რომ გასახვივებულია, მაგრამ, მეორე მხრივ, ნებისმიერ ადამიანს შეიძლება მცდარად მოეჩვენოს, თითქოს გასხვივონება ეწვია. მაგრამ იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ეს მართლაც მოხდა, მისმა ყოველდღიურმა, პროფანულმა ცხოვრებამ შეიძლება არასწორი განმარტება მისცეს ამ ნუთიერ განცდას. მოკლედ, უშეცდომოდ ვერაფერ ამოიცნობს თავისი შთაგონების ქემარტე წყაროს. აქედან გამომდინარე, ლორენსისნაირი მტკივნეულად მგრძობიარე, მძლავრი ცრურწმენებითა და ვნებებით მართული, ინტელექტუალური და საზოგადოებრივ აქტივობაში გაუწეფავი ადამიანი შესანიშნავი იარაღია კეთილ და ბოროტ ძალთა შეტლბაში. უფრო სწორად რომ ვთქვათ, იგი უზაუ იხლიჩება ამ ორ ძალას შორის. მისტერ ჯონისნაირი განაფული გონების პატრონმა მუდამ კარტად უნყის, თუ რომელ ბატონს ექსახურება. გაუწეფავი გონება და თვინერებას მოკლებული, საკუთარ უცდომლობაში დარწმუნებული სული ბრმა მსახურია და დამლუგველი ნინამძლი. ისეთი შთაბეჭდილება რჩება, თითქოს ლორენსი სულიერების ნებისმიერ იმპულსს მიესალმება და ერთადერთი ბოროტება მისთვის სულიერების არასებობაა. ადამიანთა უმეტესობას მართლაც სჭირდება ვინმე ისეთი, ვინც სულიერის მატერიალისაგან გამიჯვნას შესანჯვლიდა. ლორენსს ეს მიჯნა მუდამ ახსოვდა და არასოდეს შემცდარი მის გავლენაში. მაგრამ ადამიანთა უმეტესობა თითქმის არც კი ცოცხლობს და მათში სულიერების გამოვლინება ფრად სასასუსისმგებლო რამაა: მოლოდ ამგვარი გამოვლინება ანიჭებთ მათ ქემარტივი სიკეთის უნარს, მაგრამ, ამავე დროს, ამ მდგომარეობაში მათთვის ბოროტების შესაძლებლობაც ღიაა. ლორენსმა მთელი სიცოცხლე სულიერების განცდით გაატარა, ნარმოდუდგენლად შორს იყო სინამდვილის გრძნობადი აღთქმისაგან. იგი კვლავ და კვლავ ილაშქრებდა თანამედროვე მატერიალისტური ცივილიზაციის ნინააღმდეგ, გაუთავებლად იმეორებდა, რომ ეს ცივილიზაცია ცოცხალ-მკვდარია. მის მიერ თქმულ მასხილ მამინაც კი ვერ გაეცნა, ამ მკვდრებმა ღაბარატი თუ დანიწყს როგორც თანამედროვე მსოფლიოს კრიტიკა, მისი ნიგინი “ფანტაზია და არაც-

საქართველოს

ნობიერ" გულდასმით ნაკითხვასა და გადაკითხვას იმსახურებს. შესაძლოა, ისეთი შობაგეტყვილება შეგვექმნას, რომ ნოტივნების, ღონდონისა და ინდუსტრიული ამერიკის საპირისპიროდ ის ცანკარა ნოთუდკანონები, რომლებიც ლორენსმა "მუსიკურ დილაში" აღვნიშნა, ჭკუშარტ სიცოცხლეს განასახიერებენ. მაგრამ ეს როდია მისი ბოლო სიტყვა. ეს მხოლოდ დასაწყისია.

ამ კაცის ხედვა უზრალად სულიერებით კი არა, სულიერი ავადმყოფობით არის აღბეჭდილი. "პროსიელი ოფიცრის" ავტორი ბევრად უფრო მეტხადა მოქვეყნი დემოკრატიული ძალთა ვლადენის ქვე, ვიდრე "კეთილშობილ ბანიონის ნარს" ავტორი. მე არ ნამიკითხავს ლორენსის ყველა გვიანი და სიკვდილის შემდეგ გამოქვეყნებული ნაწარმოები, მათი რაოდენობა დიდია. გარკვეული გაგებით მან ალბათ წინსვლა განიცავდა: ის სიცოცხლის რწმუნა, რომელიც თავიდან აჭონდა, შესაძლოა, და სწორედ ეს უნდა იყოს სიცოცხლის ჭკუშარტი რწმუნის ხედვი, გადახარდა სიკვდილის რწმუნაში. მაგრამ მე მაინც ვერ ვამჩნევ პრავრესულ განვითარებას "ლედი ჩეტერლის საყვარელში". აქ კვლავ ჩნდება ჩვენი ძველი ნაცნობი, მტყვევე ეს კლასობრივი სიგოფი, რომელიც უძიბება ლორენსისულ კეთილშობილ ან არც თუ ისე კეთილშობილ ქალბატონებს, თავი შესთავაზონ პლუბის ნარმოადგენელ მამაკაცებს თუ გამოიყენონ ისინი, ეს უზუსტად იგივე პათოლოგიაა, რომლის გამოც მდღერობითი სექსის მისი სხვა პერსონაჟები ევლურებს სწავლობენ. ჩემი აზრით, ამ წინგის ავტორი მართლაც რომ ავადმყოფი კაცი უნდა ყოფილიყო.

ლორენსისგან, მე მგონი, ძალიან ბევრი რამ შეიძლება ვისწავლო. თუმცა ისინი, ვისაც ცველაზე უკეთ შეუძლია ამ გაკვეთილის ათვისება, ყველაზე ნაკლებად საჭიროებენ მას. ჩვენ სულაც არ გვჭირდება და ლორენსი, რათა დავგვემო ლინერალიზმის, პროგრესისა და თანამედროვე ცივილიზაციისდმიდ ბრძა ნიღობა. გაცილებით უფრო მნიშვნელოვანია აქ ის, თუ რომი სახელით დავგვიბოთ ჩვენ ამას. ვმომო, ლორენსის შემოქმედება შეიძლება იქცეს მონოდებად არა მათ მიმართ, ვისაც განსჯის უნარი აქვს, არამედ ავადმყოფური სწრაფვებით ვზაბანული და დეგრადირებული ადამიანების მიმართ. ვმომო, ვითუ ამ მოწოდებამ მათში ჟანსალი სანყისის გამოღვიძების ნაცვლად ავადმყოფობა გაამძღავროს. მის დოქტრინას ბევრი ისე კარ მიიღებს, როგორც ლორენსმა იგი ჩაიფიქრა, არამედ მასში საკუთარი მონამზამის ძებნას დაიწყებს. ადამიანები, რომლებიც კეთილსა და ბოროტის გასარჩევად აუცილებელ კრიტიკითუმებს ფლობენ, ძალზე ცოტანი არიან. ბევრად უფრო დიდია იმ ცოცხალმკვდარი საზოგადოებრივი ერთეულების რიცხვი, ვინც ნებისმიერი სახის სულიერ გამოცდილებასაა მოწყურებული, ან თუნდაც იმას, რასაც მათ სულიერი გამოცდილების სახით აწვდიან - სულ ერთია, მაღალი დონის იქნება ის თუ დაბალი, კეთილი თუ ბოროტი. ასეთ ადამიანებს ჩემმა თაობამ დოთუერი სამსახური გაუწია. სტამბებს ვერ არასოდეს აჭონიათ ამდენი საქმე, ამდენი სისულელე და ამდენი ცრუ ფილოსოფია მანამდე არასოდეს მოუტანიათ მკითხველამდე: ვაგლბს თქვენ, ზეუნური წინასწარმეტყველნი, საკუთარ სულს რომ მიპყვებით, თავად კი არაფერი გინახავთო, იზრავლო, შენი წინასწარმეტყველნი შავედნენ იავარქმნილ სახეოვისებში მძრომელ მელებს... და შემომესმა სიტყვა უფლისა, რომელმაც მითხრა, ძეო კაცისა, ამ ადამიანებმა თავიანთი კრებები ჩაიკრეს გულში და თავიანთი უსამართლობა დაბრკოლების ქვად აიფარეს თვალნი: რად ძიებენ ჩემგან პასუხს?

შევაშების სახით უნდა ვთქვა, რომ მერყევი მონამზამისა და დასუსტებული ტრადიციების გოქამში მწერალი - გინდა ლირიკოსი, გინდა რომანისტი - თავსაც საფრთხეში იგდებს და მკითხველსაც მე შევეცადე გვერდი ამეცლო ისე-

თი მსჯელობისათვის, რომელიც რეალური თუ წარმოსახვითი წარსულის სენტიმენტალურ მოტრფიალედ და ტრადიციის ფალსიფიკატორად წარმომაჩნდა. ტრადიცია თავისთავად არ არის თვითკმარი. მას გამოუმუშებთ სჭირდება კრიტიკა და გადახალისება - ეს ყოველივე იმ ავტორიტეტის მეთვალყურეობის ქვეშ, რომელსაც მე ორობიდიკოსის ვუნდობ. ამ მეთვალყურეობის არარსებობამ სენტიმენტალური გადაქეზება მოგვტანა. "ტრადიციის მესვეურთა" უშეტესობა უზრალო კონსერვატორები არიან, ისინი ვერ ასხვავებენ მარადიულს დროებითისგან, არსებობის შემთხვევისისგან. მაგრამ ეს ჩემი თეორია უზრალედ ჩანასახტია იმ საფრთხის გამოსაკვეთად, რომელიც დღესდღეობით შემოქმედების ემუქრება. როდესაც არ არსებობს მწერლის შემოქმედების შესაფასებლად საჭირო გარემოთი კრიტიკურუმები, მაშინ გვიჭირს ზღვარის გაღება მის ცხოვრებისეულ მრწამსსა და იმ პიროვნებას შორის, რომელმაც ეს მრწამსი დადამუკრებელი უნდა გახალის. ასე რომ, კითხვისას შესაძლოა უზრალედ ხან ერთი პიროვნების სიბილი ქვეშ მოვეძვტო, ხანაც შოკრის. პიროვნების აპოლოგებთა უპირველესი არგუმენტია ის, რომ ამდენი უნდა იყოს "ის, რაც არის"; ეს "გულწრფელობა" მით უფრო მნიშვნელოვნად მიანიათ, ვიდრე ის, თუ როგორია იგი საზოგადოებრივი და სულიერი გაგება - კეთილი თუ ბოროტი. პიროვნების ამგვარი ხედვა თანამედროვე მსოფლიოს შირიდან მხოლოდ მეტისმეტად თავდაჯერებული ვარაუდია. ეს ვერ ჩათვლება სწავდასხვად დროს, სწავდასხვა ადგილას გამოთქმულ მოსახერხებელ უფრო მეყარად. ამგვარად წარმოგდგინი პიროვნება, რომელიც ხელეწინების თუ ფილოსოფიის ნანარმოებში გვიბიბლეს, მოკლებულია სიცოცხლის უნარს, იგი უპასუხისმგებელია, მუდამ თავს იტყუებს და თავისი თავისუფლების გამო ცრუ აზრებითა და ამპარტყვებითი საზნადასა შემოქოლო; მას ბევრი სიკეთის მოხდენა ძალუქს, მაგრამ შეუძლია დიდი უხედურება მოიტანოს, ყველაფერი იმაზეა დამოკიდებული, თუ როგორია ეს ადამიანი ბუნებრივად - საღი თუ მანკური: ხოლო ჩვენი ბუნებიდან გამომდინარე, ყველანი მანკურნი ვართ. მე მხოლოდ იმის აღნიშვნა მსურედ, რომ არსებობს კრიტიკის სტანდარტები, რომლებსაც ჩვეულებრივ კარ იყენებენ, მაგრამ რომლებიც შეიძლება დავცხმარონ; მეტი სიფრთხილით ავიტყვებ ხელეწინებისა და ფილოსოფიის ნიმუშები და მათი ათვისებით მეტი სარგებელი მივიღო.

ინგლისურენოვანი თარგმანა მასპინძელ კორესპონდენტს

სატილი

ფოტო: თეოდორ ვან დერ ვორტი

ქეთი საპარკი

შესავალი დ.კ.ლორენსის “რჩეული ლექსევისათვის”

ლორენსის წარმატება და ნაყოფიერება სხვა ლიტერატურულ ვარსკვლავებში - იქნება ეს მხატვრული პროზა, მოგზაურობის ჩანაწერები, ესე, კრიტიკა, წერილი თუ პიესა - ძალაუნებურად ხელს გვიშლის იმაში, რომ იგი პოეტად აღვიქვათ. ჩვენ მიუხედავად ამისა პოეზიისადმი ისეთი დამოკიდებულებას, თითქოს ეს მწიგნობარის ზოგანი რამ, სერიოზული სამუშაოსაგან განსტორივის საშუალება იყოს. დარწმუნებულად ვარ, რომ, თუმცა პოეზიას ნაკლებ დროს ანდობებდა, ვიდრე პროზას, ლორენსი მაინც სულ სხვა აზრისა იყო თავის ლექსებზე. ბევრი მათგანი ძალზე მოსწონდა და თავისი სალიტერატურო კარიერის მანძილზე მათზე მუშაობის სერიოზული სტილი გამოიმუშავა. გარდა ამისა, მისი ხიციცხლის სამ ეტაპზე პოეზია მისთვის შემოქმედებითი ენერჯისა და გამოცდილების მთავარ მიმღებ და გამტარ არხად გადაიქცა. ეს პერიოდებია: მეუღლესთან, ფრიდასთან ურთიერთობის პირველი წელი (კრებულში “შეზე! ჩვენ გავაღწიეთ!”), სიცოცხლეზე გატარებული ორი წელი (“ფრინველები, ცხოველები და ვეჯივლები”) და სიცოცხლის ბოლო წელიწადი (“კიდევ ფიქრები” და “უკანასკნელი ლექსები”).

ლორენსის ათასამდე ლექსი აქვს დაწერილი და ჩვენ აუცილებლად მოვიწყვებ იმის გათვალისწინებას, რომ მათი უმეტესობა უბრალოდ არ ვარგა. ისინი ამორჩევიანაა წასაკითხი. ლორენსის ლექსების სრული კრებულის განხილვისას დეკლარატივი წერს: “როგორი მაღლივინი არ უნდა ვიფიქრო იმისა, რომ გვაქვს ლორენსის ლექსების სრული კრებული, ეს წინეი მაინც საკმარისად მძიმე და თავგზის ამხნევი საითხავი იქნება. იგი აშკარად ითხოვს კრიტიკულ ამორჩევას. არც ერთი ლექსი, რომელიც ამ გამოცემის ფურცლებისა შევავლე თვალს, არ შეიცავს ლორენსისეული ლირიკისთვის ტიპიურ ფანტასტიკურ მრავალფეროვნებას და უკიდვანო ზედმის მიხეულ უნარს.”

მე აღსივარდელთა ამოცანების შევცადე: ერთად მოვათავსე მისი ყველა წარმატებული ლექსი. მათ საფუძველზე ნაიღვად ვხედავთ, რომ ლორენსი ყველა გაგებით დიდი პოეტი იყო, მაშინაც და, პოეტური ტექსტის გაგებითაც, თუმცა მას არ შესწევდა არაფრისაგან რაღაცის შექმნის უნარი და არც დასრულებული ფორმის ოსტატობა ახასიათებდა. ეს ყველაფერი რომ ჰქონოდა, ამით უფოდ მისი ადრეული ლექსი აღბათ მოიგებდა, სამაგიეროდ ამას შეიძლება ხელი შეუშალა მისთვის იმაში, რომ შემდგომში ნამდვილი, დიდი ლექსები ეწერა - ლექსები, რომელთა ფორმაც სრულად გამოხატავს შინაარსს, ავტორისეული განცდების სიღრმეს.

სრულ კრებულში შესული ადრეული ლექსებიდან ბევრს სახეცვლილი ვარიანტებით შეხვდებით. 1928 წელს კრებულის მომზადებისას ლორენსმა მნიშვნელოვან ჩასწორებას და ხელახლა გადაწერა კიდევ არაერთი მათგანი. შესავალი იგი ვერსი, ქრონოლოგიური თანმიმდევრობის აღდგენის შედეგად, “რადგან ზოგიერთი ლექსი იმდენად პირადულია, რომ ფრაგმენტულად მაინც შინაგან პიორგოფიას ქმნის”. მიუხედავად ამისა, ლორენსი ამბობს, რომ ბევრი რამის შეცვლა მორუტია: “ეს ადრეული ლექსები ისეთი რამის გამოთქმის ლამობენ, რის გადახარშვაც კაცს იყო წელიწადი მაინც სჭირდება... ახალგაზრდა კაცს უფრო ხშირად ეშინია თავისი დემონის, ის ზოგჯერ პირზე ხელს აფარებს ამ დემონის მისი მაგიერ იწყებს ლაპარაკს. ახალგაზრდის მიერ ნათქვამი კი იმიტომაცაა ნაწილად პოეზია. ამიტომ ახლა მივეცი დემონს თავისი სათქმელის ბოლომდე ამოთქმის საშუალება, ახალგაზრდის ნათქვამი კი ამოვიღე.”

შედეგად მივიღეთ ერთგვარი მუცლითი მეზღაპრობა: ზრდასრული ლორენსის ხმა, ხშირად გროტესკულად, აღსაყრდნად დამწვევული ახალგაზრდის პირით. მაკალითად, სსსკ-ის იმის დამწვევა, რომ ოცდობითი წლის ბიჭს, თავისი ჯერაც ქალწულებიერი არსით, შეშლილ დაეწერა “ქალწულებიერ სინორჩის” ის ვარიანტი, რომელიც სრულ კრებულშია შეტანილი. ამ ლექსის დაწერა მხოლოდ “ლდი ჩინებლის საყვარლის” ავტორს შეეძლო. ჩემთვის ბევრად უფრო ნათქვამისა ის, რაც სინამდვილეში დაწერა იმ ოცდობითი წლის ბიჭმა, ვიდრე ის, რაც მას ორმოცდა-

ორი წლის ლორენსის (უკეთესი პოეტის, მაგრამ სხვა დემონით შეპყრობილი ადამიანის) ხრით უნდა დაეწერა. სწორედ ამიტომ მოვათავსე წინეი ადრეული ლექსების პირველი ვარიანტები.

პირველი ლექსები 1906-08 წლებს პერიოდს ემთხვევა, როცა ლორენსი ნოტიპების საინფორმაციო კოლეჯში სწავლობდა. გეორგია, რომელიც მრავალ მთავანში ჩნდება, მისი პირველი სატრუფო ჯესი ჩემიგზრია, მის რომანში “ვაჟიშვილები და საყვარლები” მირაბის სახით რომ წარმოგვიდგება. შემდგომი, 1908-11 წლების ლექსები, ალფრედ ალვარესის თქმით, ლორენსისეული “ემოციური რეალიზმი” არის აღბეჭდილი. ძლიერი და წრფელი განცდები მათში ხშირად გადალახავს პარიზობითობის ჩარჩოებს და თავზარდამცემ სურათ-ხატებში ამოიფრქვევა: მაგალითად, გეორგის ეურზე ჩამოკიდებული ალუბლის ყვინჯულა სისხლის წვეთებთან ასოცირდება და, აქედან გამომდინარე, ჩნდება კავშირი სიყვარულის მიხეულ შეთავაზებასა და ალუბლის ხის ქვეშ დამარხულ ჩიტებს შორის. შიამბეჭვადი სურათხატები უკავშირებენ ერთმანეთს სექსსა და ძალადობას, როგორც ამას ვხვდებით ლექსებში “რენესანსი”, “დევისობა” და “ულმობლობა და სიყვარული”. ამ ადრეულ ეტაპზე ჩნდება ნათესაის და ბნელი, ფეხისა და ფესტის წარმტერ პრაობები, ლორენსისეული სემფარის მთავარი სიმბოლოები - ცისარტყელები, დღეფინები, ზანგრძლივი ზღვიანობა “გოროზ დამეში” ახალგაზრდა იასობაკენ, მეკდობითი აღდგომა და განახლებული ექვსობაკენ.

1913 წელს ლორენსი სწერს დეუარდ მერს: “შედა კვდილობ, მოვიხილო ცოცხალი განცდა ისე, რომ შევცო მისი შეუცვლელად გადმოცემა. ამას უფაქიხუნი ინსტიტუტი სჭირდება, რაც სიტყვის ოსტატობაზე ბევრად უფრო რთული და მნიშვნელოვანია... მე უწინასთვის არ ვეწერ... ჩემი ლექსების მეტრი ჩემთვისაც გაურკვეველია, მე ვხედავ მხოლოდ მოუღწეას მის მიმოიანობაში...” მაგრამ ლორენსის შემოქმედების ამ ადრეულ ეტაპზე ეს ინსტიტუტი ხედავს ხშირად დაღატაკების მას. რიობისა და რიტმის დასახეწად კი სენა არ ჰყოფნის. ზოგჯერ რიტმი ხელიდან უხსტდება და დამოკიდებულ იწყებს ფიქტას, მაგრამ სხვა ლექსებში ლორენსი ახრხებს ბრუნებისეული ცოცხალი და გულწრფელი სალაპარაკო მანერის მოხელეთებს.

ლ. ლ. ლორეს

ძალზე შთაბეჭდილია დიალექტზე დაწერილი ის ოთხი ლექსი, რომელია გამო პაუნდმა ლორენსი პოლინიკის პრემიაზე წარადგინა. აქ იგი აბსოლუტურად იფიქრებს სუნიბერს, მერედისსა და პრერაფაელიტებს და თავისთვის ასე კარგად ცნობილ ავგილიბიუს სალაპარაკო რიტმებს მიმართავს.

ლორენსს არასოდეს უცდია გრძობათა მთოთკვა სენტიმენტალიზმში გადაკარდნის შიშით. იგი არ უფროხდა საკუთარ განცდებს და იშვიათი სიფაქიხით აღმოსცემდა დედის სიკვდილით გამოწვეულ ტკივილსაც, სექსუალურ გაუფიქრობასაც, ბავშვობის ნოსტალგიასაც და იმ გულუბრველო სიხარულსაც, ბაღის ბილიკზე მისკენ გამოქცეულმა ბიჭუნამ რომ მოჰკვარა. მაგრამ ეს იმ ადამიანს განცდებია, საკუთარი თავი ჯერაც რომ ვერ უპაი და ვერც ცხოვრების აუკარგში გარკვეულა.

პოეტურ მოწიფულობას ლორენსმა მხოლოდ მაშინ მიაღწია, როცა მიწიფულ მამაკაცად და პროზაიკოსად ჩამოყალიბდა. ეს კი მაშინ მოხდა, როცა მან ცოლი თხოვა.

1912 წელს ფრიდსთან ერთად ხალცი ცხოვრების დაწყებითა და ინგლისის დიდი ხნით დატოვებით ის, როგორც იქნა, გათავისუფლდა იმ შეურთობიდან, მანამდე რომ აფერხებდა მის განვითარებას და იმ ტრადიციული წყობისაგან, რომლითაც არაერთი თავისი ლექსი დასახიზრა. კრებულიში "შეხე! ჩვენ გაავალციეთ!" ფრიდსთან ერთად გატარებული პირველი, ომამდელო წლები აისახა. ეს ნამდვილი ეპიტალამაა, სიყვარული და ქორწინებისაში მდებარე ხოცობის შესხმა, მაგრამ მასში არც კონფლიქტები და მწარე გულსტკივილია გამოტოვებული. ლორენსი ამტკიცებდა: "ქორწინება გარკვეულწოდებდა მაკავშირებს იმ გამოცნობითან, იფიქროთან, რომლის წინაშეც მის გაგრძე სულმოდებდებოდა". სიცოცხლის მისეული ხედა სულ უფრო საკარლური ხდება. იგი ერთმანეთისაგან ასხვავებს იმ შემოქმედებით საწყისს, რომელსაც ის და ფრიდა "გასხვივონების გარკვეულ ღრმებზე" აყავს, და თავისი პოეზიის მასაზრდოებელ შემოქმედებით საწყისს. აქცენტით მათავის და არ თვლის საკუთარ მიღწევად, ორივე იმ ქარის მონაბერი, რომელიც ყოველივე გაბოლავს, რომლის შესახვედრადაც მისი სული მუდამ დაია.

ქორწინებამ ის ძველი გაქვეყნებული იდეალებსა და ადათების დაძლეუთი აღწევს ბედნიერებას. ასევე შემოქმედებამაც ცილიობის ყველა იმ "ხელოვნური არხის თუ ცილიობის მოშლას, რომლებშიც ასე გვიყვარს ჩვენი სათქმელის ჩასმა". ლორენსი არსებობის საშუალებას აძლევს სანონტანურ, უშუალო და ინდივიდუალურ ფორმებს. ამ ახალ ტექნიკაში თანდათანობით სულ უფრო იწაფება და გამოთქვამს სულის "ინტენსიურად შემქვიდრებულ, ყოველზე ზედმეტისაგან დაწმენდილ სათქმელს". ეს კი უფრო საბასუხისმგებელია, ვიდრე სრულყოფილი ლირიკული ფორმის შექმნა. ლორენსისთვის სიტყვა "ესთეტური" კარგავს თავის უწინდელ მნიშვნელობას, ლექსითურა მისთვის ლინგვისტურის გარდა სულედა და ემოციური დისკალინაა. მისი ლექსე-

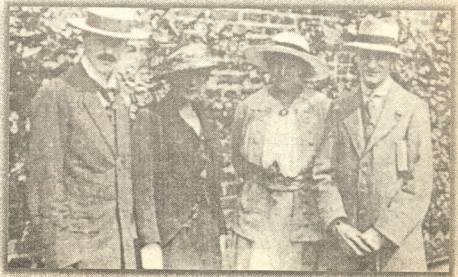
ბი მეორეხარისხოვანი პროდუქტია "იმ უმაღლესი შემოქმედებებსა, რომელსაც ადამიანის სიცოცხლე ჰქვია". კემულის "შეხე! ჩვენ გაავალციეთ!" ზოგიერთი ლექსი პირადული ამ სიტყვის ვიწრო, გამოძირიკავი გაგებით. მაგრამ ლორენსი მხოლოდ და მხოლოდ ინტენსიურ განცდების ბოლომდე წვდომის ხარჯზე ახერხებს ისეთი განზოგადებული და თვითმყოფად ფორმისა და მონარის მიღწევას, როგორც გაკავს "ფრინველებში, ცხოველებსა და ყვავილებში".

ომის კომპარები, ნათესავებთან ურთიერთობის დაძაბვა, საზოგადოების მიერ მისი შესანიშნავი რომანის, "ციხარტკლას", დაგმობა, ავადმყოფობა და უსახსრობა - ყველაფერი თითქმის განკვეთიანად იმისათვის, რომ ლორენსი კაცობრიობისა და მამკელის რწმენა დაკარგვოდა. საიღ და იმედოვანი არსებობის შესანარჩუნებლად ლორენსი ფრინველთა, ცხოველთა და ყვავილთა სამყაროს მიუბრუნდა.

ლორენსი ცოცხალ არსებობა და საგანია არის წვდომის თითქმის ოკულტურ უნარს ფლობდა. მაგრამ მისი საუკეთესო ლექსების უმარადესობის ერთადერთი მიზანია არაანაროპოზორული სიცოცხლისა და მისი უცხო დებობების შექცნობელი სიუცხოების გადმოქცევა. ლორენსი აღწევს ადამიანურ ცნობიერების უკიდურეს ზღვარს და მის მიღმა, სხვა ცნობიერებაში იცხებრება, თითოეულ ცხოველსა და მცენარეს, ამ "სატარა ცოცხალ მისს", არამარტო მოაქვს მასთან ცნობა იმ წვედლიდიან, ადამიანურ სინამდვილეს გარნ რომ ერთკმის, - იგი აგრეთვე უმხელს მას საკუთარი გამოცნობი არის საიდუმლოცა. "ღმერთი სხეულის უმხელეს კუნძულზე ბინადრობს. მისგან მოდის ჩვენი შეგნების უპირველესი ბნელი სხივები, ისინი უსიტყვია, სიტყვას ბევრად უსწრებენ წინ: ეს სხივები მაცნენ არიან, ჩვენში ოდითგანვე გაღმერთებული ცხოველებში, მათი ხმა ჩვენი სულის ბნელ კორიდორებში უსიტყვო, მაგრამ გრძნეული შინაარსით გაავრცელებულ ჩქამად იღვრება. ეს ხმა ჩვენი არის გულისგულს გამოთქვამს".

ლორენსი თავად ამოწმებს გამოთქმის ძალას. გველი და კუცის მაცნენ არიან, ვისი სათქმელიც მან ყველაზე უკეთ გაითავისა. "კუეში" გრძელი გექსანაბლიანი მეტაფორიკული ლექსია, მასში ადამიანის სექსუალობის ტრაგედიაა მოთხრობილი: ტრავმა, მონობა, გარდევალი გამიშვლება, მაგრამ, საბოლოო ჯამში, ნეტარობაც, რადგან სექსი სკვდილის მიგავსად სამყაროსთან შეუღლების საშუალებია.

კრებულიში "ფრინველები, ცხოველები და ყვავილები" ფორმისთან დაკავშირებული სიმძნელები აღარ არსებობს. ლორენსის დემონი, მისი ნათემომხილველი გონი ვაბეულად და მკაფიოდ ამბობს თავის სათქმელს, თუმცა, ნაკლებად წარმატებულ ლექსებში მისი ხმა ოდნავ მკახება. ცოცხალი არსებები ამ კრებულში მხოლოდ ამოსავალ წერტილს წარმოადგენენ გამოცდილების უკიდურეს სვერის ასათქმელად. აქ ხდება დრამატული შეტაკების ადამიანურსა და არადამიანურს შორის და ადვოლის სულის გამომახება. ეს ლექსები გრძნეულ სიბრძნით, იუმორითა და სიცოცხლითაა გამსჭვალული.

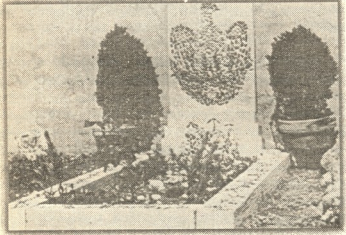

ლ. ლ. ლორესი, მარჯვნივ, და მისი მეუღლე, მარცხენა

უზბეკთა პირი: "ჩვენ ქსელის ლუთარი გვჭირდება"

შემდეგ კრებულს ლორენსმა "ფიქრები" უწოდა. ეს ლექსები პასკალის "ფიქრების" მსგავსად მოკლედ გამოთქმული აზრებია, ავტორმა ისინი ციცქნა, ვეფერულ, უპრეტენზიო ვივილებს სახით ჩაიფიქრა, მათი სტილი სახალისოა. თავად ავტორმა მათ "ქუნის პოეზია" უწოდა. მათში ისმის, რიზარდ ჰოვარტის თქმით, "ღამიწებუნი, ვებუნი, გამჭრიახი პრაივიციელის მხა... ის ლაპარაკის სლენგზე, მკაზუნად და მოურიდებლად, ციცხლად, სიტყვატყუნად, სეკუტიკურად მომზიბებულე კაცეჭამას კილოთი". ნაკლებად წარმატებულ მაკალითებში ჩვეს წინაშეა უბრალოდ "ჩანახატები ლექსებისათვის". ზოგმა, იმ ხილის ნაჭრებისა არ იყოს, რომლითაც იხსენი თავის მომინაურებულ შორიელს აპუტრებდა, მთელი ლორენსისეული ვესკლია კონცენტრირებული.

"კიდევ ფიქრები" და "უკანასკნელი ლექსები" აზრთა პოეზია აღ ქვევის უფრო თანმიმდევრული შედეგია, ვიდრე "ფიქრები". ადამიანი მთლიანად უნდა ჩანდეს თავის მიერ გამოთქმულ აზრში, ამ ლექსებშიც პოეტის სულიერი პორტრეტისთვის მთლიანობაში წარმოვიდგება და ისეთივე ექითი მოგვმართავს, რომ იძულებულნი ვართ, მინაგანი ვურები ვეკვიტოთ. ამ კრებულთა თემატიკა პირველ რიგში სიცოცხლის შეუმზარობას და გაკვირვების იმ უნარს უკავშირდება, ადამიანს მუდამ რომ ახასიათებს. მიუხედავად იმისა, რომ კარგად უწყის ჩვენი ცივილიზაციის გამოუსწორებელ მანიკერებათა და საკუთარი ავადმყოფობის უძიებლის შესახებ, იგი აქ მაინც არ არის ისეთი უღმობელი, გაწინაღობული და ვიუტტი, როგორც "ფიქრებში". მის ახლადნაპოვნ სილაღეს თან მოაქვს სიცოცხლით ტკობა, რწმენა იმისა, რომ "ღადაია ზორციე-

დასალომოსი სასაღვთისო

ლი და ამწუთიერი". ეს მოგვაგონებს მომაკვავ ხეში სიცოცხლის ბოლო ამოთქეპას, როცა ის უდერად ახალ, უნაურ ვევილებს ამოიყრის.

ამ ლექსების ბრწინვალება და სიხალედ მათი ავტორის სიღრმისეული წვდომის უნარზე მეტვევლებს. მსგავსი შერჩევების გამოთქეპამ კოლრაიჯი თავის აზრს უორდსფორმის ლექსებზე: "რაკინდ ვულდასითი, რაკინდ ხშირად ვიითხოთ ისინი, მათ სიანხლესა და სილაღეს მაინც არა მოაკლდება რა. თუბცა ისინი ფრველი მკითხველისათვის დღის სინათლეზე გამოტანილ სათქმელს იტყვენ, ეს სათქმელი ისეთი სიღრმეებიდან ამოდის, სადაც ნებისმიერ ასაკში სმეფათად თუ ჩაალწევეს ვიწმედ, და, თუნდაც ეს შესძლონ, მხოლოდ ერთეულები თუ გაბედავენ მის ფსკერამდე წვდომას".

ეს გაბედალობა თავის მწვერვალს აღწევს "ზაგარიულ გენცინაწებსა" და სიკვდილის თემაზე დაწერილ სხვა ლექსებში. ისინი მძაფრ და შემზარავია, მაგრამ მათში ვგრძობთ ლორენსის ურვევ რწმენას - რწმენას იმისა, რომ სიკვდილი მხოლოდ ნაწილია სიცოცხლისა, უგრძობი მოგზაურობა და, იქნებ, უდიდესი თავდადასავალიც.

ანგლისურიდან თარგმნა მანანა მჭრტიმამაძე

დავუშვათ არაფერი იცით იმის შესახებ, თუ რა გვირობა ჩაიდინა უმბერტო ეკომ, როცა პოსტმოდერნული ბესტსელერი "ვარდის სახელი" დაწერა (დღემდე 17 მილიონზე მეტი ეკზემპლარი პრაივიციდა), რომანი, რომლის მოქმედებაც XII საუკუნის ერთ-ერთ მონასტერში ვითარდება. ვთქვათ, არც იმისთვის მოგაკრავთ ყურს, რომ რომზე მუშაობისას ეკო უნივერსიტეტის კათედრაზე მუშაობასაც აგრძელებდა, ვითხოვლობდა საკუბრსოებს, ადგენდა ლექციებს, მონაწილეობდა იღებდა საერთაშორისო კონფერენციებში და სვეტიც მისავდა იტალიურ ყოველკვირეულში "ესპრესო". დავუშვათ არც ის გქონიათ ეჭვად, რომ სამოცდახუთი წლის მხნე სემიოტიკოსი ლიტერატურის კრიტიკოსიცაა, პამფლეტისტიც და მოქმედი პოლიტიკოსიც. მართლაც, შესაძლოა ეს ყველაფერი პირველად გესმით, მაგრამ იმას მაინც აუცილებლად მოკრავდით ყურს, რომ ეკო სწორად ის კაცია, ვინც ხმაერებაში შემოიტანა ყბადაღებელი მეტაფორა "მაკინტოშისა" და DOS-ის შესახებ. ალბათ გაგონილი გევენებათ, რომ თავის ერთ-ერთ სტატიაში მან პირველმა მიაწინაშა "პროგრამულ განხეთქილებაზე" "მაკინტოშისა" და DOS-ის აოპერატიულ სისტემებს შორის. მაკი - როგორც ეკო აღნიშნავს - კათოლიკური სისტემაა, რადგანაც "საუცხოო, ლამაზი იკონკებითაა" აღჭურვილი და რამდენიმე მარტივი ოპერაციის შემდეგ ნებისმიერ მომხმარებელს ზეციურ სასუფველს პირიდება (ან, უკიდურეს შემთხვევაში, მის ანალოგს - "შომენტს, როცა თქვენი დოკუმენტი პრინტირიდან გამოძვივდა და მზის სინათლეს იხილავს"). DOS-ი კი თავის მხრივ - პროტესტანტული პროგრამაა: "იგი წმინდა წერილის თავისუფალ ინტერპრეტაციასაც გულსხმობს, საპასუხისმგებლო,

პერსონალური გადაწყვეტილებების მიღებას მოითხოვს... და აფუძნებს დაბუღებას იმის შესახებ, რომ ხსნა ყველას როდი აქვს გარანტირებული". ამავე ლოგიკის მიხედვით windows "ანგლიკანურ განვითარებას ნიშნავს - მთელი თავისი სატარო რიტუალებითა და DOS-ში ფარული დაბრუნების ყოველნაირი შანსის გარეშე; მასში გამოირიცხულია DOS-თან დაბრუნება, რათა რაიმე სასურველი მოდიფიკაცია შექმნათ".

ეკომ პირველად 60-იან წლებში გაითქვა სახელი, როგორც პაროდის ტმა. ნებისმიერი ნაღდი სატირიკოსივით, იგიც ორი რამით იყო ატანილი, ორი გრძობა ტანადვდა - აღმოფოთებული იყო ადამიანური სიბრძნის უსაზღვრობის გამო და საშინლად თანუგრძობდა კიდევ ამ ადამიანებს. მაგრამ შეცდომაში ნუ შეგვიყვანთ მისი საინო, კეთილი პაპის გარეგნობა. უკვე 50-იანი წლების ბოლოს, როცა არავის არაფერი სმენოდა როლად ბარტის შესახებ, ეკო, "ბარტისეული" სერიოზულობით მიუდგა თანამედროვე კულტურას და გამოწველივით გააანალიზა სტრატეგია და ტელე-ნამყვანების ქცევები. მას ეკუთვნის თვისი იმის შესახებ, რომ ნებისმიერი ტექსტი ისევე იქმნება მკითხველის მიერ, როგორადაც ავტორის მიერ; თე-ბი, რომელიც 70-იანების შუა წლებში ტომოსად იქცა ამერიკის უნივერსიტეტების ფილოლოგიის კათედრებზე და დისკუსიებში, რომლებიც ტექსტის მნიშვნელობას ეძებებოდა კიბერ-სივრცეში; დისკუსიებში, სადაც ცდილობდნენ, საბოლოოდ გაერკვიათ საკითხი იმის შესახებ, თუ ვის ეკუთვნოდა ტექსტი, მკითხველს თუ ავტორს. უნდა გვახსოვდეს, რომ მთელ ამ განსჯებს სათავე უშებრტო ეკომ დაუდო, როცა თავისი თეზისები 1962 წლის მანფესტში

"ლია ოპუსი" (Opera aperta) გამოაქვეყნა. ეკო დღე-საც იღესავეს ინტელექტს, იაზრებს საინფორმაციო რევოლუციას და თავისი ინტერესების ფოკუსი პროგრამული უზრუნველყოფის სულიერი არსიდან ტექნოლოგიების პოლიტიკურ კონტაქტებზე გადა-აქვს. კერძოდ, იგი ე-ნ. "მულტიმედია არკადითაა" დაინტერესებული. ერთი შეხედვით, ეს პროექტი CD-ROM-ულ თამაშად შეიძლება მოგვეჩვენოს, მაგრამ ეკოს ჩანაფიქრი გაცილებით ამბიციურია - "არკა-ეკოს" მეშვეობით იგი საზოგადოების შეცვლას იმე-დფენებს, მასში თავს მოიყრის საჯარო მულტიმედია-ური ბიბლიოთეკა, კომპიუტერული საწვრთნელი ცენტრი და გლობალური ქსელი. ყველაფერი ეს ქა-ლექ ბოლონის საბჭოს გვიდით იარსებებს. აქ სიმ-ბოლურ საფასურად ადგილობრივი მოსახლეობას შეეძლება ქსელში შესვლა, შეტყობინებას მასწავ-ლებეტრონული ფოსტით, ახალ პროგრამასთან გაც-ნობა ან უბრალოდ ჭორაობა კიბერ-კავშირში. ცენტ-რი 50 ტერმინალისგან შედგება, რომელსაც მასწავ-ლებელთა, ტექნიკოსთა და ბიბლიოთეკარების პერ-სონალი ადვენებს თვალყურს. ამ აქციის წინამძღვა-რი ძალზე მარტივია: თუკი მსოფლიო აბლაბუდა ნე-ბისმიერი ადამიანის ხელშეუვალ უფლებას წარმო-ადგენს, შესაბამისად იგი ყველა მოქალაქისთვის უნ-და იყოს ხელმისაწვდომი. თანაც, ყურადღება მიქ-

ციეთ, ამ იდეის ავტორია ადამიანი, ვისშიც დღემდე ცოცხლობს ძველმოდური, ევროპული ჰუმანისტური რწმენა იმისა, რომ ბიბლიოთეკა სამართლიანი სა-ზოგადოების და სულიერი აღორძინების მოდელია; ეკო ის ადამიანია, ვინც იფიქრებს გამოაცხადებ, რომ "ბიბლიოთეკებს ღმერთის ვაკანსია შეუძლიათ დაი-კაფონ".

- თქვენ თქვით, რომ ახალი პროექტის, "მულტი-მედია არკადას" ჩანაფიქრი უშუალო კავშირშია კი-ბერ-საზოგადოების დემოკრატიზაციასთან...

- ვმომბო, რომ პირობითი 1984 წლისკენ მივდივართ, სადაც ორუელის პრობლემის ადგილს პასიური, ტელედა-მოკიდებული მასები დაიკავენენ, რომლებიც ხელი არ მი-უნდებოდათ ამ სახლ ინსტრუმენტზე და არ იცნან მისით სარგებლობა, თუნდაც ამის აუცილებლობაც გამოჩნდეს. შემდეგი კლასი იქნება წვრილბურთუბოული პასიური მომხმარებელი - დანესებულების მოსამსახურენი, აერო-პორტის დისპეტჩერები და ა.შ. და ბოლოს, პირამიდის დააგვირგვინებს თამაშის ბატონ-პატრონები - ნომენკლა-ტურა, ამ სიტყვის ყველაზე საბჭოთა გაგებში. ეს უკვე აღარ იქნება კლასი ტრადიციული მარქსისტულ ყაიდაზე; ნომენკლატურაში იქნებიან როგორც ხულიგანი-ხაკერები, ასევე მაღალთანამდებობიანი ჩინოვიტები. მათ ერთი რამ ეწებათ საერთო: ცოდნა, რომელიც კონტროლს უზრუნ-ველყოფს. ჩვენი მიზანია მასობრივი ნომენკლატურა შეე-ქმნათ. გასაგებია, რომ დღეს უმძლესი დონის მოდემე-ზე, ბიბლიოთეკათმორის კომპიუტერულ ქსელზე "ყველა-ზე მაკარ" კომპიუტერებზე ფართო მასებს არ მიუწევ-ბათ ხელი, მით უმეტეს, რომ კომპიუტერულ ბაზას ყო-ველ ექვს თვეში ერთხელ ანახლებენ სოფელ ასე რომ, მი-ედით უფასოდ, ან თუნდაც სატელეფონო გადასახადის ფა-სად მიინც, შეეფუთა ხალხი ქსელში...

- თქვენ მართლა გნანათ იმის, რომ მექანიკობები და შინამოსამსახურეები "მულტიმედია არკადას" მი-ანყვებიან?

- უცდად არა, რა თქმა უნდა. როცა გუტენბერგმა სა-ბეჭდი დაზგა გამოიგონა, მუშათა კლასმა მაშინვე როდი გამოიჩინა მის მიერ დაბეჭდილი ბიბლია. მაგრამ ერთ- წლის შემდეგ მასები სწორედ ნამუღებ ბიბლიას კითხ-ლობდნენ. იგივე ლუთერი გაისინეთ. სრული გაუნათლებ-ლობის მიუხედავად, მის მიერ თარგმნილი ახალი აღქ-მა XVI საუკუნის გერმანული საზოგადოების ყველა ფე-ნაში ცირკულირებდა. ჩვენ ქსელის ლუთერი ფაქტორებდა.

სზე, ფსიქოლოგიური ურთიერთმიმართების შესახებ სა-
ნერ კლამა და კომპიუტრის, როგორც წერის ინსტრუ-
მენტების შორის; ესა გავლენა, რომელსაც, როგორც ჩანს,
კომპიუტერი შედარებით ფილოლოგიაზე ახდენს.

**- დაეუფლათ, კომპიუტრის იყენებთ თქვენი ახალი
რომანის შექმნაზე; რას მოილოქმედებთ?**

- ციტატით გიპასუხებთ ჩემი ესეიდან; იგი სულ ახლა-
ხან დავეწერე ანთოლოგიისთვის "Come si scrive un roman-
zo" ("როგორ დავეწერო რომანი"), რომელსაც Bompiani
გამოსცემს. "გადაკანერებდი ასობით რომანს, არანაკლე-
ბი რაოდენობით სამეცნიერო ლიტერატურას. ბიბლიას,
ყურანს, რამდენიმე სატელევიზიო ცნობარს (მათში აუარ-
ება საკუთარი სახელია). მთლიანობაში ეს დაახლოებით
მილიონი ორასი ათას გვერდს შეადგენს. შემდეგ ავიღებ-
დი რომელიმე უხარალო, შემთხვევით პროგრამას, ყველა-
ფერს ავთქვეფდი, ავურევდი და მთელ ამ დომხალში უმ-
ნიშნელო ცვლილებებს შევტანიდი (მაგალითად, შეიძლე-
ბა იქიდან ყველა "ა" ამოვადოდი) და მივიღებდი თი-
მან-ლიბოგრამას. შემდეგი ნაბიჯი - ყველაფერ ამას პრინ-
ტურზე ამოვიტყობდი და ყურადღებით ნაკვირვანადი რამ-
დენჯერმე, გამოვყოფდი რამდენიმე განსაკუთრებულ პა-
საჟს, პროდუქტს ტრაილერზე შევადგებდი და უახლოეს
ნაგავადამაჟმავებელ ქარხანაში წავიღებდი, დაეაკვირ-
დებოდნი, როგორ იწვის მთელი ეს გროვა ლურჯი ალი-
თი, ჩამოვვადებოდი ხის ძირში ფანქრით ხელში და მა-
ნამდე ვიფორქებდი, ვიდრე თავში პირველი ფრაზა არ
განდებოდა, ქალაქად ვე გადატანის ღირსი, მაგალითად:
"მთავრე ზეციდან დამყურებს - ტყე ვი შრიალებს". პირ-
ველ ჯერზე ჩვენი რომანი ხაიკუსაც ვერ გაუწევს კონ-
კურენციას. მაგრამ ამას არა აქვს მნიშვნელობა. მთავა-
რია, დავეწყობი.

- თქვენს დასკვნით სიტყვაში ამასწინანდელ სიმ-
პოზიუმზე, რომელიც წიგნის მომავალს მიეძღვნა,
აღნიშნეთ, რომ მაკლუენის მიერ გამოცხადებული
"გუტენბერგის გალაქტიკის" დასასრული, არსებითად
ექსტრე პოეზიის "პარიზის ლეიონშიბობის ტაძარში"
გამოთქმული პირქუში ნინასწარმეტყველების პა-
რაფრაზია, როცა წიგნისა და თავისი საყვარელი
ტაძრის შედარებისას, ფოროლა ამოიხს: "Ceci tuera
cela" ("ეს მას მოკლავს") - წიგნი მოკლავს ტაძარს,
ალფაიტი მოკლავს ბატს. მოხდა თუ არა ეს?

- ტაძარმა ზოგიერთი თავისი ფუნქცია დაკარგა, რი-
მელთაგან ბევრი ტელევიზიას გადაეცა, მაგრამ მან ხომ
ახალი ფუნქციებიც მიიღო. ათასჯერ მაინც დავეწერე იმ-
ის შესახებ, რომ ფოტოგრაფიამ ფერწერის მთავარი ფუნ-
ქცია აიღი თავის თავზე; ადამიანური ხატების აღბეჭ-
დვა. მაგრამ მან ამით ფერწერა როდელ მოკლა, სულაც

არა. მან გაათავისუფლა იგი, რისკზე წასვლის საშუალებე-
ბა მისცა. თანაც, მხატვრებს დღესაც შეუძლიათ პორტ-
რეტის ხატვა, მათ ეს არ ვერძალბებია.

**- იქნებ ასეთი დასკვნები ჩვენი იმპულსური რე-
აქცია ტექნოლოგიის ყოველ ახალ ზიგ ზაგზე?**

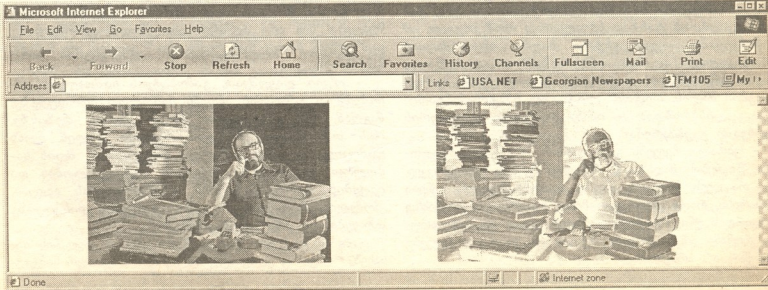
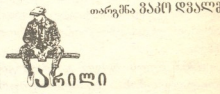
- ეს ცუდი თვისებაა, რომელსაც კაცობრიობა ალბათ
ვერსადრის შეეღვევა. იგი ძალიან ჰგავს ძველ კლემსს,
რომელიც აღიარებს, რომ ყოველი საუკუნის ბოლოს დე-
კადანსი უნდა იყოს, ან აღორძინება ანდა მოჰყვეს ყო-
ველი ახალი საუკუნის დასაწყისს. ეს ისტორიის ორგანი-
ზაციის ერთ-ერთი ხერხია, რათა მან ესა თუ ის დოგმა
დააქვეყნოლოს.

- მაგრამ დროის ბელოვნურმა დაყოფამ თავისი
ეფექტი, შესაძლოა კოლექტიურ ცნობიერებაზეც მო-
ახდინოს. თქვენ დასასრულის შიშს სწავლობდით,
რომელმაც მასობრივი მასშტაბი X საუკუნეში მიი-
ღლო. იქნებ ახლა სწორედ ახალ, დიაგნოსტიკურ ათას-
წლეულთან დაკავშირებულმა ანდამა უდავლო
რწმუნებ შეგვიპყრო?

- საუკუნეები და ათასწლეულები შემთხვევითი სამა-
ხდინი არიან; არაა აუცილებელი მედიევისტი იყო, რათა
ამაში დარწმუნდე. მაგრამ სინამდვილეში დაცემის ან აღ-
ორძინების სინდრომიც, როგორც წესი, სიმპოზიუმის
დროითი სამანების გარშემო ჩნდება ხოლმე. XIX საუკუ-
ნის ბოლოს ავსტრო-უნგრეთი იმპერიის დაიხის სინდრო-
მით იყო შემეკრობილი; არსებობს თვალსაზრისი იმის შე-
სახებზე, რომ სწორედ ამან განაპირობა მისი დასასრუ-
ლი 1918 წელს. მაგრამ სინამდვილეში ან სინდრომი არა-
ფერტი ჰქონდა საერთო fin de siecle-სთან; ავსტრია-უნ-
გრეთი იმიტომ დაიშალა, რომ იმპერატორი აღარ იყო ავ-
ტორიტეტი თავისი ტყვემფრდომებისთვის. ამიტომ ერთმა-
ნეთისგან უნდა გვეარჩიოთ მასობრივი ილუზიები და
ფუნდამენტური მიზეზები.

- დროში მოგზაურობის საშუალება რომ გქონ-
დეთ, ისტორიის წარსულში გაეჭვებოდით თუ
მომავალში? და რამდენი წლით?

- თქვენ რომ ეს კითხვა ვინმე სხვისთვის დაგესვათ,
ვისგან ისუერვებდით პასუხის მიღებას? თუკი სერიოზუ-
ლად, გეტყვით, რომ წარსულში უკვე ვიმოგზაურე - ნუ-
თუ არ ნაკვირვანები ჩემი რომანები? და მომავალს რაც
შეეება - ნუთუ არ ნაკვირვანები ეს ინტერვიუ?

პენსია

გვიხსნის თუ არა ინტერნეტი?

შენიშვნები თანამედროვე იტალიური ლიტერატურის შესახებ

თუკი ამ დღეებში იტალიური ნიგნის მაღაზიაში შესვალთ, პირველი, რაც დაგებრთუბთ, ის იქნება, რომ გაგონდებით. გაგაოგნებთ ნიგნების ის მოვლარე მასა, რომელიც თვენს თვალწინ გადაიშლება და მკითხველს - თითქოს ბორჩხის ნივრულ, უსასრულო ბიბლიოთეკაში მოხვდა - შიში დაუფუფლებს და ერთ რამზე დაფიქრდება: მთელი ცხოვრება მარტო კითხვაში რომ გაატარო, მაინც ვერ მოვრევი ადენ ნიგნს. მწერალს კი დეპრესია შეიპყრობს, როცა დაინახავს, როგორ იკარგება მისი ნიგნი უდაბნოს ქვიშაყვით.

საიდან ამდენი ნიგნი? ამას რამდენიმე ნაირად ხსნიან. ერთ-ერთი ახსნა კი შემდგენარ მაგალითს გვთავაზობს: ჩემს სიდიდის ერთ ჩვეულებას მჭირდება, ყოველ შობას პალატუსს მწუქნიდა, დროთა განმავლობაში კი - რადგანაც არასდროს შეუშინებია ჩემს კისერზე არც ერთი ეს პალატუსი - იგი ორ-ორის ჩუქებაზე გადავიდა, ანუ ამგვარად, ჩემი გემოვნების გამოცნობის ალბათობას აორმაგებდა. ასევე იქცევიან გამომცემლებიც: შემთხვევითი ან ახირებული მკითხველის მოსახიფად, ისინი აუარება ნიგნებს ბექდავენ: თუკი ცნობილი ჯალათის მოგონებები არ დაგაინტერესებთ, ბრიჯის სახელმძღვანელო მაინც მოგაინტერესებთ, თუკი დინოზავრების ალბომი არ გაინტერესებთ, ძველი მესაფის აღსარება მაინც არ დაგტოვებთ გულგრილს და ა.შ. სხვა ფაქტორი, რომელიც ხელს უწყობს ნიგნის რაოდენობის ზრდას - ავტორების პატივმოყვარეობაა; ისინი პრაქტიკულად თავად აფინანსებენ საკუთარ ნიგნებს (უცვარი ნარმატივის იმედით). ასევე სხვადასხვა სახის სუბსიდიის, რომელსაც გამომცემლები ხან კრძოთ სპონსორებისგან ითხოვენ ხოლმე, ხან სახელმწიფოსგან, ხანაც უცხო ქვეყნიდან ან რომელიმე საერთაშორისო ორგანიზაციისგან.

ერთი დისტრიბუტორი მიყვებოდა, რომ მის ფირმას ყოველ კვირა ნიგნის მაღაზიებში 500-ზე მეტი ახალი ნიგნი მიჰქონდა. პრაქტიკულად, ამ ნიგნების უდიდესი ნაწილი შეუშინველი რჩება და მას შემდეგი პარტიკულიც... ჩემი ერთი ნაცნობი, მწერალი ქალი გამომცემდა, რომ მისი გამომცემელი, მონადღრო - იტალიის უმსხვილესი გამომცემლობა - იტალიას მხოლოდ იმ ნიგნებს უყვით, რომელთა 90.000 გუნგმაღარულ მეტის გაყიდვაც ეიმედება სხვებმა, დაე თავად გაიკაფონ გზა: თუკი ოქროა, მალე შეამჩნევენ მის ბრწყინვალეობას... თუცა, უდიდესი გამომცემლობების ნიგნი მხოლოდ ნაწილია ბუნების და მასთან დაკავშირებული დანაკარგები, როგორც წესი, სხვა სექტორებში გამოქაჩება ხოლმე, მაგალითად, მულტი-მედიალურში (ამოქვეყნება, ვიდეო, თანამედროვე და ა.შ.).

თუკი თქვენ აქამდე პარიზში, მადრიდში ან ბერლინში იყავით, მეორე შთაბეჭდილება, რომელიც იტალიური ნიგნების მაღაზიის ხილვისას გაგრძელდება, იქნება "დედა ვიუ": ნიგნების უდიდესი ნაწილი იგივეა, იგივე ავტორები, ყველაზე ერთნაირია, უკეთესად გაყიდვადი ნიგნების პატრონობებიც კი ერთხვევა ერთმანეთს (თითქმის 60%-ით). ჩემი აზრით, ეს ცხოვრებისა და მსოფლიო კულტურის გლობალიზაციის ერთ-ერთი ყველაზე აშკარა ნიშნეა.

თანამედროვე იტალიური ლიტერატურის პანორამის მოხაზვისას, "საყოველთაო" ავტორებით უნდა დავიწყოთ; ისინი უსოფარი დროიდან წერენ და რადგანაც იტალი-

საერთაშორისო ჟურნალის (საქართველო) მწერალი

ამი მწერალი არასდროს გადის პენსიაზე, ისინი დღემდე ახალ-ახალი ნიგნებით ამარაგებენ ხალხს. ყოველ წელს (ან ორ წელიწადში ერთხელ) ისინი საუკუნის ლიტერატურული შედევრის შექმნას ესწრაფვიან (თუკი მუდამ მომავლისთვის ინახავენ ამ შესაძლებლობას) და გამოსცემენ "გამოტანჯულ, განცდილ, ღრმა" ნიგნს, რომელიც ავტორის "ზინიფიზეზ" შეტყველებს, რათა მან სულ მალე სწორედ ეს სანატრული შეეცდოს შექმნას...

ცხადია, რომ ასეთ ნიგნს რომელიღაც ლიტერატურულ პრემიას წარადგინენ, ან ფილმს გადაიღებენ მის მიხედვით... ლიტერატურულ პრემიებს კი იტალიაში თვლა არა აქვს: შეიძლება ითქვას, რომ ყოველ სოფელში, ყველაზე მივარდნილ, მთებში ჩაკარგულ სოფელშიც კი გაცივება ასეთი ჯილდოები. ეს ერთგვარი რეკლამაცია, თანაც გაცილებით იაფი, ვიდრე საესტრადო ფესტივალი ან ბოქს შედეობი (სხვათა შორის, ესანეთიც ხდება ესეთი რაღაცეები, მაგალითად, ერთმა კორდოველმა ელექტრიკოსმა, ვინმე მანუელ ტერინმა სახელი იმით გაითქვა, რომ ათასზე მეტი ლიტერატურული პრემია მიიღო, თანაც ისე, რომ არავინ არაფერი იცოდა მის შესახებ და არც ნანარმოები ნაკეთობა ვინმეს). იტალიელები, თავის შირიც, მნიშვნელოვან ლიტერატურული კონკურსებს საორტულ შეჯიბრებდა აღიქვამენ: ისევე როგორც საყვარელ საფეხურთი გუნდს, ან თვითანთ ველოსიპედისტს, ისინი საყვარელ მწერალსაც გულშემატკივრობენ, რომელიც სხვებთან პაექრობაშია ჩაბმული (კარგი იქნებოდა ერთგვარი ახალი, იატაკქვეშა ტოტალიზატორი შეგქმნა ფსონებით, ნინასან რომ არ ვიცოდეთ ერთი მძი, კერძოდ ეს ის, რომ სხვადასხვა კონკურსში გამარჯვება ნინასანარა შეთანხმებული და პრემიები ქვეყნის უდიდეს გამომცემლობებს აქვს დანაინიფიცილი გაყიდვის მიხედვით).

უხერხულია ასეთი შხამიანი იარღვეების მიკერება რეალურად არსებულ ავტორებზე. მაგრამ ვითარება გვაძიულებს და პირველი, ვინც უნდა წარმოვადგინოთ, ალბერტო ბევილაკვა (დ.1934). შესაძლოა შური - რომელიც მის მიერ დაწერილი აუარება ნიგნისა და მათ მიხედვით თავისივე ხელთ გადაღებული ფილმების გამო განინდა - იყოს მიზეზი კრიტიკოსების მისდამი დამოკიდებულებისა; ისინი ბევილაკვას "ლიტერატურა-ის-

ტებლოშენსკი უნოდებენ და რამდენიმე თვის წინ გამოცემულ "XX საუკუნის იტალიური ლიტერატურის ისტორიაში" იგი საერთოდვე არ მოიხსენიეს!

სხვა იმედისმოქმედ პროვინციელებს შორის დამკვიდრებულმა, მან წარმატებას სამოციანი წლების დასაწყისში მიაღწია რომანით "სიყვარული ჩაფლული ქალაქი" (1962); სამოქალაქო პათოსითა და სისხლიანი ვნებებით აღსავსე ეს ნაწინა პარისი პროვინციული სურნელითაა გაუნდობილი. ქალაქში დამკვიდრებულ მწერალს დროთა განმავლობაში ჩაუტერა ეს თავდაპირველი მგზვნებარება: თანამედროვე თეატრალა - ნევროზი, ცხოვრებით დაუკაყოფილებლობა (დინამორი, ხელოვნური სტილით მოედინებულ) საკმარისი აღმოჩნდა იმისთვის, რათა სახელი გაეთქვა ავტორისათვის და მატერიალურადვე უზრუნველყო იგი, მაგრამ ბევრალავე სულ უფრო დაუმორ-ანამდვილე ლიტერატურას.

ანალიტიკურად ექვევდა კრიტიკა დანია მარანიასაც (დ.1936). თანამედროვე მწერლისთვის მისი ბიოგრაფია ებრუნებოდა: ლიტერატურულ სცენაზე და მსოფლიო ქრინიკებში მისი დებულება აღბერტო მორავის საყვარლის ამბულაში შედგა, შემდეგ იგი "ოპოზიციანი" გადავიდა, ფემინისტი გახდა, ეკოლოგიური იდეალებისთვის ბრძოლა დაიწყო და ა.შ. იგი ყოველთვის მოდურ კამპანიებშია გარეული (მოთხოვნების მისმა უქანსკელმა წინმა "წყვიდი" სტრეგას პრემია მიიღო; იგი სექსუალური ძალადობის მსხვერპლ ბავშვებზე მოკვითხრობს) და ცდილობს მუდამ ყურადღების ცენტრში იყოს. არიან კიდევ ენ. "კალვინოს შვილიშვილებიც".

კალვინოსგან დანიელი დელ ჯუდიჩეს (დ.1947) პრობლემად გარკვეული მეცნიერული სიმძრავლე მიიღო მეკვიდრებოდა, მას მეცნიერებასა და ტექნიკასთან კავშირი ასაზრდოებს, ასევე თავდაჭერილობა ლიტერატურული მექანიზმების კვლევისა და ძიებისას. პირველ რომანში "უმიმდინდის საღადონი" (1983), რომელიც კალვინოს დახმარებით გამოიცა, ავტორი არკვევს მიზეზებს იმისა, თუ რატომ მიატოვა ნერა ტრიესტელმა ინტელექტუალმა ბოში ბახლენმა და რატომ არჩია მან პირად თანამოსუბრეებზე ზეგაღწევა; მეორე რომანში - "დასავლეთის ატლასი" (1985) მოხუც მწერალსა და ასალაგობა ფიზიკის შორის მეგობრობაზე მოთხრობილი. ამ ასალაგობრდამ ატომის ახალი განსაზღვრება აღმოაჩინა: ფიზიკური რეალობა და მეტაფიზიკური პიპოთეზა, კანონი და წარმოსახვა შეიძლება იმდენად დაახლოვდნენ, რომ ერთმანეთში აერთიონ. თუკი ჯუდიჩეს მომდევნო ნაწარმოებზე მათ ვერ შეიტანა მნიშვნელოვანი წვლილი თანამედროვე იტალიურ ლიტერატურაში, ამ მწერლის ფიგურამ მაინც მოიპოვა თავისი ადგილი ლიტერატურულ არენაზე,

როცა გამოცემლობა "ენაუდის" ჩაუდგა სათავეში - მისი ისეთივე სერიოზული და პირქუში ნიღბი ჩამოივცა სახეზე, როგორც მის სახელგანთქმული წინამორბედებს უკონდათ ამ პოსტზე.

ანდრეა დე კარლომაც (დ.1952) სახელი გაიწინოს წყალობით მოიპოვა და ნახევარი ცხოვრება კალვინონისა და ავსტრალიის შვის სხვა გაატარა, მუშაობდა ტელედოკუმენტალისტად, სცენარისტად, ჟურნალისტად და აქედან გამომდინარე, ძალზე ახლო ურთიერთობა აქვს მამედიასთან. თითქმის ყველა მის ნიღს დიდი წარმატება ხვდა წილად, დაწყებული "ნაღვის მატერებელი" (1981) და მისი უიანსკელი ნიღით, "მოცემულ მომენტში" (1997) დამთავრებულ. კომპიუტერზაციის ეპოქისთვის დახმასათებულ სტილში შექმნილი მისი ტექსტები ჩქარი რიტმითა და საკმარისზე მეტად ჩახვეტილი სოუფიტითა და ინტერგებიტ გამოირჩევა და როგორც ჩანს, მის მთავარ ღირსებას, ჩვენი პროზის დისპროვინციულიზაცია წარმოადგენს.

დე კარლოსთან ახლოს დგას, ჩემი აზრით, დღეს ერთერთი ყველაზე პოპულარული მწერალი იტალიაში, ალესანდრო ბარიკო (დ.1948), ვისმა რომანებმაც "რისხვის ცინე-სიმბარგები" (1991), "აბრეშუმი" (1996), "ქალაქი" (1998) დიდი საერთაშორისო წარმატება მიუტანეს ავტორს და მათ უკვე ფილმებდაც იღებენ. მის შესახებ არამხოლოდ იტალიაში საუბრობენ; გერმანიაში, მაგალითად, იგი "კონ-ავტორად" მოიხალისა. მისი წარმატების საიდუმლო იმაში მდგომარეობს, რომ იგი უფრო პოპულარული გმირია, ვიდრე მწერალი: ტელეგადაცემების წაყვანი ბარიკო ყველაზე რეკლამას უკეთებს თავს; ოპორტუნისტი, დღევანდელი მემბრტენე მთავრობას უჭერს მხარს და უფრო მოუბელტრისტიკის უპყერარსკვლავად წარმოგადგება. Global village-ს მოქალაქე, იგი შესანიშნავად იცნობს მასობრივი ინფორმაციების მამკაროს და მისი უკეთესონ ზედაპირით დაფარული რომანები ნებისმიერ გემოვნებას აკმაყოფილებს, ნებისმიერ ენაზე ითარგმნება და ფილმებდაც გადაიბეჭევა ხოლმე (თანაც არაფერს კარგავენ...).

ერთერთმა ყველაზე გაღვივანი თანამედროვე კრიტიკოსმა აბერნარდინელი მის შესახებ წერდა: "გამორცხულია, რომ ვინმეს გრძნობები აღებრას ამ რაიმე ისნავლის მისი ნიღის ნაკითხვით".

ეს ლიტერატურული საუკუნე რამდენიმე ათწლეულით ადრე დასრულდა: გარკვეული დროიდან უკვე უნდა არსებული სოუფიტებისა და უცხო პოეტების მანიერისტული განმეორების ეპოქა დაიწყო.

უმეტესი ეკოს (დ.1932) უდავო დამასახურებად (მეცნიერისა და სემიოტიკის პროფესორის, რომელსაც იტალიაში ხუმრობით "ტუტოლოგს" უწოდებენ - სიტყვიდან tutto - ყველაფერი) იქცა ის, რომ მან, "დამწყება მწერალმა" მსოფლიო ყურადღება იტალიური ლიტერატურისკენ მოაქცია რომან "ვარდის სახეისი" (1980) წყალობით, რომელიც ავტორის მიერ სემიოტიკისა და თხრობითი სტრუქტურების სფეროში შექმნილი მთელი რიგი ნარკვევებისა და გამოკვლევების შემდეგ გამოვიდა. ესაა ერთგვარი დეტექტივი, რომლის მოქმედებაც შუასაუკუნეების ეპოქაში ვითარდება და სადაც პოლიციური რომანის ნიშნები ორგანულად ერწყმის ისტორიულ რომანს, მდიდარ კულტურულ დეტალებს, მხატვრობასა და ა.შ. ავტორმა მასში შემოღო და სიცოცხლე შთაბერა კომინაციების რთულ სისტემებსა და ფართო სიმბოლურ მნიშვნელობათა ხლართებს; ერთი სიტყვით, ესაა ისტორიისა და ფანტაზიის, ისტორიული დოკუმენტების, იდეოლოგიური გამამრთლებათა და თავისთავალი მხატვრული გამორგონის ნაერთი. ანალიტიკური ზერხები განმეორებულია რომანებში "უფოს ქანარა" (1988) და "წინა დღის კუნძული" (1994) და მათაც თითქმის ისეთივე წარმატება

ჯუსტინო კალვინო

დოს: დისკოთეკურ გულახდილობებ, ტუალეტებსა და მცხრეობში კვდლებზე მიხაპნილი ფრახები ემბტება და უფროსკლასელი გოგონების ნაივურ-სტენტიმენტალური დღიურის სახეს იღებს.

სტატისის პოლის ერთი რამ უნდა ვაღიარო, კერძოდ კი ის, რომ წარმოდგენილი პანორამა ძალზე დანურულია, თუმცა, ჩემი აზრით, არადფერი შეიცვლებოდა აქ სხვა იმედისმოცემი ახალგაზრდა ავტორიც რომ დამემომნებინა. მაგალითად, რომერტო კოტრონიცი, ალბერტო არბაზინო ან ედუარდო სანგვინეტი.

(სხვათა შორის, უნდა ითქვას ორიოდ სიტყვა თანამედროვე იტალიური პოეზიის შესახებ. წიგნის მალაზიებში პოეტურ კრებულებს თითქმის ვერ შევხვდებით, მათ არავინ ყიდულობს. ლექსებმა რამდენიმე ლიტერატურული წრის კატაკომბებში შოვია თავშესაფარი, სადაც პენსიონერი მასწავლებლები თავიანთი ლექსებს კითხულობენ, თანაც, არც უსმენენ ერთმანეთს... რა თქმა უნდა, რამდენიმე სასლავი დაგიმომნებთ: ბრუნო ტორენტი (დ.1948), ჯოვანი რაბინი (დ.1952), ჯუსეპე კონტი (დ.1945), ვალერიო მაგრელი (დ.1957); მაგრამ ყველანი ისინი აცნობიერებენ, რომ პოეზია განიდგება საშუაროდან და იგი უკვე აღარაფერს ნიშნავს. ჩემი აზრით, ერთადერთი პოეზია, რომელიც იტალიელებს უყვართ, ესაა როსისა და ჯოვანპოტის სიმღერის ტექსტებია).

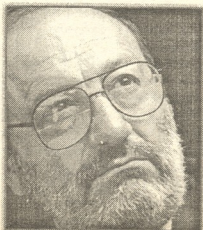
მამს ასე, თუკი მაინც მოვიწოდებთ შევაჯამოთ ყოველივე ზემოთ თქმული, მხოლოდ უარყოფით შედეგს მივიღებთ. ჩვენი ლიტერატურა არა მარტო უარს ამბობს სერიოზულ სამუქალაქო და საზოგადოებრივ პოლიტიკაში მონაწილეობაზე, არამედ საერთოდ მათი გაცონებაც არ უნდა. არც მკვეთრი იდეოლოგიური პოზიცია უკავია ვინმეს და რაიმე ესთეტიკურ პლატფორმაზე ხომ დაპირაკიც შედგებია (უკვე აღინიშნა, რომ აღარც ლიტერატურული მნიშვნელობები არსებობს და არც პროგრამები და სკოლები). ვილაცამ შეიძლება თქვას, რომ ამის მიუხედავად, დარბიო ფომ ახლანამ სალიტერატურო ნოველი მიიღო - მაგრამ მე მათ შევასხენებ, რომ იტალიის თითქმის ყველა ლიტერატურულმა წრემ დაციენადა აღიქვა ეს გამარჯვება.

წიგნები, გარკვეულწილად ერთჯერად შპრიცებად იქცა - იხმარე და გადააგდე. ლიტერატურა კი მხოლოდ მოხმარების პროდუქტია, ეგრეთ ნოვდებული Fast Food-ად. ძალიან პესიმისტური სურათია? ანა მონია.

ერთადერთი გამოსავალი კომპიუტერია, მოგზაურობა ინტერნეტის სამყაროში. ამოკრჩნეთ რომელიმე საიტს, სადაც ოთხ, ექვს და ახ სელში შექვენიოთ ორ, სამ ან ხუთნივან ლიტერატურას. აქ ერთმანეთს შეერწყმება ყველა ერთგვარი ლიტერატურა, ან ლიტერატურის დღევანდელი ცნება საერთოდ დაკარგავს აზრს.

მადლობა ინტერნეტს, რადგან მასშია ხსნა!

თარგმნა ლუბა მკუმინილა

“არ გვინდა შენი მტვერისასრუტი, მოგვაცი, ღმერთო, მტერისასრუტი!”

საკონსტიტუციო ცვლილებებისა და მინისტრთა კაბინეტის შესახებ საუბარი საქართველოს ხელისუფლებამ პირველად სამი წლის წინ, 1998 წლის ზაფხულში დაიწყო და დაასრულა გოდუც - სწრაფად და უშედეგად.

თუმცა, ისიც საკითხავია, არა გვგებავდა თავად ხელისუფლება, როდესაც საკონსტიტუციო ცვლილებების განხილვის იწყებდა - კოალიციურ კაბინეტს, გუნდურ კაბინეტს თუ არსებული ვითარების შენარჩუნებას.

მამინ, სამი წლის წინ, საქართველოს პოლიტიკური ინტერიერი უკვე ორ ცენტრად იყო გაყოფილი. მმართველი პარტია თბილისს “აზაგრებდა”, ბათუმს კი ოპოზიციური პარტიების ლიდერები სტუმრობდნენ და, პერიოდულად, დესტაბილიზაციით იმუქრებოდნენ.

რატომ ჩნდებდა საქართველოში სამი წელიწადში ერთხელ მინისტრთა კაბინეტის შექმნის აუცილებლობა? და რას ნიშნავს ის ფაქტი, რომ ამ მუდმივ დრამაში უტყვევლია ორი მთავარი “პერსონაჟი”: თბილისის და ბათუმის პოლიტიკური ცენტრები?

ორივე შემთხვევაში, 1998 და 2001 წლებში, მინისტრთა კაბინეტის შექმნის ინიციატორი პრეზიდენტის გუნდის რეფორმატორებდა ნოვდებული ნაწილი იყო. 1998 წლის საგაზაფხულო სესიის ბოლო დღეს პარლამენტის თავმჯდომარემ - ზურაბ ჟვინია - განაცხადა, რომ ქვეყანა უფსრულის პირასადა და რომ იგი, თავის თანამოაზრეებთან ერთად, ითხოვს დასკვნითი ბრძოლის წინა ხაზზე გასვლას.

მამინ საკონსტიტუციო ცვლილებებზე და მინისტრთა კაბინეტზე საუბარი დაიწყო ორი სხვადასხვა მიზნითა და, შესაბამისად, ორი ურთიერ თემატიკურად მიმართულებით.

პირველი მიზანი წმინდად პოლიტიკური იყო და ბათუმის ცენტრის დასუსტებას ემსახურებოდა. პრეზიდენტმა მოიწონა კოალიციური მთავრობის იდეა, რითიც ოპოზიციური პარტიები აიძულა, მოლოდინების ველში დაეწყოთ ცხოვრება და ეტყვნათ გზა თბილისსა და ბათუმს შორის. მეორე მიზანი უკვე უპირდაპირადა არა პარტიებს, არამედ - სახელისუფლო ძალთა გადანაწილებას ამ მიზნის განსახორციელებლად, პრეზიდენტს უნდა გადაეყენებინა არაეფექტური მთავრობა და აღმასრულებელი ხელისუფლება ერთიანი გუნდით დაეკომპლექტებინა.

პირველი მიზანი - მინისტრთა კაბინეტის მეშვეობით პარტიებს შორის ურთიერთობის მოწესრიგება - უფრო პრეზიდენტის ინტერესებს შეესაბამებოდა.

მეორე მიზანი - აღმასრულებელი ხელისუფლების თვისებური განახლება - ძირითადად, რეფორმატორთა გუნდს ამორჩავებდა. რადესაც

საზე შაჩაშვილი

დასკვნითი როპითსაპი

პოლიტიკური მოღა

ლომატიორ, დაბვენილ ტაქტიკას მიმართავენ და, როგორც ჩანს, მათში არ გაქმარალა ეროვნული სუ-
ლი... არ შეიძლება ასე "ზმოს აღტაცებით" დასაე-
ლეთისთვის მიბაძება დასავლეთისაგანაც და რუსეთი-
საგანაც ჩვენ უნდა მივიღოთ პოლიტიკური დივიდენ-
დები, პოლიტიკური მოგება".

ალექსანდრე შაქშია: "რეფორმატორთა" იმ
გეგმვა, რომელსაც მე "მეხეთე კოლონა" ვუწოდებ,
დიდი ხანია, ულაბატა შევარდნაქმს... შევარდნაქმს
აბსოლუტურად არ გააჩნია პროცონზირების უნარი,
მას სრულიად არ ძალუქს, მოვლენათა მგვლელობა
განჭვრიტოს... თუ ადრე ვგანის, სააკაშვილის, ად-
ამიან და სხვა კარიკატურული ფიგურების ფონზე
იგი სოლიდურად მაინც გამოიყურებოდა, ბოლო პე-
რიოდში თვითონაც კარიკატურად იქცა."

○○○

ეს უბუღავციები ქართულ პრესაში თითქმის ერთდ-
როულად (პარისკვიდიან ორშაბათიამდე) გამოქვეყნდა. თუ
გაითვალისწინებთ, რომ ბოლო ექსპერტული გამო-
კითხვებით საქართველოს მოსახლეობის დიდი ნაწილი
თავის ქვეყნის მომავალს ყველა რუსეთს უკავშირებს,
შესაძლოა, ამ ციტატების ნაკითხვამ ბევრს სიამოვნებაც
მოგვაროს.

საკითხავია, რა ინვესტ პრორუსულ განწყობას საქარ-
თველოს მოსახლეობაში?

პასუხი, ალბათ, საკმაოდ მარტივია: როდესაც საქარ-
თველოს ხელისუფლება უსუსურია, როდესაც იგი ვერც
ერთ მტკიცე გადაწყვეტილებას ვერ იღებს და თავის მო-
სახლეობას რუსეთის აგრესიისგან ვერ იცავს, - ადამიან-
ნებს (ქვეყნის მოქალაქეებს) არასრულფასოვნების განცდა
ეუფლებათ. მათ უნდებოდათ შიში და, იმავდროულად,
მიზიდულობა რუსეთის აგრესიული პოლიტიკის და მისი
აგრესიული პრეზიდენტის მიმართ.

საქართველო, საქართველოს ხელისუფლებამ გადადგას
ძლიერი ნაბიჯები, მოქალაქეებს თავისი ქვეყნის მიმართ
რწმუნა დაუპირუნოს და დაცულობის განცდა ჩაუსახოს,
რომ რუსეთის მაღალი რეიტინგისგან აღარავფიქრად რ-
ჩება. ამ თვალსაზრისის ადასტურებს, თუნდაც, მიხეილ სა-
აკაშვილის პოპულარობა და მის მიმართ ნდობის მაღა-
ლი ხარისხი.

ამიტომ, დღეს იდეური მუდამავლეთებისთვისაც კი
ძნელია არგუმენტების მოძებნა პრეზიდენტისა და პარლა-
მენტის, თავმჯდომარის დასაცავად. ისინი - საკუთარი სი-
სუსტის დემონსტრირებით - მართლაც დაემსგავსებინ
თავის თოჯინურ პერსონაჟებს. ერთადერთი არგუმენტი
მათ სასარგებლოდ ისაა, რომ პროდასავლური პოლიტიკ-
ური ძალების გასაძლიერებლად გადადგმული თითოეუ-
ლი, თუნდაც მცირე ნაბიჯი მონინააძმდეგე ბანაკის
მხრიდან თავგანწირულ ნინააძმდეგობას აწყდება, რისი
თვალყურის მიდევნებაც ახლა უფლებაც საზოგადოებას.
ბოლო თვეების განმავლობაში ხელისუფლებამ აღარ
დარჩა მცირე სეგმენტები, რომლებიც ერთმანეთთან სამ-
კვრო-სასიციოებლო ომში არ იყოს საკუთარი ნებით
ჩართული და იძულებით ჩართულნი. და ეს ვითარება მით
უმეტეს არჩენს ძლიერი ნაბიჯების აუცილებლობასამ ომ-
ში მუდამავლეთთა ნაგება ქვეყნის კურსის შეცვლას და
ჩრდილოეთ-სამხრეთის ინტეგრაციაში ჩართვას ნიშნავს.
ეს კი გულისხმობს საქართველოს გულზე გაჭირლო კიდევ
ერთ სამხედრო გზას, მისგან გამომდინარე ყველა შედე-
გით. ეს გზა ჩვენ უკვე გავცილი გვაქვს.

წლებანდელ პოლიტიკურ სენსორში მოღაში შე-
მოვიდა ნინააძმდეგობის ტონი, რომელმაც
თავისი პრაქტიკულობის გამო არჩახული პოპუ-
ლარობა მოიპოვა და გულგრილი არავინ დატო-
ვა. კულტურე ბიჭებმა თავისი შემოქმედების მთა-
ვარ ელემენტად სწორედ ნინააძმდეგობის ტონი
გახიადეს. მანქენებამაც თავი გამოიღეს და ასე
მოდინებლად ჯერ არაფერი უტარებიათ. მაყურე-
ბელი არამეგულეებრივად გაერთო და ნინააძმდე-
გობის შესაქენ მისამართებაც გაქენო.

მოთხოვნილება იმდენად გაიზარდა, რომ-და-
ნიყო ნინააძმდეგობის კონვერტილი წარმოების
პროცესი. მოკლე ხანში საქონელი გაიფუდა და
გამარცხავფეროვნდა. მისი ზომა და ნიშნა გათავ-
ლისწინებულად ყველა ასაკისა და სქესის მომხმ-
არებელისთვის, ხოლო შექენა შეუძლია ნებისმიერი
სოციალური ფენის მოქალაქეს.

გაიხისნი მომხმარებრების 24 საათიანი სერვისი.
მუდმივ ნინააძმდეგობის მსურველთათვის გაი-
მართა მომგებანი გათამაშება. მიღწეულ იქნა სა-
ქონლის საყოველთაო ხელმისაწვდომობა და აზ-
როვნების რეფორმაც დაიწყო. მოგვიარდა აზრის
სხვადასხვაობის პრობლემა, რაც დემოკრატიის
გვირგვინად იწოდება. წარსულს ჩაბარდა ერთნა-
რი აზრის ქონის პირველყოფილი პრაქტიკა. ის-
ტორიის სანაგვეზე აღმოჩნდა, აგრეთვე, დომინან-
ტური და პრივილეგიირებული აზრის ასაკობა.
ცნება ავტორიტეტი სამარცხვინო ბოძს ატყვრა.
ერთსულოვნება მოდიდან გადავიარდა. უკომპრო-
მისო ნინააძმდეგობის კოეფიციენტმა თანამედ-
როვე ცხოველურ სტანდარტს მიანილა. პროგრე-
სი შემდგომრებული ნათესაური-მგობრული კუ-
შირები დაირღო. თითოეული მოქალაქის მხო-
ლობითი დამოუკიდებლობა გარანტირებული გახ-
და.

- დასკვნა: შავი დღე გაუთენდათ კორუპციონ-
ბულბულს, რომელთა მოთხოვნა - "შოიტა ფული!"
- ნინააძმდეგუნარიანი მოქალაქეები ინსტინქტუ-
რად პასუხობენ ვიუტი - "არა!"-თი.

სსკპდლის ჰუმანიტარიზაცია

დიდ სოციალურ ომში დაღუპული ჩვენი ბენ-
სონერებისთვის შარშანდელი შემოდგომა მართ-
ლაც მოსავლიანი გამოდგა. ხელისუფლების გა-
დაწყვეტლებით თითოეულ მათგანს სიკვდილის
შედეგ მიენიჭა დამახარებელი ჰუმანიტარული
ჯილდო - წლების მანძილზე დაგროვებული გა-
უცემელი უქსიის მთლიანი რაოდენობა.

პენსიონერთა შორის გაიმქვეყნებულ კონტინ-
გენტისთვის პრიორიტეტის მინიჭებაც ჰუმან-
ური მოსაზრების ნაყოფია. მხოლოდ გარ-
დაცვლილებს თუ შეუძლიათ იმ სიხარულის

გაძლება, რასაც დიდი ხნის პენსიის ერთად მიღება იწვევს. ამრიგად, გარდაცვლილ პენსიონერებს, მთელი სამი თვის განმავლობაში ჰქონდათ დატოვებული ოჯახების რჩენის უნიკალური შესაძლებლობა.

საშუალოდ მაშინ, როცა სიკვდილის დაფასების ამბავი ყველამ გაიგო და პენსიონერთა უმრავლესობას იმეფუნდა წასვლა სანატრიო დასახლებაში, ყველაფერი დამთავრდა. ბიუჯეტმა თავისი შესაძლებლობები ამონურა და პენსიის მიღების ერთადერთი შანსიც მოისპო.

პარლამენტის გადაწყვეტილებით, საუბუდეოდ, ვერ ხერხდება, პენსიონერთა სიკვდილიანობის შექერბა და სახელმწიფოს 2,350 მილიონიანი ვალი მათ მიმართ დღითღელ იზრდება.

სიკვდილმა ისევ ტრადიციული მუქი ელფერი შეიქმნა და შიშის ზარსაც ძვლებურად ჩამოჰკრა, თუქც მის ამგვარ თავბუდობას ოფიციალური მხრიდან საპასუხო რეაქციაც მოჰყვა. სექტემბერ-ნოემბრის სამთვიანი ბუდნიერებისა და 8 თვიანი საშიში ინტერვალის შემდეგ, გარდაცვლილ პენსიონერთა პატივგების საკითხი კვლავ დღის წესრიგში დადგა. ბოლოს და ბოლოს, ჩვენ არ გვაქვს სხვა მორალური უფლებათ, ამბობს მთავრობის ერთი ნაწილი, რომელსაც სასესიოთი თიანხებმა მეორეც, მაგარამ იმასაც აყოლებს, რომ ფული არ არის. ფინანსთა სამინისტროს ამ პოზიციის მიუხედავად, საკითხი კიდევ ერთხელ გადაწყდა გარდაცვლილ პენსიონერთა სასარგებლოდ და სიკვდილი სიცოცხლესათი მშენიერი გახდა. ორ კვირაში დამთავრდება საორგანიზაციო საკითხები, გამოქვეყნდება დაფასებების გასტუმრების გრაფიკი და დაიწყება ვალუბის დაფარვა. პირველ რიგში ყველაზე ღარიბი რეგიონის გარდაცვლილი პენსიონერების ოჯახები დაქმყოფილდებიან.

კიდევ ერთი დეტალი - თუ პენსიონერის გარდაცვალების შესახებ განცხადდება არ გატყუდება 6 თვის განმავლობაში პენსია არ გაიცემა და სიკვდილი ისევ უაზრო გახდება.

დესკანა: ყველათვის შეიძლება სასიამოვნოსა და სასარგებლოს შეთავსება. მაგალითი აიღეთ ხელისუფლებსგან, რომელც თავისი სიკვდილის ჰუმანიტარიზაციის პოლიტიკით ხელს უწყობს პენსიონერთა უსტყარ აღრიცხვინაობის საკითხის მოწინავეობას.

ხეივანში პოპულარული ფრაზა

2001 წლის პირველი ნახევრის ბოლოს თბილისში და შესაბამისად მთელ საქართველოში ყველაზე პოპულარული გახდა ფრაზა - "რომ მიხედო, გადმოირეკე" ავტორი, ჯერჯერობით, უცნობია და ეს, ალბათ, რამდენიმე წლის შემდეგ სასაბარლო ძალით დადგინდება, მაგარამ ამ საკითხზე გარემოებას ხელი არ შეუშლია ქვეყნის მოსახლეობისთვის იმაში, რომ ზეპირსიტყვიერების ლექსიკონში არსებული ჩვეულებრივი გამოსახმშვიდობებელი გამოთქმები - "კარგად იყავით", "ნახვამდის", "პაპა", "აბა, ჰე", და "ნაი, შენი", - მთლიანად შეეცვალა ზემოაღნიშნული ფრაზით. მხოლოდ მოქალაქეობრივი სიამაყის გრძობით შეიძლება ითქვას, რომ ამგვარ ნოვატორულ წამოწყებას საფუძვლად დაედო მშობრული პარტიისა და მთავრობის წინა საარჩევნო დევიზი - "სტაბილურობიდან კეთილდღეობისაკენ". თავდაპირველად გარკვეული პრობლემები შეიქმნა მანკური წარსულისთვის დამახასიათებელი მთავრობისადმი დასაბანი უნდობლობის გამო, რაც ხალხის თვალისგან მუქი ფარდით მალავდა სტაბილურობას. ამ ხარვეზის აღმოფხვრა უმალ იკისრა რეფორმატორული იმიჯის მოტრფივალე შს-ში, რომლის ხელმძღვანელობა არაერთი წლის განმავლობაში დაჟინებით იმეორებდა, რომ ქვეყანაში სტაბილიზაცია მიღწეულია.

უბრალო მოკვდავ მოსახლეობას, რომლის მოქვედვითაც ბის ხარისხი იმ პერიოდისთვის კრიტიკულის ზღვარს კარგა ხნის გადაცილებული აყო, არაფერი ესმობა, მაგარამ ბოლოს, როგორც იქნა, კარგ მთქმელს კარგი თამკონე გამოუჩნდა და დამანაშვეთა სამყარო გაშვირა თავისი მინისტრის სიტყვები. სულ მალე კრიზისალებმა იერიში მიიტანეს დეკლარაციული სტაბილიზაციის სავარაუდო მიზნისამყოფელზე და კეთილდღეობისკენ პირველი ნაბიჯების გადადგმას შეეცადნენ. ამრიგად ოფიციალური საშიშრო კურსს ყველაზე ადრე გამოეხატა კანონის შეურაცხყოფილი სურგაბეობა, რომელც თავისი სიმაგის გამო ადვილად გაერკვა მუქი ფარდის ლაბირინთებში.

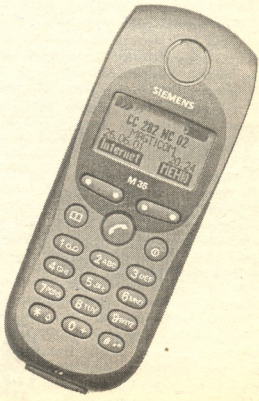
სხვა ნივთებთან ერთად დაიწყო ქვეყნის მოქალაქეთა და სტუმართა გატაცება-დაფასობება-გამოსყიდვის პერმანენტული პროცესი. გამოიკვეთა მისი მერყევი ხასიათიც, რამდენადაც დახვეწილია გატაცება-დაფასობის მეთოდი, იმდენად უნაყოფოა გამოსყიდვა-დაბრუნება. ამიტომ გამოშვლებული მოსახლეობა ყოველ დამშვიდობებისას აფრთხილებს ერთმანეთს, რომ მიხიდე, გადმოირეკო!

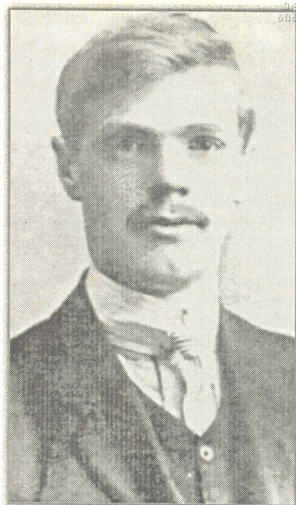
დასკანა: ჩვენი სატელეფონო კომუნიკაცია გამართულად მუშაობს. მისი გამოყენება ყველას დაუბრკოლებლად შეუძლია. სწორედ ესაა დემოკრატიული საქართველოს ერთი პირველი ტექნიკური მონაპოვარი. სატელეფონო და ფიჭურ კავშირს თამაშად შეგძლიათ ენდოთ ნებისმიერ კრიტიკულ სიტუაციაში. განსაკუთრებით მაშინ, როცა მოგტაცებენ. ასეთ შემთხვევებში ის უბრალოდ შეუცვლელია. მიგიყვანენ - აუცილებლად დაგაერთებენ!

ალმეხით მოგასალმეხით!

ყოველივე ზემოთქმულის გამო ჩვენ დიდი იმედით გელოთ თქვენ, ვინც "ჰეი, ჰეის!" ძახილით მოდისთან მანდ მომავლიდან და იმის მიუხედავად, რომ ჩვენ თვითონ "აუ, აუ!" ყბილით ვცხოვრობთ აქ. წარსულში, მინც ალმეხით მოგასალმეხით!

ახლა მეც წავალ და გადმოირეკავ!

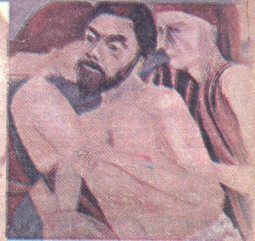
<http://www.opentext.org.ge/arili>

წაიხივეთ
HERE

PHOTOGRAPHED BY
ALBERT R. HARRIS

D.H.L.

